കണ്ണമേ" എന്നുള്ള പ്രാർത്ഥനയോടുകൂടി അഗ്നിപ്രവേശം ചെയ്യുകയും ആശ്രയാശൻ അവളെ ദഹിപ്പിക്കാതെ അകന്നു നില്ക്കുകയും ചെയ്തു. തന്നെ പാവകനും ദഹിപ്പിക്കാതിരുന്നതിനാൽ അവൾ പൂർവ്വാധികം വ്യസനാക്രാന്തയായി. അപ്പോൾ, "ആതിരേ! നിൻെറ പ്രാണനാഥൻ അന്തരിച്ചുപോയിട്ടില്ല. അവൻ ആപന്നിവൃത്തനായി ഇപ്പോൾ നാഗാചലത്തിൽ ചെന്നു ചേൎന്നിരിക്കുന്നു. അവിടെ അധികസംവത്സരക്കാലം അധിവസിക്കയില്ല. അവൻ കാലവിളംബംവരാതെ ചന്ദ്രദത്തനെന്ന വണിക്കിൻെറ കപ്പലിൽ കയറി മടങ്ങിവന്നു നിന്നോടു ചേൎന്നിരിക്കും. നീ അഴലകലെക്കളയുക." എന്നൊരശരീരിവാക്കുണ്ടായി. ഇതു കേട്ടതിനാൽ ആതിര ആതങ്കം വെടിഞ്ഞു സ്വഭവനം പ്രവേശിച്ചു. ആത്മവല്ലഭൻ കാലംവൈകാതെ വന്നുചേരുവാൻ തക്കവണ്ണം പല സൽക്കൎമ്മങ്ങളും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. നാഗമലയിൽ ചെന്നു രക്ഷപ്പെട്ട സാധുവൻ അവിടെ ഒരു മരത്തണലിൽ ആലസ്യംപൂണ്ടു കിടന്നുറങ്ങുമ്പോൾ പൎവ്വതവാസികളായ നാഗന്മാർ അവനെക്കണ്ടു തങ്ങൾക്കു നല്ലൊരാഹാരമായിത്തീരുമെന്നു കരുതി അവനെയുണൎത്തി. അവനു അവരുടെ ഭാഷ നല്ല വശമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അവരുമായി സംഭാഷണം ചെയ്തു. അപ്പോൾ അവർ വണങ്ങി വാങ്ങിനിന്നു, "ഞങ്ങൾക്കൊരു ഗുരുവുണ്ടു്. നിങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിൻെറ അടുക്കലേക്കു വരണം." എന്നുള്ള അവരുടെ ക്ഷണനമനുസരിച്ചു് സാധുവൻ അവരോടൊരുമിച്ചു ചെന്നു. അവിടെ മദ്യകുംഭങ്ങളും, അസ്ഥിഖണ്ഡങ്ങളും നിറഞ്ഞു ദുൎഗ്ഗ

സമ്പൂണ്ണമായ ഒരു വസതിയിൽ ഒരു ആൺകരടി ഇ ണയോടു ചേന്നിരിക്കുംവണ്ണം തൻെറ കാമിനിയോടൊ ത്തു വാഴുന്ന നാഗാചായ്യപുത്രനെക്കാണുകയും അവനോ ടിണങ്ങി തനിക്കു വശംവദനാക്കിത്തീക്കുകയും ചെയ്തു. ഗു രുപുത്രൻ സാധുവനോട് അവിടെ ചെല്ലുവാനുണ്ടാ യ കാരണങ്ങൾ ചോദിച്ചറിഞ്ഞതിന്നുശേഷം ത ൻെറ ശിഷ്യന്മാരോട്, "വിശപ്പുകൊണ്ടു പരവശനായ ഈ അതിഥിക്കു വേണ്ടുവോളം മദ്യവും മാംസവും നമ്മു ടെ ഇളയ സഹോദരിമാരിലൊരുത്തിയേയും കൊടു പ്പിൻ" എന്നാജ്ഞാപിച്ചു സാധുവൻ ഈ ആജ്ഞാപന ത്തിൽനിന്ന് അവൻെറ മൂഢതയെ ഗ്രഹിക്കുകയും അവ നെ അനുശോചിക്കുകയും ചെയ്ത്, "എനിക്കവയൊന്നും ആവശ്യമില്ല" എന്നു നിഷേധിച്ചു. അപ്പോൾ അവൻ, "അന്നപാനങ്ങളും സ്ത്രീസംഭോഗവുമല്ലാതെ മറ്റെന്ത് ആനന്ദപ്രദമായി മറ്റെതൊരു വസ്തുവാണു ലോകത്തിലു ള്ളതു്? വല്ലതുമുണ്ടെങ്കിൽ ഇന്നതെന്നു ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തു ക" എന്നു കുപിതനായി ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ സാധു വൻ,

"ഉള്ളം പാരം മയക്കിച്ചമച്ചിടും
കള്ളും പിന്നെ കടുംകുലയെന്നതും
ഉള്ളം നല്ലുണവുള്ള മഹാജനം
തള്ളി നിക്കിടുമെന്നുള്ളതോക്ക നീ. 1
പൃത്ഥ്വിയിൽ പിറന്നുള്ളോർ മരിക്കയു-
മത്രപിന്നെജ്ജനിക്കയും ചെയ്യുന്നു.

രാത്രി തന്നിലുറങ്ങിപുലരുമ്പോൾ
പേർത്തുമങ്ങുണർന്നീടുന്ന വണ്ണമെ. 2
പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നോർ വിണ്ണിലും
തിണ്ണം പാപികൾ നാരകത്തിങ്കലും
നിർണ്ണയം വാണുകൊള്ളുന്നിതാകയാൽ
പണ്ഡിതന്മാരറിഞ്ഞുവെടിയുന്നു. 3

എന്നു പറഞ്ഞു. പിന്നെ അവൻ ഓരോ ചോദ്യം ചെയ്തതിന്നെല്ലാം തക്ക സമാധാനങ്ങൾ കൊടുത്തു പുനർജ്ജന്മവും പുണ്യപാപങ്ങളും അവററിനാൽ നേരിടുന്ന സുഖദുഃഖങ്ങളുമുണ്ടെന്നു നല്ലവണ്ണം ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തി മരണംവരെ അനുഷ്ഠിച്ചുവരേണ്ടും കൃത്യങ്ങളെ ശരിക്കുപദേശിച്ചു. അതിന്നുശേഷം അവനോടു വിടവാങ്ങി അവൻ സമ്മാനിച്ച ചന്ദനം, അകിൽ, തുകിൽ ഇവയെല്ലാം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് അവിടെ വന്നണഞ്ഞ ചന്ദ്രദത്തനെന്ന സാർത്ഥവാഹകന്റെ കപ്പലിൽ കയറി ഈ നഗരത്തിൽ വന്നു് അവരോടും കൂടി വാണിരുന്നു പല ദാനധർമ്മങ്ങളും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ മാഹാത്മ്യമുള്ള ഈ ആതിരയുടെ കയ്യാൽ ഒന്നാമതായി ഭിക്ഷയേൽക്കുക." ഇതു കേട്ടു മണിമേഖല ആതിരയുടെ സദനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു് ഒരു ചിത്രമെന്നപോലെ മൌനവ്രതമനുഷ്ഠിച്ചു നിന്നു ആതിര അരികെ വന്നു തൊഴുതു വലംവച്ചു് താപഹരങ്ങളായ വചനങ്ങളാലാശ്വസിപ്പിച്ചു, "പാരകമഖിലമിയന്നോരു, പൈദാഹം തീർന്നുകൊള്ളേണം" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു് അമൃതസുരഭി നിറയത്തക്കവണ്ണം പ്രാണികളുടെ ജീവനൌഷധമായ ഭിക്ഷാന്നം നൽകുകയും ചെയ്തു.

—— :o: ——

പതിനേഴാം ഗാഥ.

ഉലകവറവിപ്രവേശം.

ആതിര നൽകിയ ആദിമമായ ഭിക്ഷ കയ്യോണ്ടു തിന്നശേഷം അമൃതസുരഭിയിലുള്ള അന്നരാശി, "ധൎമ്മാൎജ്ജിതം ധനം ദാതൃത്വമാൎന്നുള്ള ധൎമ്മിഷ്ഠനിൽ ചേൎന്നു വൎദ്ധിച്ചിടും വിധം" എടുക്കുന്തോറും കുറയാതെ മേൽക്കുമേൽ വൎദ്ധിച്ചു ബുഭുക്ഷുക്കളായ സമസ്തജനങ്ങളുടേയും പൈദാഹം തീൎത്തു പരിലസിച്ചു. ഇപ്രകാരമുള്ള അമൃതസുരഭിയുടെ മാഹാത്മ്യംകണ്ടു വിസ്മിതയായ കായചണ്ഡിക മണിമേഖലയോടു്, "ഹേ ജനനി! അനിവാൎയ്യമായ എന്റെ ബുഭുക്ഷാക്ലേശശാന്തി വരുത്തിത്തരേണമേ" എന്നു യാചിച്ചു. ഉടനെ അവൾ തന്റെ പാത്രത്തിൽനിന്നു ഒരു പിടി അന്നമെടുത്തു് അവളുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്തു. അതിനെ ഭക്ഷിച്ചതിനാൽ തന്റെ ക്ഷുൽബാധ നീങ്ങി കായചണ്ഡിക പറഞ്ഞു "ഉത്തരദിക്കിൽ വിദ്യാധരലോകത്തുള്ള കാഞ്ചനപുരമാണു എന്റെ ജന്മദേശം. ദക്ഷിണദിക്കിലുള്ള ബോധിശൈലത്തിലെ വിശേഷങ്ങളെ സന്ദൎശിക്കുന്നതിന്നായി പുറപ്പെട്ടു ഭൎത്താവിനോടൊരുമിച്ചു യാത്ര തുടൎന്നു മാൎഗ്ഗമദ്ധ്യത്തിൽ ഒരു അരുവിയാറ്റിൻകരയിലിരിക്കുമ്പോൾ 'വൃശ്ചിക'നെന്ന ഒരു മുനിവരൻ തന്റെ പാരണക്കായി പനമ്പഴത്തിന്റെ പരിണാമത്തിലുള്ള ഒരു ഞാവൽപഴം ഒരു തേക്കിലയിൽവച്ചു നദിയിൽ നീരാട്ടുവാനിറങ്ങി. മുനി തന്റെ ഭക്ഷണാൎത്ഥം

സംഭരിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നറിയാതെ ജന്മാന്തരദുരിതപരിപാകവശാൽ ഞാൻ ആ കനിയെ ചവിട്ടിച്ചതച്ചു കളഞ്ഞു. സ്നാനം കഴിഞ്ഞു നിവൃത്തനായ മഹർഷി എന്റെ അനുചിതകൃത്യം കണ്ടു കുപിതനായി, "പന്തീരാണ്ടു കൂടുമ്പോൾ ഒരു ഫലത്തെ നൽകുന്ന ദിവ്യമായ ഒരു ജംബൂവൃക്ഷത്തിന്റെ കനിയാണിതു്. ഇതിനെ ഭക്ഷിച്ചവനു് ഒരു വ്യാഴവട്ടത്തേക്കു വിശപ്പുണ്ടാകുന്നതല്ല. ഞാനോ പന്തിരാണ്ടുകാലം പട്ടിണിയിരുന്നു പാരണ ചെയ്കയെന്ന വ്രതത്തെ ദീക്ഷിച്ചു വരുന്നവനാണു്. പാരണാദിനം ഇന്നു തന്നെയാണു്. അതിനുള്ള പദാർത്ഥവും ഈ കനി തന്നെ. ഇതു നിന്നാൽ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. അതിനാൽ നീ ആകാശഗമനമന്ത്രത്തെ വിസ്മരിക്കുമാറാകട്ടെ. ഭസ്മാഗ്നിരോഗത്താൽ ഒരിക്കലും വിശപ്പടങ്ങാതെ പന്തീരാണ്ടു കാലം ജഠരാഗ്നിജ്വാല നിന്നെ തപിപ്പിക്കട്ടെ. എന്റെ ഇനിവരുന്ന പാരണ ഇവിടെ നടക്കുന്ന ദിനത്തിൽ നിണക്കും താപശാന്തി ഭവിക്കട്ടെ" എന്നു ശാപമോക്ഷങ്ങൾ നൽകി ക്ഷുധിതനായ അദ്ദേഹം അവിടെ വിട്ടുപോകയും ചെയ്തു. തൽക്ഷണം തന്നെ എനിക്കു അത്യഗ്നിയുണ്ടാവുകയും അതിനാൽ അതിയായ കഷ്ടമനുഭവിക്കേണ്ടിവരികയും ചെയ്തു. എന്റെ രമണൻ ഇതു കണ്ടു് ബുഭുക്ഷാശാന്തിക്കായി നല്ല നല്ല ഫലമൂലങ്ങൾ കനികൾ മുതലായ ഭോജ്യപദാർത്ഥങ്ങൾ എന്നുമില്ലാതെ സംഭരിക്കയും അവയെല്ലാം ഞാൻ ഭുജിക്കയും ചെയ്തിരുന്നു എന്നിട്ടും ദുർഭഗയായ എനിക്കു അല്പമെങ്കിലും ഉദരവ്യഥക്കു ശാന്തിവരികയുണ്ടായില്ല. നായകന്റെ നിർദ്ദേശത്താൽ ന

രോമാഞ്ചസഞ്ചാരത്തിനുദ്യമിച്ചപ്പോൾ തത്സംബന്ധമായ മന്ത്രവും വിസ്മൃതമായി തീൎന്നിരിക്കുന്ന ഇങ്ങിനെ ദുഃഖവിമൂഢയായ എന്നെ കണ്ട കരുണാപരവശനായ എന്റെ കണവൻ, "നീ ഇവിടം വിട്ട ഈ തമിഴ് നാട്ടിൽ അഗതികളായ സൎവ്വജനങ്ങൾക്കും അന്നപാനാദികൾ നൽകി നിരന്തരം പോററിവരുന്ന ഉദാരന്മാരും ധൎമ്മശാലികളുമായ അനേകം കുബേരന്മാർ വാഴുന്ന കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനത്തിൽ ചെന്നു വസിക്കുക" എന്നുപദേശിച്ചപ്രകാരം ഞാൻ ഇവിടെ പാൎത്തിരിക്കയാണ് ഇവിടെ സംവത്സരംതോറും ഇന്ദ്രോത്സവം നടക്കുന്ന കാലത്ത് എന്റെ പ്രിയതമൻ ഇവിടെ വന്ന് എന്നെ കണ്ട് അനുശോചിച്ചു പോവുകയും പതിവുണ്ട്. ഹേ മണിമേഖലേ! എന്റെ തീരാവിശപ്പടക്കിയ നിന്നെ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു ഞാൻ എന്റെ വാസസ്ഥലമായ കാഞ്ചനപുരത്തേക്കു പോകുന്നു. എന്നാൽ ഈ നഗരത്തിൽ പല മുനികളും അധിവാസം ചെയ്തുവരുന്ന ചക്രവാളകോഷ്ഠമെന്ന ഒരു നിലയവും അതിൽ പലക്കും യഥേഷ്ടം കടന്നു ചെല്ലുവാൻ തക്കവണ്ണം എപ്പോഴും കതകുതുറന്നു വെച്ചിരിക്കുന്ന ഉലകവറവിയെന്നു നാമധേയത്തോടുകൂടിയ ഒരു ഗ്രാമദേവാലയവുമുണ്ട് അവിടെ അന്നംലഭിക്കാതെ പട്ടിണികിടക്കുന്നവരും അനാഥന്മാരായുഴലുന്നവരും ആരാനമേതാനും തന്നുകൊള്ളുമെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളുന്നവരുമായി പലരും വന്നിരിപ്പുണ്ട്. അതിനാൽ നീ അവിടെക്കു ചെല്ലുക." എന്നും പറഞ്ഞ് അവൾ സ്വസ്ഥാനത്തിലേക്കുപോയി. മണിമേഖല വീഥിയുടെ ഒരു ഭാഗത്തിൽ കൂടെ ഒളു

ങ്ങിച്ചെന്നു ഉലകവറയിൽ കടന്നു മൂന്നുവലംവെച്ചു വണങ്ങി മണ്ഡപത്തിൽ കയറി ശംമ്പാപതിയേയും സ്കംഭേശ്വരനേയും തൊഴുത്,

മാൎത്താണ്ഡഘോരകരമേറ്റു കരിഞ്ഞ കൂട്ടി
ലാൎത്താദരം മുകിലണഞ്ഞുചമഞ്ഞപോലെ
അഷ്ടിക്കഴന്നു വലയും ജനരക്ഷചെയ്യാം-
നക്ഷയ്യപാത്രവുമമന്നവളങ്ങു നിന്നാൾ.

പിന്നെ "ഈ പാത്രം ആപുത്രന്റെ കയ്യിലിരുന്ന അമൃതസുരഭിയത്രെ. ഭക്ഷണാൎത്ഥികളായ എവരും വരുവിൻ" എന്നു വിളിച്ചു പറയുമ്പോഴേക്കും അനേകം പേർ വന്നുകൂടി ആ അമ്പലത്തിൽ ആകമാനം ഊണികളുടെ ബഹളശബ്ദം മുഴങ്ങി.

പതിനെട്ടാം ഗാഥ.

ഉദയകുമാരന്റെ ക്ഷേത്രപ്രവേശം.

ചിത്രാപതി മണിമേഖല ഭിക്ഷുണിവേഷം പൂണ്ടു പാത്രത്തിൽ ഭിക്ഷയേന്തി ഉലകവറവിയിൽ ചെന്നതായി കേട്ടു ശോകാകുലിതഹൃദയയായി, "മണിമേഖലയെ ഈ നിലയിൽനിന്നും ഞാൻ തെററിക്കും" എന്നുറച്ചു നാടകവേശ്യകളെല്ലാവരെയും വരുത്തികൊണ്ടു്, "കോവലന്റെ നിധനം കേട്ടു മാധവി സർവ്വസംഗവും പരിത്യജിച്ചു താപസാശ്രമം പ്രവേശിച്ചു തപോവേഷം പൂണ്ടിരിക്കുന്നതു പരിഹാസജനകമായിരിക്കുന്നു നാം ഭർത്താവിനോടൊന്നിച്ചു് ഉടനെടിയേറി മരിക്കുന്ന പതിവ്രതകളല്ല. വൈണികന്റെ നാശം സംഭവിച്ചാലും നശിക്കാതിരിക്കുന്ന അവന്റെ വീണയെപ്പോലെയാണു നമ്മുടെ നില. അത്രയുമല്ല,

ഊറും നറുന്തേനാഖിലം നുകന്നു
വാറില്ലയെന്നങ്ങു വരുന്നനേരം
സൂനം തുളസ്സും മധുപങ്ങളോടു
നൂനം നമുക്കുണ്ടു സമത്വമോർത്താൽ.

ഇങ്ങിനെയുള്ള നാം തപോവേഷം ധരിക്കുന്നതായാൽ അതു നമ്മുടെ കുലാചാരത്തിന്നു യോജിക്കുന്നതല്ല.

ഞാൻ മാധവിയുടെ മകളായ മണിമേഖലയുടെ സന്ന്യാസവേഷം മാററി അവൾ കയ്യിലുണ്ടു ഭിക്ഷാകപാ

ലത്തെയുദ്ദേശിച്ചെന്നപോലെ പലരും കൊതിച്ചു കൈ നീട്ടി കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഉദയകുമാരനെക്കൊണ്ട് അവളെ അവൻെറ തേരിലേററിച്ച് ഇവിടെ വരുത്തും. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ കുടിപ്പിഴവന്ന അപരാധിനിയായ ഒരു വേശ്യയെപ്പോലെ ഏഴു ചെങ്കല്ലും തലയിൽ ചുമന്നു നാടകരംഗത്തെ ചുററിവന്നു, "മേലിൽ എനിക്കു നാടകവേശ്യാമന്ദിരങ്ങളിൽ ചെല്ലുവാൻ അർഹതയില്ലാതെ പോകട്ടെ." എന്നു ശപഥംചെയ്തും മററും ചിലരോടൊരുമിച്ച് ഉദയകുമാരൻെറ അരമനയിൽ ചെന്ന് അവനെ കണ്ടു പുകഴ്ത്തി മണിമേഖല ഉലകവറവിയിൽ ചെന്നിട്ടുണ്ടെന്ന വിവരം ധരിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ അവൻ മണിമേഖലയെ ഉപവനത്തിൽ വെച്ചു കണ്ടതുമുതൽ നടന്ന സംഭവങ്ങളെല്ലാം പറകയും തൻെറ പ്രഭാവത്തെയും ഗുണഗണങ്ങളെയും എടുത്തു വർണ്ണിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചിത്രാപതി തൻെറ ഉദ്ദേശസിദ്ധിക്കായി യുക്തിയുക്തങ്ങളായ സരസവചനങ്ങളാൽ അവൻെറ മനസ്സിനെ ഉദ്ദീപിപ്പിക്കയാൽ മതിമറന്നു രഥാരൂഢനായി ഉലകവറവിയിൽ പ്രവേശിച്ച് അസംഖ്യം അഗതികൾക്കന്നം കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മണിമേഖലയുടെ അരികിലണഞ്ഞു, "നീ സന്ന്യാസവൃത്തി കയ്ക്കൊണ്ടതു് എന്തൊരുദ്ദേശത്തിന്മേലാണ്?" എന്നു ചോദ്യം ചെയ്തപ്പോൾ, അവൾ, "മുജ്ജന്മത്തിൽ പതിയായിരുന്ന ഇവനെ വന്ദിക്കേണ്ടും മുറയുണ്ട്" എന്നു കല്പിച്ചു നമിച്ച്,

ജന്മജരാമരണാമയപാത്രം
ദുർമ്മലദുഃഖമയം നരഗാത്രം
കന്മഷപൂരിതമെന്നതുണർന്നോൻ
നിർമ്മലമായ പദത്തിനാണഞ്ഞോൻ.

ഇങ്ങിനെ പ്രതിവദിച്ച വേഷം മാററുവാനുള്ള ഉദ്ദേശത്തിന്മേൽ അവനെ പിരിഞ്ഞ് അമ്പലത്തിന്നകത്തു ചെന്നു ശമ്പാപതിയെ തൊഴുതു മുമ്പു മണിമേഖലാദേവി ഉപദേശിച്ച മന്ത്രം ജപിച്ചു കായചണ്ഡികയുടെ രൂപം ധരിച്ച് അമൃതസുരഭിയുമെടുത്ത് വെളിയിൽ വന്നുനിന്നു. ഉദയകുമാരൻ അവൾ ഇങ്ങനെ ചെയ്തതറിയാതെ ശമ്പാപതി മണിമേഖലയെ ആലയത്തിന്നകത്തു ഗൂഢമായി വച്ചിരിക്കയാണെന്നു കരുതിച്ചെന്നു ശമ്പാപതിയുടെ സന്നിധിയിൽ വന്ദനംചെയ്തു. "ഭിക്ഷപ്പാത്രം കായചണ്ഡികവശം കൊടുത്തുംവച്ച് എന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽനിന്നു മറഞ്ഞുപോയ മണിമേഖലയെ ഇത്രവലിയ സ്ത്രീസമുദായത്തിൽനിന്നു ഞാൻ എങ്ങിനെ കണ്ടുപിടിക്കും? നീ അവളെ കാട്ടിത്തരാതിരിക്കുന്നപക്ഷം ഞാൻ ഇവിടെ പാട്ടുകിടക്കും. എത്രകാലം ചെന്നാലും ശരി, മണിമേഖലയെ ഇവിടെ വിട്ടു ഞാൻ തനിയെ പോകുകയെന്നുള്ളതില്ല. ഞാൻ നിന്റെ പാദപത്മങ്ങളെ ശരണംപ്രാപിക്കുന്നു." എന്നു ശപഥംചെയ്തു.

പത്തൊമ്പതാം ഗാഥ.

കാരാഗാരം ധൎമ്മാഗാരമാക്കിയതു്.

ഉദയകുമാരൻ ശമ്പാപതിയുടെ മുമ്പാകെ ഇപ്രകാരം ശപഥംചെയ്തപ്പോൾ അവിടെയുള്ള ഒരു ചിത്രത്തെ അധിഷ്ഠാനംചെയ്തിരിക്കുന്ന ഒരു ദേവത അവനോടു പറഞ്ഞു "നീ ഞങ്ങളുടെ ദേവീസന്നിധിയിൽ ആലോചന കൂടാതെ ശപഥം ചെയ്തു. ഇതിനാൽ യാതൊരു ഫലവുമില്ല" അവൻ ഇതു കേട്ടു വിഷാദിച്ചു്, "മണിമേഖലയെ മറന്നുകളയുക" എന്നു മുമ്പു മണിമേഖലാദേവി ഉപദേശിച്ചതും എനിക്കു് അത്ഭുതം ജനിപ്പിക്കുന്നു. ദിവ്യത്വമുണ്ടെന്നു കാണുന്നതിനാൽ അവൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ള പാത്രവും അതിശയനീയംതന്നെ! ഈ ചിത്രോക്തിയും വിസ്മയിക്കത്തക്കതാണു്. മണിമേഖലയെ അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞതിന്നുശേഷം ഈ ദേവതകളുടെ മാഹാത്മ്യം നിൎണ്ണയിച്ചുകൊള്ളാമല്ലൊ എന്നു നിശ്ചയിച്ചു്,

ചൂൎണ്ണിക — അനന്തരമരിയക്കുരിശുളശേഷമഹീമണ്ഡലം വിഴുങ്ങിപ്പുകലായിട്ടുമരചനോടുമാറു പെരുമ്പറയറഞ്ഞു സന്ധ്യാസമയമണഞ്ഞ നഭോവിഭാഗമാം നിടിലത്തടവും വെണ്മതികലാബന്ധുരദന്തമുസലവുമിയന്നന്ധതിമിരമാം മഹാഘോരമത്തമാതംഗം നിജനേതാവിനേയുംമറുത്തു സമ്മോഹമാമതി സ്ഥൂലായതകരദണ്ഡപ്രസാരത്തോടും, ഷൾപദങ്ങളണിഞ്ഞും സപ്തച്ഛദഗന്ധമാം കപോലതലമതിൽനിന്നൊഴുകും മ

ദസലിലസുരഭിലതയോടും മാരുതവേഗമിയന്നു മാരണാർത്ഥമനുധാവനംചെയ്തണഞ്ഞും നഗരാംഗനാജനം നിജരമണസമക്ഷമതിമധുരമകരവീണാവാദനവിനോദവേളയിലരിയതന്ത്രിയിലമന്ദ മധുരശ്രുതിലയമാം കാലായസകുന്തപ്രഹാരമേററു കരൾ ഞെരിഞ്ഞുമഴൽ പിണഞ്ഞുമകക്കാമ്പിലനംഗതാപാഗ്നിയുലലത്തി കണക്കിലുജ്ജ്വലിച്ചുമുടലെരിഞ്ഞും പ്രതിനിവർത്തനായ്നിജാവാസമകംപുക്കു നിതാന്തചിന്താപരവശനായി ശയിച്ചു

മണിമേഖലയാവട്ടെ, "താൻ ഭിക്ഷുണീവേഷത്തോടെ സഞ്ചരിക്കുന്നതായാൽ ഉദയകുമാരൻ തന്നെ വിട്ടുമാറാതെ വശപ്പെടുത്തുവാനൊരുങ്ങും. അതിനാൽ കായചണ്ഡികയുടെ വടിവുകൊള്ളുന്നതു നന്നായിരിക്കും" എന്നു കരുതി ആ രൂപം ധരിച്ചു ശമ്പാപതിയുടെ സന്നിധിയിൽ സൂക്ഷിച്ചിരുന്ന അമൃതസുരഭിയുമെടുത്തു നാനാ ഭാഗങ്ങളിലും നടന്നു് അന്നം ലഭിക്കാതെ വിശന്നു വലഞ്ഞുവരുന്ന സമസ്തജനങ്ങൾക്കും അന്നം കൊടുത്തുവരുമ്പോൾ ഒരുനാൾ ആ നഗരത്തിലെ കാരാഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു രാജശിക്ഷയിൽ പെട്ടു ഭക്ഷണം കിട്ടാതെ വലയുന്ന ബന്ധനസ്ഥന്മാരെ കണ്ടു കനിഞ്ഞു സാന്ത്വനവാക്കുകളാലാശ്വസിപ്പിക്കുകയും ഭക്ഷണം നൽകുകയും ചെയ്തു. അവിടെയുള്ള കാവലാളികൾ ഇവൾ ഒരേപാത്രത്തിൽനിന്നുതന്നെ അനേകം പേർക്കന്നം കൊടുക്കുന്നതു കണ്ടു വിസ്മയിച്ചു്, "ഈ പാത്രത്തിനുള്ള വിശേഷവും ഇവളുടെ വൃത്താന്തവും രാജാംഗത്തിലറിവിക്കേണം"

എന്നു കല്പിച്ച് രാജമന്ദിരം പ്രാപിച്ച് അവിടെ ഒരു മണ്ഡപത്തിൽ ചിത്തിയെന്ന തന്റെ രാജ്ഞിയോടൊരുമിച്ച് രാജയോഗ്യമായ വിരുതുകളെല്ലാം തികഞ്ഞു പ്രതാപശാലിയായി രത്നസിംഹാസനത്തിൽ വാഴുന്ന മഹാരാജാവിനെ കണ്ടു തൊഴുതു വിജയവാചകങ്ങളാൽ വാഴ്ത്തി സ്തുതിച്ചുംകൊണ്ടിപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "സ്വാമിൻ! ആനത്തിയെന്ന രോഗപീഡയാൽ ഉടൽ മെലിഞ്ഞു വശംകെട്ട ഒരു തരുണി ഈ നഗരത്തിൽ അലഞ്ഞുനടന്നിരുന്നു അവൾ ഇപ്പോൾ ബന്ധനാലയത്തിൽ വന്നു തിരുമനസ്സിലെ വാഴ്ത്തി ഒരു ഭിക്ഷാകപാലം മാത്രം കയ്യിൽ വച്ചുകൊണ്ട് അതിൽ പെരുകിവരുന്ന അന്നത്തെ അവിടെയുള്ളവക്കെല്ലാം കൊടുത്തു തൃപ്തിപ്പെടുത്തിവരുന്നു ഈ അത്ഭുതത്തെ അറിവിപ്പാനായി ഞങ്ങൾ ഇവിടെ വന്നതാണ്" അപ്പോഴരചൻ അവളെ അരമനയിൽ വരുത്തുവാനാജ്ഞാപിച്ചപ്രകാരം ഉടനെ അവർ രാജശാസനം അറിവിക്കുകയും, അവൾ രാജാവിനെ വന്നു കണ്ടു വണങ്ങുകയും ചെയ്തു. രാജാവു ചോദിച്ചു: "ഹേ തപോധനേ! നീയാർ? നീ കരത്തിൽ വഹിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ പാത്രം എവിടെനിന്നു കിട്ടി?" അവൾ പറഞ്ഞു: "മഹാരാജാവേ! ചിരകാലം വാണിരിക്കുക. ഞാനൊരു വിദ്യാധരി. ഈ നഗരിയിൽ വേഷച്ഛന്നയായി ചുററിനടന്നിരുന്നു ഈ ഭിക്ഷാപാത്രം അമ്പലത്തിലുള്ള ഒരു ദൈവം എനിക്കു തന്നു. ഇതിന്നു ദിവ്യതയുണ്ട് ഹസ്തപ്രഗനിയെന്നുള്ള അസാദ്ധ്യമായ മഹാരോഗത്തെ ഇതു നിശ്ശേഷം ശമിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അന്ന

പാനങ്ങളില്ലാതെ അംഗം മെലിഞ്ഞു വലയുന്നവൾക്കിതൊരു സുരസുരഭിതന്നെയാണ്." രാജാവ്: "ഞാനിപ്പോൾ നിനക്കെന്തു ചെയ്യണം." അവൾ: "ബന്ധനശാലയെ ധർമ്മശാലയാക്കുകയാണ് - അവിടുന്നെനിക്കു ചെയ്യേണ്ടതു്." അപ്പോൾ രാജാവ് അവളുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം ബന്ധനശാല നീക്കംചെയ്തു ശരിപ്പെടുത്തി അവിടെ ബഹുവിധ പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ നടത്തത്തക്കവണ്ണം ഒരു ധർമ്മശാല പണിതിപ്പിച്ചു.

ഇരുപതാം ഗാഥ.

ഉദയകുമാരനെ കൊലപ്പെടുത്തിയത്.

രാജാജ്ഞയാൽ കാരാഗാരം നാനാവിധപുണ്യപ്രസാധനമായ ധമ്മാഗാരമായ്പ്രകാശിച്ചു. ഉദയകുമാരൻ ഈ വൃത്താന്തമെല്ലാമറിഞ്ഞു, "മണിമേഖല ഉലകവറവിയെ വിട്ടു വെളിയിൽ വരുമ്പോൾ അവളെ കൈവശപ്പെടുത്തി തേരിലേററിക്കൊണ്ടുവന്ന് അവൾ ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ള വിദ്യകളെ ഗ്രഹിക്കുകയും അവൾ പറയുന്ന ആപ്തവാക്യങ്ങളെ കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്" എന്നുള്ള മനസ്സങ്കല്പത്തോടെ ഉലകവറവിയിൽ ചെന്നു കാഞ്ചനനെന്ന വിദ്യാധരൻ "പൊതിയമലയിൽ (അഗസ്ത്യകൂടത്തിൽ) ഉള്ള അരുവിയാററിൻകരയിൽവെച്ചു വൃശ്ചികമുനി അത്യഗ്നിയാൽ തപിക്കത്തക്കവണ്ണം കായചണ്ഡികക്കു കൊടുത്ത ശാപത്തെ അനുഭവിപ്പാനുള്ള പന്തീരാണ്ടു കാലം കഴിഞ്ഞിട്ടും അവൾ മടങ്ങിവരാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്തായിരിക്കും" എന്നുള്ള ചിന്തയാൽ സപാദശംവിട്ടു നഭോമാർഗ്ഗത്തൂടെ വന്നു കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനത്തിലിറങ്ങി ഭൂതചതുഷ്കം, പലതരം പൂവാടികൾ, മുനികളുടെ പർണ്ണശാലകൾ, കോഷ്ഠങ്ങൾ, ദേവാലയങ്ങൾ മുതലായ മുഖ്യസ്ഥാനങ്ങളിലെല്ലാം തുടരെത്തുടരെ തിരഞ്ഞുംകൊണ്ടു നടക്കുമ്പോൾ കായചണ്ഡികാവേഷധാരിണിയായി അത്ഥിജനത്തിൻെറ ക്ഷുത്തു ശമിപ്പിക്കുന്നതിലത്യാദരത്തോടെ അന്നം ദാനംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു മണി

മേഖലയെന്നറിയാതെ കായചണ്ഡികയെന്നുതന്നെ കരുതി അവൾക്കരികെ ചെന്നു, "നീ ഒരേപാത്രം ധരിച്ചിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും ഇതിനാൽ നൽകുന്ന അന്നം ഭുജിക്കുന്നവരായി അസംഖ്യം പേരെ കാണുന്നു. ഇതെനിക്കത്യാശ്ചര്യത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. നിന്നെ പീഡിപ്പിച്ചിരുന്ന ഹസ്ത്യഗ്നിയെ ഒഴിപ്പാൻ ദേവകളാൽ നൽകപ്പെട്ടതാണോ ഇതു്." എന്നിങ്ങിനെ ഭാഷണംചെയ്തശേഷം പൂർവ്വവൃത്തങ്ങൾ ധാരണയിൽ വരത്തക്ക പല വൃത്താന്തങ്ങളും പ്രീതിപൂർവ്വം പ്രതിപാദിച്ചു അവൾ യാതൊന്നും ആദരിക്കാതെ അവനെ പിരിഞ്ഞു് ഉദയകുമാരന്റെ സമീപം ചെന്നുനിന്നു താരുണ്യത്തിലുണ്ടാകാവുന്ന അനിശ്ചലചിത്തവൃത്തിയെസംബന്ധിച്ചു് അവനിൽ ഒരു ബോധം ജനിപ്പിക്കേണമെന്നു കരുതി അവിടെ യദൃച്ഛയാ വന്നവളും വാർദ്ധക്യദശയിലിരിക്കുന്നവളുമായ ഒരു സ്ത്രീയെ ദൃഷ്ടാന്തീകരിച്ചു യൌവനത്തിൽ രൂപവതിയായിരുന്ന അവളുടെ ഓരോ അവയവങ്ങൾ ഇപ്പോൾ അവശങ്ങളും അശോഭനങ്ങളും കുത്സിതങ്ങളുമായിരിക്കുന്നുവെന്നു് അവനെ ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു്,

മുന്നം കൌതുകമാർന്നൊരു യൌവന-
മിന്നിവളിൽ കണി കാണ്മാനില്ല
അന്നോ കരുമണലൊത്തൊരു കചഭര-
മിന്നോ വെണ്മണൽപോൽ വിലസുന്നു.

ചന്ദ്രക്കലയോടിടയും നിടിലം-
തന്നിൽ ച്ചുളിവാർന്നിരിമ കുറഞ്ഞു
ഊനമകന്നൊരു ചില്ലിയിരാലാം
മീന വരണ്ട വിധത്തിൽ കാൺമൂ.

ആമ്പൽപ്പൂവൊളി പൂണ്ടൊരു നയനം
കൂമ്പിക്കൊഴുനീരൊഴുകിടുന്നു.

കമിഴിന്നു കിടയാം നാസിക മഞ്ഞി-
ട്ടമിഴും സലിലം കാൺക കുമാര!
മുത്തൊക്കും ദശനാവലിയോ ചുര-
വിത്തുകണക്കായ്ത്തമ്മിലകന്നു.
ബന്ധൂകാധരവദനം ദുർമ്മല-
ഗന്ധം വീശുന്നൊരു വ്രണമായി.

വണ്ണത്തണ്ടൊക്കും ശ്രുതിപാശം
തിണ്ണം വററൽകണക്കെ വരണ്ടു
പൊങ്ങിത്തിങ്ങി വിളങ്ങിയ കൊങ്കകൾ
തങ്ങളിലേററമകന്നുകിഴിഞ്ഞു.
മങ്ങിയൊഴിഞ്ഞൊരു സഞ്ചികണക്കട-
നിങ്ങിനെ കാണ്മിതു വിസ്മയമോർത്താൽ.
വടിവുപെടുന്നൊരിളംകൈ തെങ്ങിൻ-
മടലുകണക്കെത്തൂങ്ങിടുന്നു.

ത്വക്കിനെ വിട്ടു ഞരമ്പുകൾ കാണെ
ചുക്കിവളഞ്ഞു വിരലുകളെല്ലാം.
വാഴക്കിണയാനുള്ളൊരു തുടയിണ
താഴത്തണ്ടു വരണ്ടകണക്കായ്
തൂണിക്കൊത്ത മുഴങ്കാലിന്മേൽ
കാണാമസ്ഥികൾ നാഡികളോടും
തളിരോടിടയുന്നടിയിണ ചുങ്ങി-
ച്ചുളിവാർന്നുള്ളൊരു തേങ്ങക്കിണയായ്.

പൂവും ചാന്തും കൊണ്ടുടൽതന്നിൽ
താവും ദുർവ്വാസനകൾ മറച്ചും
അണികളണിഞ്ഞും സ്മിതരുചി പൂണ്ടും
മനുജനു മോഹം വിളയിച്ചിടും.

മാനിനിമാരുടെ കൌശലമേതും
നൂനം നൃപസുത! നീയറിവീലാ.

എന്നു പറഞ്ഞു. ഈ വിധത്തിലുള്ള ഇവളുടെ ഉപദേശം കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന കാഞ്ചനൻ "ഞാൻ ആദരവോടെ പറയുന്ന വാക്യങ്ങളെ ഇവൾ കാര്യമാക്കുന്നില്ല. എന്നെ ബഹുമാനിക്കുന്നില്ല അവന്റെ പിമ്പെ പോകുന്നു. എന്നെ അന്യനായി കരുതുന്നു. പ്രേമലക്ഷണങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ അവനോടു നീതിവാക്യങ്ങൾ പറയുന്നു. ഇവൻ ഇവളുടെ ഒരു കാമുകനാകയാൽ ഇവൾ ഇവിടെ തങ്ങിയതായിരിക്കണം." എന്നു കരുതി കോപാകുലനായി പുററിനുള്ളിലേക്കു പാമ്പുപോലെ ഉലകവറവിക്കകത്തു ചെന്ന് അനാശാസ്യമായ ഉദ്ദേശത്തോടെ ഒളിവിൽ പതുങ്ങിയിരുന്നു. കാഞ്ചനന്റെ നിലയെപ്പററി ഒന്നും അറിയാത്ത ഉദയകുമാരൻ അതിയായ മോഹത്തോടെ, "മണിമേഖല തന്നെയാണു കായചണ്ഡികയുടെ വടിവു കൈക്കൊണ്ടു ഭിക്ഷാകപാലവുമേന്തിവന്നു നിന്ന് എന്നെ മോഹിപ്പിച്ചതു്. പരിചിതരെപ്പോലെ പഴമകൾ പറഞ്ഞും കൊണ്ടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ഒരുവൻ ഇവിടെയുണ്ടു് അതിനാൽ ഇവൾ ഇന്നു രാത്രി ഇവിടം വിട്ടു പോകുന്നതല്ല ഇവളുടെ നില ഇന്ന് അർദ്ധരാത്രിയിൽ ഇവിടെ

വന്നറിഞ്ഞുകൊള്ളാം" എന്നു നിശ്ചയിച്ചു തന്റെ വസതിയെ പ്രാപിച്ചു മണിമേഖലയാവട്ടെ താൻ കൈക്കൊണ്ട വേഷത്തോടെ ശമ്പാപതിയുടെ ആലയത്തിൽ വസിക്കുകയും ചെയ്തു. എല്ലാവരും ഉറക്കമായെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ഉദയകുമാരൻ അരമനയിൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ടു വന്നു.

കാളംവിഷം കലരുമുഗ്രമഹാഭുജംഗം
വാഴും വിലത്തിലൊരുമൂഷികനെന്നപോലെ

ഉലകവറവിക്കകത്തു പ്രവേശിച്ചു. ഉടനെ ഇവന്റെ വരവിനെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു കോപാന്ധനായി അവിടെ ഒളിവിലിരുന്ന കാഞ്ചനൻ ഇവന്റെ വരവു മുൻ കരുതിയവണ്ണം തന്നെയെന്നു നിശ്ചയിച്ച് അതിവേഗത്തിൽ എഴുന്നേററു ചെന്ന് അവന്റെ ഭുജച്ഛേദനം ചെയ്തു ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചു. പിന്നെ കായചണ്ഡികയെ കൈക്കലാക്കി ഗഗനമാർഗ്ഗത്തൂടെ പോയ്ക്കളയാമെന്നുറച്ച് അവളുടെ അരികെ ചെന്നു അപ്പോൾ അവിടെ അധിവാസം ചെയ്യുന്ന സ്തംഭേശ്വരൻ പറഞ്ഞു "കാഞ്ചന! അരുത്! അരുത്. ഇവൾ നിന്റെ നായികയായ കായചണ്ഡികയല്ല. അവളുടെ രൂപം ധരിച്ച മണിമേഖലയാണ്. കായചണ്ഡികകഠോരമായ ജഠരാഗ്നിതാപം ശമിച്ചു നഭോമാർഗ്ഗമായി പോകുമ്പോൾ അവൾക്കു പിണഞ്ഞതായ ആപത്തിനെ പറയാം. കേട്ടുകൊൾക. ദുർഗ്ഗാദേവിയെഴുന്നരുളുന്ന വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിന്നു നേരെ മേൽഭാഗത്തൂടെ ആകാശചാരികളാരും സഞ്ചരിക്കമാറില്ല. ആരെങ്കിലും ആ വഴിയെ ചെല്ലുന്നതായാൽ ആ മല

യെ കാത്തുവരുന്ന 'വിന്ദാഘടിക'യെന്ന രാക്ഷസി കോ
പിച്ച് അവരെ നിഴൽ പിടിച്ചാകഷിച്ച തന്റെ ഉദര
ഗഹ്വരത്തിലാക്കുക പതിവാണ്. ഈ വിവരം അറിയാ
യ്കയാൽ കായചണ്ഡിക ആ വഴിയെ പോവുകയും അവ
ളുടെ ഉദരത്തിലകപ്പെടുകയും ചെയ്തു. കാഞ്ചന! നീ ഇ
തുകൂടെ കേൾക്കണം. ഉദയകുമാരൻ അവന്റെ കർമ്മഫ
ലത്താൽ മൃതനായെങ്കിലും നീ അശേഷം ആലോചനകൂ
ടാതെ അവനെ അസിഘാതത്താൽ ഹനിച്ചുവെന്നു വ
ന്നതിനാൽ നീ മൂഢൻ തന്നെയെന്നതിന്നു സന്ദേഹമി
ല്ല. നീ ചെയ്തതു മഹാഘോരകൃത്യമായ്പ്പോയി. അതു നി
ന്നെ വിട്ടൊഴിയാതെ അതിയായ സങ്കടത്തിന്നു പാത്രമാ
ക്കും". ഇതു കേട്ട കാഞ്ചനൻ ശോകപരവശനായി സ്വ
ദേശത്തിലേക്കു യാത്രയാവുകയും ചെയ്തു.

ഇരുപത്തൊന്നാം ഗാഥ.

സ്തംഭേശ്വരന്റെ ഭാവികഥനം.

ശമ്പാപതിയുടെ ആലയത്തിൽ ഗൂഢമായിരുന്ന മണിമേഖല കാഞ്ചനന്റെ കൃത്യങ്ങളും ഉദയകുമാരൻ വെട്ടേററു വീണു മരിച്ചതും സ്തംഭേശ്വരനരുളിച്ചെയ്ത വിസ്മയാവഹമായ വാക്യവും ഗ്രഹിച്ചു ഉടനെയെഴുന്നേററു താൻ ധരിച്ചിരുന്ന വേഷത്തെ മാററി, "മുജ്ജന്മത്തിൽ ദൃഷ്ടിവിഷനെന്ന സൎപ്പത്തിന്റെ ദംശനത്താൽ നീ മൃതനായ കാലത്തിൽ അസഹ്യമായ നിന്റെ വിയോഗത്താൽ ഞാനും അഗ്നിപ്രവേശം ചെയ്തു മരിച്ചു. പിന്നെ ഉപവനത്തിൽ വെച്ചു നിന്നെ കണ്ട സന്ദൎഭത്തിൽ നിന്റെ പേരിൽ ഞാൻ മനസ്സു ചെലുത്തിയ കാരണത്താൽ മണിമേഖലാദേവി എന്നെ മണിപല്ലവദ്വീപിൽ കൊണ്ടു ചെല്ലുകയും അവിടെവെച്ചു ബുദ്ധപീഠദൎശനത്താൽ എനിക്കു ജന്മാന്തരസ്മരണയുണ്ടാവുകയും ആ ദേവി നിന്റെ പൂൎവ്വജന്മം എനിക്കു പറഞ്ഞുതരികയും ചെയ്തു. നീ മുജ്ജന്മത്തിൽ എന്റെ പ്രിയതമനായിരുന്നതിനാൽ നിന്നിലുണ്ടായ പ്രേമഭാരം നിമിത്തം.

ക്ഷോണിതന്നിൽ പിറന്നുള്ള മാനവന്മാർ മരിച്ചീടും
ഊനമെന്യേമരിച്ചുള്ളോരാകവേതാൻ ജനിച്ചീടും
താനിയന്നസുഖംമൂലം ജാതമാം ദുഷ്കൃതംപിന്നെ
മാനസാൎത്തിമഹാധൎമ്മപ്രാപ്തിതൻ ബീജമാകുന്നു.

ഞാനിതെല്ലാമുരച്ചുനിൻ ദുഷ്കൃതങ്ങളകന്നീടാൻ
പ്രാണനാഥപരം കായചണ്ഡികതൻ വടിവാനു.

നീ വിദ്യാധരൻെറ വാളിന്നിരയായിട്ടിഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞുവല്ലോ. കഷ്ടം!'' ഇങ്ങിനെ പരിദേവനം ചെയ്തു മോഹിച്ചുവീണ വിണ്ടും ബോധം കയ്ക്കൊണ്ടു താപാൎത്തയായി അവൻെറ അരികിൽ ചെല്ലുവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ സ്തംഭേശ്വരൻ തൻെറ ദിവ്യവാക്കാൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. ''നീ ഇവൻെറ സമീപത്തു ചെല്ലരുതേ. നിണക്കിവൻ പതിയായതും നീയിവന്നു പത്നിയായതും കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ മാത്രമല്ല. അതിന്നുമുമ്പും എത്രയോ ജന്മങ്ങളിലും ഉണ്ടായിരുന്നതാണ്. ഇപ്രകാരം മറിഞ്ഞുവരുന്ന ജനനമരണദുഃഖങ്ങളെ ഒഴിച്ചുകളയുവാൻ തക്ക അഭിജ്ഞാനസമ്പന്നയായ നീ ഇവൻെറ മരണത്തെക്കുറിച്ചു സന്തപിക്കരുതു''. മണിമേഖല ഇതുകേട്ടു സമീപത്തിൽ ചെന്നു, ''ഈ ക്ഷേത്രത്തിൽ ഏവൎക്കും പരമാൎത്ഥോപദേശം ചെയ്തുകൊണ്ടധിവാസം ചെയ്യുന്ന ഒരു ദൈവമുണ്ടെന്നു പ്രസിദ്ധമാണ്. ആ ദൈവം നീ തന്നെയോ? നിൻെറ തിരുവടികളെ ഞാൻ നമിക്കുന്നു. കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ ദൃഷ്ടിവിഷനാഗത്തിനാലും ഇജ്ജന്മത്തിൽ വിദ്യാധരൻെറ വാളിനാലും ഇവന്നു നാശം നേരിടുവാൻ കാരണമെന്തെന്നു നിണക്കറിയുമോ? അറിയുമെങ്കിൽ ഈയുള്ളവളോടരുളിച്ചെയ്യേണമെ'' എന്നപേക്ഷിച്ചു. സ്തംഭേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. ''ബുദ്ധദേവൻ അവതാരം ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നതിനെ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തുകൊണ്ടു കായങ്കരയെന്ന നദീതീരത്തിലിരുന്നു മൎത്ത്യന്മാരുടെ അജ്ഞാന

ത്തെ അകററുന്ന ബ്രഹ്മധമ്മമഹാമുനിയെ ഇരാകലനും നീയും ചെന്നു സേവിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്നു ഭിക്ഷ ചെയ്യാനുള്ള തങ്ങളുടെ ആഗ്രഹത്തെ ഉണൎത്തിക്കുകയും അദ്ദേഹം അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. പിറെറന്നാൾ പ്രഭാതകാലത്തിൽ ഭിക്ഷക്കുവേണ്ടുന്ന അന്നപാനാദിപദാൎത്ഥങ്ങൾ ജാഗ്രതയായി തയ്യാറാക്കേണമെന്നു പാചകനോടു നിങ്ങൾ ആജ്ഞാപിച്ചു. അവൻ ഏതോ കാരണവശാൽ കുറെ സമയം കഴിഞ്ഞു വരികയും തൻെറ വീഴ്ചയെപ്പററി ആലോചിച്ചുംകൊണ്ടു ചെന്നു പാകശാലയിൽ കാൽവഴുതി നിലം ചിതറത്തക്കവണ്ണം വീഴുകയും ചെയ്തു. അതുകണ്ടു കാരുണ്യലേശവുമില്ലാതെ "ഇവൻ മഹഷിയുടെ ഭിക്ഷക്കുവേണ്ടുന്ന കാൎയ്യങ്ങൾ കാലെ വന്നു ചെയ്യാതെ കിടക്കുകയാണ്" എന്നു കരുതി കോപിച്ചു കഴുത്തും കൈകളും വേർപെടത്തക്കവണ്ണം ഇരാകലൻ അവനെ വെട്ടി കൊലപ്പെടുത്തി, ആ കൊലപാതകത്താൽ തന്നെയാണ് അവനു അജ്ജന്മത്തിൽ വിഷമേററുമരിപ്പാനും ഇജ്ജന്മത്തിൽ വെട്ടേററു മരിപ്പാനും സംഗതിവന്നതു്. ദുരിതം അതിൻെറ ഫലത്തെ അനുഭവിക്കാതെ വിട്ടുപോകുന്നതല്ലെന്നു തീച്ചതന്നെ. ഇനിയും കേട്ടു കൊൾക. ഉഭയകുമാരൻെറ മരണത്താൽ ഉൾത്താപമണഞ്ഞിരിക്കുന്ന ചക്രവാളകോഷ്ഠത്തിലെ ഋഷികളിൽ നിന്നു് ഈ മരണവൃത്താന്തം ഗ്രഹിച്ചു രാജാവു നിന്നെ ബന്ധനത്തിലാക്കും. ഇതറിഞ്ഞു രാജമാതാവു നിന്നെ ബന്ധനത്തിൽ നിന്നൊഴിച്ചു തൻെറ അധീനത്തിൽ വെച്ചിരിക്കും. മാധവിയുടെ അപേക്ഷപ്രകാരം വന്ന അറവണ

സ്വാമികളുടെ ചൊല്പടിക്ക് ആ ബന്ധനത്തിൽനിന്നും നിണക്കു മോചനം ലഭിക്കും. പിന്നെ നീ ശാവകനാട്ടിൽ ചെന്നു തദ്ദേശാധിപനായ ആപുത്രനേയും കണ്ടു് അവരോടൊന്നിച്ചു മണിപല്ലവദ്വീപത്തിൽ ചെല്ലും. ബുദ്ധപീഠികാദൎശനത്തിൽനിന്നും ദ്വീപതിലകയിൽനിന്നും തന്റെ ചരിത്രമെല്ലാം ഗ്രഹിച്ചശേഷം ആ മന്നവൻ സ്വദേശത്തിലേക്കു പോവുകയും നീ താപസിയുടെ നിലയിൽ ശ്രീവഞ്ചി നഗരിയിൽ ചെന്നു് അവിടെയുള്ള പല സമയവാദികളുടേയും മതങ്ങളെ ആരാഞ്ഞറിയുകയും ചെയ്യും. ഇനി എന്റെ വൃത്താന്തവും പറയാം കേട്ടുകൊൾക. ഞാൻ ദേവഗണങ്ങളിൽ ഒരുവനാണു് 'ദ്വതിക'നെന്നാണു് എനിക്കു പേർ. ഈ പുരാതനസ്തംഭത്തിൽ എന്റെ രൂപത്തിനു സദൃശമായി മയനാൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ട ഈ പ്രതിമയെ ഒരിക്കലും ഞാൻ വിട്ടു നീങ്ങുന്നതല്ല" ഇതു കേട്ടു മണിമേഖല മുൻ ചൊല്ലിയതിനുശേഷം മരണം വരെയുള്ള തന്റെ ഭാവി വൃത്താന്തം കൂടെ പറഞ്ഞുതരണമെന്നു പ്രാൎത്ഥിക്കുകയും ദേവൻ പറയുകയും ചെയ്തു. ഒരനാവൃഷ്ടിയാൽ കാഞ്ചിനഗരത്തിൽ ജനങ്ങൾ ആഹാരവിഹീനന്മാരായി തപിക്കുന്നതും മാധവിയോടും ശ്രുതമതിയോടുമൊരുമിച്ചു് അറവണ അടികൾ നിന്റെ സമാഗമത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതും വഞ്ചിനഗരത്തിൽ നീ അറിഞ്ഞ ഉടൻ കാഞ്ചീപുരിയിൽ ചെന്നു സകലപേൎക്കും അന്നദാനം ചെയ്തു രക്ഷപ്പെടുത്തും. അവിടെ നിന്നെ സംബന്ധിച്ചു പല അത്ഭുതങ്ങളുമുണ്ടാകും. പിന്നെ വഞ്ചിനാട്ടിലെ സമയവാദികളുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങ

ളെല്ലാം നീ അറവണസ്വാമികളെ ധരിപ്പിക്കും. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം,

"തപവും ധൎമ്മവും പത്തെട്ടേഴും രണ്ടു നിദാനങ്ങൾ
ഭവഭേദത്തിന്നു വേണ്ടും വഴിയുമങ്ങരുൾ ചെയ്തു
ദുരിതമാമിരുൾപോക്കി നരന്മാൎക്കു സുഖം നൽകി
സുകൃതരശ്മികൾ നീളെപ്പരത്തി സിദ്ധികളെട്ടും.
വിളങ്ങും ബുദ്ധനായൊരു ദിനനാഥനുദിപ്പോളം
അലസാതെ പലവട്ടം മരിച്ചിട്ടും ജനിച്ചിട്ടും
പരിചിൽ ധൎമ്മജാതങ്ങൾ പലരോടുമുരച്ചിട്ടും
മരുവും ഞാനിവിടത്തിലറികനീ മഹാഭാഗേ."

എന്നരുൾ ചെയ്യും. സ്വാമികളുടെ ഉപദേശങ്ങളിൽ പിഴവരാതെ പല സൽകൎമ്മങ്ങളും ചെയ്തു കാലധൎമ്മം പ്രാപിച്ചതിന്നു ശേഷമുള്ള നിന്റെ ജന്മങ്ങൾ മഗധദേശത്തിൽ തന്നെയായിരിക്കും അവയിലെല്ലാം നീ പുരുഷനായുമിരിക്കും. ആ ഓരോ ജന്മത്തിലും ജീവകാരുണ്യം നിന്നെ വിട്ടൊഴിയാതെ നിലനില്ക്കുയും ഒടുവിൽ ബുദ്ധദേവന്റെ പ്രധാന ശിഷ്യനെന്നുള്ള പൂജ്യസ്ഥാനം ലഭിക്കുകയും അന്തത്തിൽ ബന്ധമകന്നു നിൎവ്വാണം പ്രാപിക്കയും ചെയ്യും. ഇനിയും കേട്ടുകൊൾക നിന്റെ വംശത്തിൽ ജാതന്മാരായ പൂൎവ്വ പുരുഷന്മാരിൽ ദാനശീലനും ഗുണവിശിഷ്ടനുമായ ഒരുവനെ കടലിൽനിന്നും രക്ഷപ്പെടുത്തിത്തന്ന മണിമേഖലാദേവി നീ, പൂൎവ്വജന്മത്തിൽ സാധു ചക്രമുനീന്ദ്രന്നു അന്നദാനം ചെയ്തു പുണ്യവിശേഷമാൎജ്ജിച്ചിട്ടുള്ളവളാണ്' എന്നറികയാൽ ഉപവനത്തിൽനിന്നും നിന്നെ എടുത്തു മണിപല്ലവദ്വീപിൽ കൊണ്ടുചെന്നു ബുദ്ധപീഠികയെക്കാണ്മാനിടയാക്കിയതാണു,' എന്ന് ആ ദേവനരുളിച്ചെയ്തു. അപ്പോഴേക്കും ആദിത്യനുദയം പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

ഇരുപത്തിരണ്ടാം ഗാഥ.

കാരാഗൃഹപ്രാപ്തി.

സൂൎയ്യോദയമായപ്പോൾ സ്തംഭേശ്വരനേയും ശമ്പാപതിയേയും സേവിപ്പാനായി വന്നവർ അവിടെ ഉദയകുമാരൻ കൊലപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നതിനെ കണ്ടു് ഈ വിവരം ചക്രവാളകോഷ്ഠത്തിലുള്ള മുനികളെ അറിവിച്ചു. അവർ ഈ സംഭവത്തെപ്പററി മണിമേഖലയോടു ചോദിക്കയും അവൾ രാത്രിയിൽ നടന്ന കൃത്യങ്ങളെല്ലാം പറകയും ചെയ്തു. ഉടനെ അവർ കുമാരന്റെ ശവശരീരത്തെയും മണിമേഖലയേയും മറെറാരിടത്തിൽ ബന്തോവസ്തിൽ വെക്കുകയും രാജഗൃഹദ്വാരം പ്രാപിച്ചു തങ്ങടെ വരവിനെയറിവിച്ചനുമതിവാങ്ങി രാജസന്നിധിയിൽചെന്നു വിധിപ്പൂൎവ്വം വാഴ്ത്തി സ്തുതിക്കയും അവരിൽ ഒരുവൻ ഇപ്രകാരം അറിവിക്കയുംചെയ്തു. "മഹീപാല! ഈ നഗരത്തിൽ കാമമോഹിതരായി സാദ്ധ്വികളെ ആക്രമിക്കയും താപസികളെ കാമിക്കുകയും ചെയ്ത ദുഷ്കൎമ്മത്തിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടവർ ഇക്കാലത്തിൽ മാത്രമല്ല മുൻകാലത്തും അനേകംപേരുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. ക്ഷത്രിയവംശത്തെ മൂവ്വേഴവട്ടം മുടിച്ചു ഭാൎഗ്ഗവരാമൻ ഇവിടെ ആയോധനത്തിന്നായി വന്ന സമയം അന്നത്തെ രാജാവായ കാന്തമനോടു ദുൎഗ്ഗാദേവി, "നീ ഇപ്പോൾ പരശുരാമനോടു പോർചെയ്യാൻ പോകുന്നതു ശരിയല്ല" എന്നു പറഞ്ഞതിനാൽ അന്യനഗര

ത്തിലേക്ക പോവാനൊരുങ്ങി ഈ നഗരം കാത്തു രക്ഷിക്കത്തക്കവരാരെന്നന്വേഷിച്ച് ഒരു നാടകവേശ്യയുടെ പുത്രനും വീരാഗ്രേസരനുമായ കഗന്ധൻ തന്നെ യോഗ്യനെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. അവനെ വരുത്തി, "ഒരു രാജാവിൻെറ സ്ഥാനം വഹിക്കത്തക്ക കലമഹിമ നിണക്കില്ലാസ്സയാൽ ക്ഷത്രിയപരമ്പരയുടെ വധം വ്രതമാക്കി വെച്ചിട്ടുള്ള പരശുരാമൻ നിന്നൊട പൊരുതുവാനൊരുങ്ങുന്നതല്ല. അഗസ്ത്യമഹർഷിയുടെ അനുമതി ലഭിച്ച ഞാൻ മടങ്ങിവരുവോളം ഈ നഗരത്തെ നീ കാത്തുവരിക. നിൻെറ വാഴ്ചമൂലം ഈ നഗരിക്ക കാഗന്ധിയെന്നു പേർ ഭവിക്കട്ടെ." എന്നു പറഞ്ഞുംവെച്ചു വേഷം മാറി താൻ ഉദ്ദേശിച്ച ദേശത്തിലേയ്ക്കു പോയി.

അവൻ പോയതിന്നു ശേഷം കഗന്ധനാൽ ഈ നഗരം പരിപാലിക്കപ്പെട്ടവന്നു. അക്കാലത്ത് ഒരു ദിവസം കഗന്ധൻെറ പുത്രന്മാരിലിളയവൻ കാവേരിയിൽ സ്നാനംചെയ്തു സംഗമുഖവീഥിയിൽക്കൂടെ തനിയെ വരുന്ന മരുതിയെന്ന ബ്രാഹ്മണിയെ കണ്ടു കാമപരവശനായി കൈകാട്ടി വിളിച്ചു. ഉടനെ അവൾ അവശയായി. "ഈലോകത്തിൽ യഥാകാലം മഴ പൊഴിപ്പിക്കുവാൻ തക്ക മഹത്വമുള്ള പതിവ്രതമാർ അന്യ പുരുഷന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ചെല്ലുകയില്ല. ഞാനോ ഇവൻെറ ഹൃദയത്തിൽ പതിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. അതിനാൽ ഇനി ബ്രാഹ്മണൻെറ നേത്രാഗ്നിയെ ആരാധിപ്പാൻ എനിക്കർഹതയില്ലല്ലോ. ഇതിന്നു കാരണമെന്ത്?" എന്നുള്ള ചിന്താപരവശ്യത്തോടെ തൻെറ ഗൃഹത്തിൽ ചെല്ലാതെ ഭൂതച

ത്തുത്തിൽ ചെന്നു, "ദൈവമേ എന്റെ പതിക്ക ഞാൻ ഒരപരാധവും ചെയ്തിട്ടില്ല അങ്ങിനെയിരുന്നിട്ടും അവിതർക്കിതമായി അന്യ പുരുഷന്റെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രവേശിക്കമാറായി. ഞാൻ ചെയ്ത കുററം ഇന്നതെന്നു എനിക്കറിയുന്നില്ല. വ്രതഭംഗം മുതലായ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളാചരിക്കുന്ന പാപികളെ പാശത്താൽ ബന്ധിച്ചു കൊണ്ടുവന്നു നീ കൊന്നു ഭക്ഷിക്കും" എന്നു ബുധന്മാർ പറഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട് ഇപ്പോൾ എന്നെ അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നതിനാൽ നിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം ഇവിടെയുണ്ടെന്നുള്ളതു വ്യാജമായിരിക്കുമോ?" എന്നിങ്ങിനെ അവളുടെ ഉപാലംഭവചനങ്ങൾ കേട്ടു ചതുഷ്പഥഭൂതം പ്രത്യക്ഷമായി അവളോടു പറഞ്ഞു. ഹേ സുന്ദരി കേട്ടുകൊൾക

"ഈശന്റെ പാദകമലങ്ങൾ തൊഴാതെങ്കിലും പ്രാ-
ണേശന്റെ കാലിണവണങ്ങി വരുന്ന നാരി
ആശിച്ചുവെങ്കിലുളവാം പെരുമാരിയപ്പോൾ"
ക്ലേശിച്ചിടാതെ തിരുവള്ളുവരേവമോതി.

നീ മററുള്ളവരിൽനിന്നു കെട്ടുകഥകളേയും ഹാസ്യോക്തികളേയും കേട്ടു നൃത്തഗീതവാദ്യപ്രധാനങ്ങളായ ഉത്സവങ്ങളിലുള്ള ആസക്തിമൂലം ഈശ്വരാരാധനത്തെ നിയമേന കയ്യൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ നിന്റെ ആജ്ഞക്കൾപ്പെട്ടു മേഘം മഴ പൊഴിക്കയില്ല സതീശിരോമണികളെപ്പോലെ അന്യ പുരുഷന്മാരുടെ ഹൃദയത്തെ ദഹിപ്പിപ്പാൻ തക്ക തപശ്ശക്തി നിണക്കില്ലാതെ പോയി. മുൻപറഞ്ഞ വൃത്തികളെ വിടുന്നതായാൽ മേഘം നി

ന്റെ ചൊല്പടിക്കു വഴിക്കും. തന്നിഷ്ടംപോലെ നടക്കുന്ന സ്ത്രീകളെ എന്നപോലെ എന്റെ പാശം നിന്നെ ബന്ധിക്കയില്ല. അപരാധികളെ ഏഴു നാൾവരെ ശിക്ഷിക്കുന്നതു രാജധർമ്മമാകുന്നു. ഈ അവധിക്കുള്ളിൽ അവൻ തന്റെ മുറ നടത്തുന്നതല്ലെന്നു വരികിൽ പിന്നീട് ആ അപരാധിയെ ദണ്ഡിപ്പിപ്പാനുള്ള അധികാരി ഞാനാകുന്നു. ഈ ഏഴു ദിനത്തിന്നകം തന്നെ ഈ വൃത്താന്തം കഗന്ധൻ ഗ്രഹിക്കകയും നിന്നെ കാമിച്ച ആ ദുരാചാരനെ വധിക്കുകയും ചെയ്യും." എന്ന് ആ ഭൂതം നിഷ്കർഷിച്ചു പറഞ്ഞു. മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം ഏഴു ദിവസത്തിന്നുള്ളിൽ ആ നീചൻ സ്വപിതാവിന്റെ അസിലതക്കിരയാവുകയും ചെയ്തു. രാജസിംഹമേ ഇനിയും കേട്ടുകൊൾക

പണ്ടൊരിക്കൽ ഈ നഗരവാസിയും ലോകൈകസുന്ദരനുമായ ധർമ്മദത്തനെന്ന വൈശ്യനും അവന്റെ മാതുലപുത്രിയായ വിശാഖയും അന്യോന്യം ഗാഢാനുരക്തരായി സല്ലാപം ചെയ്തു വരുന്നതിനെ കണ്ടു ഗ്രാമവാസികൾ, "ഇവൻ ഗാന്ധർവ്വവിവാഹത്തിന്നു തുനിഞ്ഞിരിക്കയാണ്" എന്നൊരപവാദം പറഞ്ഞു തുടങ്ങി. ഈ അപവാദം അസഹ്യമായ്ത്തീർന്നതിനാൽ വിശാഖ ഉലൂകവറവിയിൽ ചെന്നു "സ്തംഭേശ്വര! ഈ അപവാദം തീർത്തു തരേണമേ" എന്നു കരഞ്ഞുകൊണ്ടപേക്ഷിച്ചു. ഉടനെ ആ ദേവൻ നഗരവാസികളെല്ലാം കേൾക്കത്തക്കവണ്ണം "ഇവർ യാതൊരപരാധവും ചെയ്തവരല്ല" എന്നു വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇതു കേട്ടു നഗരവാസികൾ വിസ്മയിക്കുകയും

അവളെ വാഴ്ത്തി സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്തു. വിശാഖയാകട്ടെ, ഈ ദേവൻ എൻെറ മനോഭാവത്തെ ഇപ്രകാരം തെളിവിക്കാതിരുന്നുവെങ്കിൽ പൌരന്മാൎക്കെന്നിലുള്ള ദുൎഗ്ഗുണം നീങ്ങുകയില്ല. ഇജ്ജന്മത്തിൽ ഇവനെ വേൾക്കുകയില്ല. ഇനി ജന്മാന്തരത്തിലെ ഞാൻ ഒരു വരനെ വരിപ്പാൻ ഭാവമുള്ളു" എന്നു തൻെറ പ്രിയജനനിയോടു ശപഥം ചെയ്തു കന്യാമഠത്തിൽ ചേൎന്നു തപം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നീടു ധൎമ്മദത്തൻ തൻെറ അപവാദം തീൎത്തരുളിയ സ്കന്ദേശ്വരനെ വണങ്ങി സ്തുതിച്ചു കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനം വിട്ടു ദക്ഷിണമധുരയിൽ ചെന്നു "വിശാഖയെ വിട്ടു മറെറാരു തരുണിയിയെ ഞാൻ കാംക്ഷിക്കയില്ല. ഇജ്ജന്മം ഇങ്ങിനെ കഴിഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ". എന്നു തന്നെത്താൻ ഒരു വ്രതം കയ്ക്കൊണ്ടു വാണിഭം ചെയ്തു ധൎമ്മ്യമായ മാൎഗ്ഗത്തിൽ ധനസമ്പാദനം ചെയ്തു മഹാസമ്പന്നനായി അക്കാലത്തിൽ വണിഗ്ജനന്മാൎക്കു രാജാംഗത്തിൽ നിന്നു ലഭിക്കാറുള്ള മന്ത്രിപട്ടമായ "എട്ടിപ്പൂ"വെന്ന ഒരു സ്വൎണ്ണപുഷ്പം ലഭിച്ചു വിഖ്യാതനായി അറുപതു വയസ്സുവരെ ആ നഗരത്തിൽതന്നെ വസിച്ചു. അക്കാലത്തു് ഒരു ബ്രാഹ്മണൻവന്നു "നീ വിവാഹം ചെയ്യാതെ ഈ നഗരത്തിൽ തന്നെ വാസം ചെയ്യുന്നതു് എത്രത്തോളം യുക്തമാണു്. പത്നിയില്ലാത്തവൻ എത്രതന്നെ സൽകൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്താലും സ്വൎഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കൎഹനാകയില്ലെന്നുള്ളതു നീ ധരിച്ചിട്ടില്ലയോ? ഇനി താമസിയാതെ സ്വദേശത്തിലേക്കു പോവുക." എന്നുപദേശിക്കയാൽ ധൎമ്മദ

ത്തൻ മധുരാപുരി വിട്ടിവിടെക്ക വന്നു. അവൻ വന്നതാ യി കേൾക്കയാൽ വിശാഖകന്യാമഠത്തിൽ നിന്നിറങ്ങി നില്ലജ്ജയായി അവന്റെ അരികെ വന്ന് ഇങ്ങിനെ പ റഞ്ഞു. "ഇപ്പോൾ നാം നേരിട്ട കണ്ടതിൽ പരസ്പരം അറിവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല മുമ്പു നമ്മെ മോഹിപ്പിച്ച സൌ ന്ദര്യം ഇപ്പോൾ എവിടെ പോയി നിണക്ക് അറുപത്തു പ്രായമായി എന്റെ കേശത്തിന്നും നരബാധിച്ച കഴി ഞ്ഞു. മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന യൌവനവും കാമവും എവിടെ മാഞ്ഞുപോയി. ഇജ്ജന്മത്തിൽ ഞാൻ നിന്നെ വേൾക്കുക യില്ല ജന്മാന്തരത്തിൽ നിന്നെ പതിയായി വരിക്കമെ ന്നുള്ളതു നിശ്ചയം തന്നെ.

നിത്യമല്ലമനുജക്ക യവ്വനവുമത്ര
തമ്മിലുള്ളമൈത്രിയും
നിത്യമല്ല നിലവിട്ടയന്നുളവകന്നെ-
ഴുന്ന ധനരാശിയും
പത്തുമക്കളുളവാകിലെന്തു ഫലമെത്തുകെ-
ന്നതതിനാൽ വരാ
നിത്യമാംസുകൃതമൊന്നുതന്നെ നിലവിട്ടി-
ടാതതുണ്ണ നിർണ്ണയം

അതിനാൽ സുകൃതം ചെയ്കയാണു വേണ്ടതു്"
അപ്പോൾ അവൻ താൻ സംഭരിച്ചിട്ടുള്ള ധനസഞ്ചയ ത്തെ വിശാഖക്ക കാട്ടിക്കൊടുത്തു് അവളുടെ സഹകര ണത്തോടുകൂടി അനേകം ധമ്മങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതിന്നാ യി ആ ദ്രവ്യത്തെ വിനിയോഗിച്ചു. ഇതിങ്ങിനെയിരി ക്കെ; മുമ്പൊരിക്കൽ ഈ വിശാഖസ്സംഭേശപുരന്റെ കാരു

ന്യത്താൽ അപവാദം തിന്ന ബഹുജനങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ പരസ്യമായ വീഥിയിലൂടെ പോകുമ്പോൾ മുമ്പു മാരുതിയുടെ നിമിത്തം വധിക്കപ്പെട്ടവന്റെ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരൻ അവളെ കണ്ടു കാമമോഹിതനായി തന്റെ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചിരുന്ന പൂമാലയെടുത്തു് അവളുടെ കണ്ഠത്തിൽ അണിയിപ്പാനായി കുട്ടമയിൽ കൈവെച്ചപ്പോൾ ആ കൈ കുട്ടമ വിട്ടു നീങ്ങാതെയായി 'വിശാഖയുടെ ധർമ്മവിശേഷത്താൽ അവന്റെ കൈ കുട്ടമയിൽ നിന്നു വേർപെടാതായി." എന്നു പലരും പറഞ്ഞു കേൾക്കയാൽ കരന്ധൻ കോപാവിഷ്ടനായി തന്റെ തനയനാണെന്നു ഗണിക്കാതെ അവനെ ഉടൻ തന്റെ ഖഡ്ഗത്തിന്നിരയാക്കി." ഇതു കേട്ടു നരപതി പറഞ്ഞു. "ഇക്കാലത്തിൽ മാത്രമല്ല' എന്നു തുടങ്ങി പല സംഭവങ്ങളും നിങ്ങൾ പറഞ്ഞുവല്ലോ. മുൻ നടന്നതായി പറഞ്ഞ ആ ദുഷ്കൃത്യം ഇക്കാലത്തും നടക്കുന്നുണ്ടോ? പറയുവിൻ." അപ്പോൾ ഒരു മുനിവരൻ പറഞ്ഞു.

"തള്ളണമെന്നു ബുധർ ചൊല്ലുന്നതീയുലകാ
    ലഞ്ചുണ്ടു ദോഷമവയിൽ
കള്ളും കട്ടും കൊലയസത്യോക്തിയും കളവു
    പിന്നെത്തു കാമമിവയാം
കൊള്ളുന്നുകാമിബത പിന്നെത്തു നാലുമിവ
    തള്ളുന്നു ബോധമുടയോ
രല്ലാതെ പേർനരകവാസത്തിനാലുഴലു
    മെന്നോർത്തുകൊൾകനൃപതേ.

തന്റെ പ്രാണപ്രിയനായ കോവലൻ വധിക്കപ്പെ
ട്ടതിനാൽ മാധവി ഐഹികസുഖവിരക്തയായി തപ
സാശ്രമം പ്രാപിച്ചു. അവളുടെ പുത്രി മണിമേഖല യ
വ്വനാരംഭത്തിൽതന്നെ ഗൃഹങ്ങളിലും ആശ്രമങ്ങളിലും
ചെന്നു ഭിക്ഷയേറ്റു വൃത്തികഴിച്ചു നഗരത്തിലുള്ള ദേവാ
ലയത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു അവൾ ആ നിലയിലായ
പ്പോഴും ഉദയകുമാരൻ അവളെ തുടൎന്ന് അവളുടെ നിഴ
ലെന്നവണ്ണം വിട്ടുപിരിയാതെ കാമപരവശനായി ക്ഷുരി
ങ്ങളിൽ ആ ദേവായതനത്തിൽ ചെന്നു. മണിമേഖല
ആ വിവരമറിഞ്ഞു തന്നെ അറിയാതിരിപ്പാൻവേണ്ടി കാ
യചണ്ഡികയുടെ വേഷം കൈക്കൊണ്ടു അവിടെ മു
മ്പുണ്ടായിരുന്ന കായചണ്ഡികയെ സ്വദേശത്തിലേക്കു കൂ
ട്ടിക്കൊണ്ടുപോവാൻ വന്ന അവളുടെ പ്രിയതമനായ വി
ദ്യാധരൻ ഇവളെക്കണ്ടു മണിമേഖലയെന്നറിയാതെ സ്വ
പത്നിയായ കായചണ്ഡികയെന്നും അവിടെ വന്നുചേ
ന്ന ഉദയകുമാരനെ അവളുടെ ജാരപുരുഷനെന്നും കല്പി
ച്ച് കോപാക്രാന്തനായി അവനെ തന്റെ ഖഡ്ഗത്തി
ന്നിരയാക്കി ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചു” ഇതുകേട്ടു നരപാ
ലൻ പുത്രവിനാശത്താൽ അല്പംപോലും പരിതപിക്കാ
തെ സേനാപതിയും സചിവനുമായ ‘ചൊഗികവെനാ
തി’യെ നോക്കി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു “ഉദയകുമാരനെ
ശിക്ഷിക്കേണ്ടതു് എന്റെ കടമയായിരിക്കെ വിദ്യാധരൻ
ആ ദുഷ്ക്രിയ നടത്തിയതു് അവന്റെ അറിവില്ലായ്മയാലാ
കുന്നു.

മുനിജനോചിതമാം തപവും സതീ
ജനമനോഹരമാം വ്രതവും തഥാ
അനഘമാസ്സരികെന്നതസാദ്ധ്യമാം
മനുജനായക ശാസനമെന്നിയേ.

പുത്രനെ താഴെ കിടത്തി അവൻെറ മേൽ തേരുരുൾ നടത്തി സ്വധമ്മപരിപാലനംചെയ്ത രാജസിംഹൻെറ പരമ്പരയിൽ ഒരു പാപാത്മാവു് പിറന്നതായി മററു രാജാക്കന്മാരറിയുന്നതിനുമുമ്പായി ഇവനെ പ്രേതഭൂമിയിൽ കൊണ്ടുചെന്നു സംസ്കരിക്കുകയും വേശ്യാപുത്രിയായ മണിമേഖലയെ കാരാഗൃഹത്തിൽ പാപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുക." ഇതുകേട്ടു രാജകല്പന നടത്തുകയും ചെയ്തു.

—— :o: ——

ഇരുപത്തിമൂന്നാം ഗാഥ.

കാരാഗൃഹമോചനം

അനന്തരം നയവചനങ്ങളാൽ പരഹൃദയാവൎജ്ജനം ചെയ്യുന്നതിൽ പാടവമേറിയ വാസന്തവയെന്നു പേരായ വൃദ്ധ പുത്രശോകാൎത്തയായ മഹാരാജ്ഞിയുടെ മുമ്പാകെ വന്നു വണങ്ങി അവളുടെ ഹൃദയശോകശമനാൎത്ഥം പല കഥകളും പറഞ്ഞു രമിപ്പിച്ചുവെങ്കിലും ദുഃഖപരിശാന്തിവരായ്കയാൽ പ്രതികാരാഭിലാഷിണിയായ രാജ്ഞി തന്റെ ഹൃദയശോകത്തെയടക്കി മണിമേഖലയെ ചതിയിൽപെടുത്തി ക്ലേശിപ്പിക്കണമെന്ന കരുതലിന്മേൽ രാജസന്നിധിയിൽചെന്നിപ്രകാരം പറഞ്ഞു "മഹാരാജാവേ! മണിമേഖലയുടെ ഭിക്ഷുകിവേഷംകണ്ടു തന്നെ ഞാൻ മറന്ന ഉദയകുമാരൻ യുവരാജസ്ഥാനത്തിന്നു യോഗ്യനല്ല. അവൻ കഴുംകൊലയേറ്റു മരിപ്പാനൎഹൻതന്നെ. തന്റെ താരുണ്യദശയെ ഫലപ്പെടുത്താതെ ജ്ഞാനസമ്പാദനംചെയ്യു മണിമേഖലയെ കാരാഗൃഹത്തിൽ പാൎപ്പിക്കുന്നതു യുക്തമല്ല" രാജാവ്, "നിന്റെ ഹിതം അങ്ങിനെയാണെന്നു വരികിൽ അവളെ ബന്ധനത്തിൽ നിന്നു വേർപെടുത്തിക്കൊൾക." എന്നരുളിക്കയും ചെയ്തു. അപ്രകാരം മഹാരാജ്ഞി അവളെ തടവിൽനിന്നു വിടുവിച്ചു രാജധാനിയിൽ കൊണ്ടുവരികയും, "നഗരവാസികളുടെ താഡനാദി ഹിംസകൾക്കു പാത്രീഭവിക്ക

തക്കവണ്ണം ഇവൾക്കു ചിത്തഭ്രമമുണ്ടാക്കിത്തീൎക്കണം” എന്നു കരുതി കൈവിഷം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തു. അവൾക്കു ജന്മാന്തരജ്ഞാനമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അല്പംപോലും പ്രജ്ഞാഭംഗമുണ്ടായതുമില്ല. തന്റെ പ്രയോഗം നിഷ്ഫലമായിത്തീൎന്നതിനാൽ രാജ്ഞി പിന്നീട് മൂഢനായ ഒരു യുവാവിനെ വരുത്തി, “നീ മണിമേഖലയെ വല്ലുകണക്കിലും കൊലപ്പെടുത്തി ‘മണിമേഖല എന്നെക്കാമിച്ചു’ എന്നു ബാഹ്യജനങ്ങളെ പറഞ്ഞറിവിക്കുക.” എന്നു ചട്ടംകെട്ടി പലതരം പൊൻനാണയങ്ങൾ കൈനിറയെ കൊടുക്കുകയും അവൻ അതുവാങ്ങി കൊലക്കൊരുങ്ങി മണിമേഖലയുടെ ഇരിപ്പിടത്തിലേക്കു ചെല്ലുകയും ചെയ്തു. അപ്പോഴവൾ “ഇവൻ രാജ്ഞിയുടെ ചതിയാലോചനയിന്മേൽത്തന്നെ വന്നതായിരിക്കേണം”മെന്നു നിശ്ചയിച്ചു രൂപാന്തരപ്രാപ്തിക്കുള്ള മന്ത്രം ജപിക്കുകയും ഒരു പുരുഷനായ്ത്തന്നെ സ്വസ്ഥാനത്തിലിരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതുകണ്ടു് ആ ഭോഷന്റെ ഹൃദയം നടുങ്ങി “ഈ അന്തഃപുരത്തിൽ ഒരുവിധത്തിലും പുരുഷന്മാൎക്കു പ്രവേശമില്ല ഈ നിഷ്ഠുരബുദ്ധിയായ രാജ്ഞിയുടെ ദുൎവ്വിചാരം എനിക്കറിവാൻകഴിഞ്ഞില്ല.” എന്നു കരുതി ഭയകമ്പിതനായി ഉടനെ അവിടംവിട്ടു വെളിയിൽ ഓടിപ്പോകയും ചെയ്തു. ഇച്ഛാഭംഗംനിമിത്തം ക്രോധമൂൎഛിതയായ രാജ്ഞി മനോഹരനായ തന്റെ പ്രിയസൂനുവിനെ മയക്കി മരണത്തിന്നിടയാക്കിയ ഇവളെ ഇനി ജീവനോടെ വെച്ചിരിക്കയില്ലെന്നുറച്ചു “ഇവൾക്കു രോഗം വിഷമിച്ചിരിക്കയാൽ ആരും അകത്തേക്കു ചെല്ലുന്നില്ല” എന്നൊരു പ്രസ്താവം

നടത്തി വ്യാജമായി ഒരു വ്യാധിയും കല്പിച്ച് ഒരു ഇരുട്ടറയിൽ പാർപ്പിച്ചു. അപ്പോഴും അവൾ തനിക്കു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ക്ഷുൽബാധാശമനമന്ത്രശക്തിയാൽ ഒരു വാട്ടവും വരാതെ അതിൽ തന്നെ ഇരുന്നു. രാജ്ഞി അതു കണ്ടറിഞ്ഞു വിസ്മയവും ഭീതിയും കലർന്ന് അവളെ വന്ദനം ചെയ്തു പറഞ്ഞു. "പുത്രവിയോഗത്തിനു വശംവദയായി തീർന്നതുമൂലം ഞാൻ ഈ ദുഷ്കൃത്യങ്ങൾ ചെയ്തുപോയതാണ്. ഇവയെല്ലാം പൊറുത്തു നീ എന്നെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളണമെ" എന്നു പലവുരു പ്രാർത്ഥിച്ചു. മണിമേഖല പറഞ്ഞു. "കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ നീലപതിയുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നുല്പന്നനായി ദൃഷ്ടിവിഷനാഗത്താൽ ദഷ്ടനായി മരിച്ച ഇരാകുലന്റെ വിയോഗം സഹിക്കവയ്യാതെ അഗ്നിപ്രവേശം ചെയ്തു ദേഹം ദഹിപ്പിച്ച കാലത്ത്,

കരഞ്ഞതെന്തിനി ധാത്രി, പതിസൂനമരിക്കവേ
വനനാരികളെ ചൊരുമരുതാത്തതു ചെയ്തു നീ 1

കരഞ്ഞതുടലിന്നായോ, പരംജീവന്നുവേണ്ടിയോ
ശരീരാത്മകമെന്നാകിൽ, താൻസുതവപുത്രനെ 2

എടുത്താപ്രേതഭൂവിങ്കലിട്ടവാനായതാരവൻ
പടുവരംജീവനെന്നൊ ചൊല്ലിൽ ചുടുനചിത്തമെങ്കി(ലോ 3

ജീവൻപൂകും ശരീരത്തിൽ, താവും ചൈതന്യമ(ല്ലോ
അറിവുന്നതല്ലറിഞ്ഞിടാ, നേവനാം കർമ്മവൈഭവാൽ

കാരുണ്യമാജീവനിൽതാൻ ചേരുന്നാകിലതേവിധം
കാരുണ്യമുള്ളവാകേണം പ്രാണിവർഗ്ഗത്തിലൊക്കവേ.

നിന്റെ കുമാരനെ ഒരു വിദ്യാധരൻ വധിപ്പാൻ കാരണമായ ദുഷ്കർമ്മം ഇന്നതെന്നു പറയാം. മുൻജന്മത്തിൽ ഓദനപാത്രം ഛിന്നഭിന്നമാകത്തക്കവണ്ണം കാൽ തെറ്റി വീണ പാചകനെ വധിച്ച പാതകഫലം തന്നെ. അതേ ജന്മത്തിൽതന്നെ ദൃഷ്ടിവിഷനാഗം അവന്റെ പ്രാണവായുവിനെ പാനം ചെയ്കയും ഇജ്ജന്മത്തിൽ വിദ്യാധരന്റെ വാളിന്നിരയായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. ഈ വൃത്താന്തമെല്ലാം എനിക്ക് അറിവായതെങ്ങിനെയെന്നും കേട്ടുകൊൾക." എന്നു തന്റെ ഉപവനപ്രവേശം മുതലായ സംഭവങ്ങളെ വിശദമായി പറഞ്ഞു ധരിപ്പിച്ചതിന്നു ശേഷം വീണ്ടും പറഞ്ഞു തുടങ്ങി. "നീ എനിക്കു ഉന്മാദമേറുവാനുള്ള ഔഷധം നൽകി. ഞാൻ പൂർവ്വജന്മജ്ഞാനമുള്ളവളാകയാൽ ഒട്ടും ചിത്തവിഭ്രമം ഭവിച്ചില്ല; നിന്റെ പ്രേരണയാൽ അജ്ഞനായ ആ യുവാവ് എന്റെ വസതിയിൽ വന്നപ്പോൾ രൂപാന്തരകരണിമന്ത്രശക്തിയാൽ പുരുഷരൂപം കൈക്കൊണ്ടു. യാതൊരു രോഗവും ബാധിച്ചിട്ടില്ലാത്ത എന്നെ വ്യാജമായി രോഗിണിയാണെന്നു കല്പിച്ച് ഇരുട്ടറയിലിട്ടടച്ചു ക്ഷുത്തൃഡാർത്തിഹാരിണീമന്ത്രസിദ്ധിയുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ആ ബാധയിൽ നിന്നും ഞാൻ നിവൃത്തിസമ്പാദിച്ചു. നീ മുജ്ജന്മത്തിൽ എന്റെ ഭർത്താവായ ഇരാകുചന്റെ ജനനിയാകയാൽ നിന്റെ സന്താപമൊഴിച്ചു പാ

പശാന്തി വരുത്തി സന്മാൎഗ്ഗബോധം നൽകുവാനായിട്ടാ
ണു ഞാൻ ആകാശമാൎഗ്ഗത്തൂടെ ഗമിപ്പാനോ, രൂപാന്ത
രം കൈക്കൊൾവാനോ കരുതാതിരുന്നതു്; അത്രയുമ
ല്ല; ലോകത്തിൽ ദുഃഖപ്രദങ്ങളായുള്ളവയെല്ലാമെ
ന്നാൽ കാമം, കൊല, കള്ളു്, പൊളി, കളവു്, എന്നി
പഞ്ചശീലങ്ങൾ തന്നെ ഇവയെ ത്യജിച്ചവരേ ശീലഗു
ണസമ്പന്നന്മാരാകയുള്ളൂ.

വൈരമററു സമസ്തസത്വങ്ങളും
സ്വൈരമായിട്ടുണ്ണുന്നു ദരിദ്രരെ
ക്കൂറൊടില്ലങ്ങൾ നൽകി പുലൎത്തുവോർ
പാരിൽ ജീവിപ്പോരെന്നറിഞ്ഞീടുക. 1

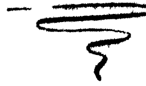
ചാരുകങ്കണം ചേരും കരദ്വയെ
പാരമയ്യോ വിശന്നുവലഞ്ഞോൎക്കു
ചോറുനൽകുന്ന ധന്യന്മാരല്ലയോ
പാരലൌകികജ്ഞാനം പുകഴ്ന്നുള്ളോർ. 2

ജീവരാശിയിലെല്ലാമൊരുപോലെ
താവും കാരുണ്യമുള്ളവരല്ലയോ
ഭൂവിൽസംസാരതാപത്തെ നീക്കുവോ-
നാവും ശാസ്ത്രാൎത്ഥസാരം ഗ്രഹിച്ചവർ. 3

ചിത്തമായ ചിറകിൽ പിടിപെട്ടു്
കത്തിക്കാളുന്ന പുത്രശോകാഗ്നിയെ

ശ്രോത്രമാൎഗ്ഗത്തിൽ സുജ്ഞാനനീർവാൎത്തി
സത്വരം നീ കേട്ടുക്കേണമോമലേ". 4

ഇപ്രകാരമുള്ള സുഭാഷിതം കേട്ടു മഹാരാജ്ഞിയുടെ ക്ലേശമകന്നു ഹൃദയം തെളിഞ്ഞു മണിമേഖലയെ വണങ്ങി. അവളും അതിനെ അംഗീകരിക്കാതെ "നീ എന്റെ ഭർത്തൃജനനിയാണെന്നുള്ളതിന്നുംപുറമെ മഹാരാജപത്നിയുമായിരിക്കുന്നതിനാൽ എന്നെ വന്ദനം ചെയ്യുന്നതു യുക്തമല്ല". എന്നു അവളെ പുകഴ്ത്തി താനും സബഹുമാനം അഭിവാദ്യം ചെയ്തു.

ഇരുപത്തിനാലാം ശാഖ.

ആപുത്ര ദേശഗമനം.

മണിമേഖലയെ കാംക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു് ഉലകവറവിയിൽ ചെന്ന ഉദയകുമാരൻ അവിടെവെച്ചു വിദ്യാധരന്റെ വാളിന്നിരയായിത്തീൎന്നതും മണിമേഖലയെ തടവിൽ വെച്ചതും കേട്ടു ചിന്താക്രാന്തയായ ചിത്രാപതി അവളുടെ ബന്ധനം വേർപെടുത്തേണമെന്നു കരുതി രാജ്ഞിയുടെ സമീപത്തിൽ ചെന്നു വണങ്ങി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. മഹാരാജ്ഞി! കോവലന്റെ മരണംമൂലം മാധവി തന്റെ വേശ്യാവൃത്തി വെടിഞ്ഞു താപസാശ്രമം പ്രാപിച്ചതും അവളുടെ പുത്രി മണിമേഖല കപാലഹസ്തയായി ഭവനം തോറും ഭിക്ഷയേറ്റതും അവളെ ബൌദ്ധജനങ്ങൾ അവമാനിപ്പാനും ഹസിപ്പാനും ഇടയായിത്തീൎന്നുവെന്നല്ലാതെ മറ്റെന്താണുള്ളതു്; ഇതിന്നും പുറമെ ഉദയകുമാരന്നു മരണം നേരിട്ടതു തന്നെയല്ല, മണിമേഖലയാൽ ഇനി പട്ടണത്തിന്നു നേരിടുവാൻ പോകുന്ന ഒരു മഹാവിപത്തുംകൂടിയുണ്ടു്. അതു പറയാം.

പണ്ടൊരിക്കൽ ഇവിടെ കടലോരത്തിലുള്ള പുന്നമരക്കാവിൽ മഹാരാജാവു സൎവ്വാംഗസുന്ദരിയായ ഒരു തരുണീമണിയെ കണ്ടു കാമവശനായി അവളോടു ചേൎന്നു ആ ചോലയിൽതന്നെ സുഖിച്ചുവാണതിന്നുശേഷം അവൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുമതി കൂടാതെ സ്വസ്ഥാനേ

ത്തിലേക്കു പോവുകയാൽ എങ്ങാനും ഒളിച്ചിരിക്കയാണെന്നു കരുതി അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അത്ഭുതകൎമ്മാവായ ഒരു ചാരണനെ അവിടെ കാണുമാറാവുകയും രാജാവു് അവനെ ചെന്നു വണങ്ങി ഇപ്രകാരം ചോദിക്കുകയും ചെയ്തു. "എന്റെ പ്രാണപ്രിയയായ ഒരു തരുണി ഇവിടെ എങ്ങാനോ മറഞ്ഞു; അവൾ ഭവാന്റെ നയനങ്ങൾക്കു വിഷയീഭവിച്ചുവെങ്കിൽ പറയുക;" ചാരണൻ, "ആ വനിതയെ ഞാനിപ്പോൾ കാണുകയുണ്ടായില്ലെന്നിരിക്കിലും മുമ്പറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്: അവൾ നാഗലോകാധിപനായ 'വളവണ'ന്റെ ദേവിയായ 'വാസമയിലു'യിൽ ഉല്പന്നയായ 'പീലിവള' എന്നവളാണു്; അവളുടെ ജന്മദിനത്തിൽ ഒരു ഗണകൻ അവളുടെ ജാതകത്തെസംബന്ധിച്ചു്, "ഇവൾ ഇവിടം വിട്ടു പോയി സൂൎയ്യവംശജാതനായ ഒരു നരപാലന്റെ പ്രിയതമയായി ഏതാനുംകാലം രമിച്ചു ഗൎഭധാരണം ചെയ്തതിന്നുശേഷം മടങ്ങിവരും" എന്നു രാജാവിനോടു മുമ്പു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. നിന്റെ കാമിനി അവൾ തന്നെ ഇനി അവളിൽ ഉണ്ടായ പുത്രൻ മാത്രമേ ഇവിടെ വരികയുള്ളു. അവൾ വരികയില്ല നീ ചിത്തചാഞ്ചല്യം കൂടാതിരിക്കുക ഇനിയും ഒന്നു കേട്ടുകൊൾക. ഇന്ദ്രോത്സവം പതിവുപോലെ നടത്താതെ മുടക്കം വരുന്ന കാലത്തു മണിമേഖലാദേവിയുടെ ആജ്ഞയാൽ നിന്റെ നഗരം കടലെടുത്തുപോകും. അനിവാൎയ്യമാകുംവണ്ണം ഇന്ദ്രശാപവും നേരിടുന്നതാണു്. അതിനാൽ എന്റെ വാക്യം പ്രമാണീകരിച്ചു് ഈ പുരിക്കു പയോരാശിയിൽ നിന്നു വില

യം വരാത്ത വിധം സംവത്സരംതോറും വീഴ്ചവരാതെ 'മഹേന്ദ്രോത്സവം നടത്തി വരിക." ഇങ്ങിനെ ഉപദേശിച്ചു ചാരണൻ പോവുകയും ചെയ്തു. അന്നു മുതൽ നഗരവാസികളെല്ലാവരും ഈ പട്ടണത്തിന്നെപ്പോൾ നാശം ഭവിക്കുമോ എന്നു ചിന്തിച്ചു ഭയകമ്പിതന്മാരായി തന്നെ കഴിയുന്നു. തന്റെ നാമധേയത്തെ വഹിച്ചിരിക്കുന്ന തരുണിക്കു മനഃക്ലേശം നേരിടുന്നതായാൽ അതിനെ പരിഹരിപ്പാൻ മണിമേഖലാദേവി ഇവിടെ സന്നിധാനം ചെയ്യാനിടയുണ്ടെന്നു കരുതി എന്റെ ഹൃദയവും നടുങ്ങുന്നു. ഏതായാലും പരിശുദ്ധമാനസയായി തീർന്നിട്ടുള്ള ആ വാരനാരിയെ എന്റെ മന്ദിരത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോവാനാജ്ഞാപിച്ചാലും" എന്നപേക്ഷിച്ചു രാജ്ഞി

കള്ളുംകരളയും കാമം കളവും കൊലയെന്നിവ
ഉള്ളം പാരമുണർന്നോരാൽ, തള്ളപ്പെട്ടവയല്ലയോ.

മാന്യജീവിതമായംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നിന്റെ വേശ്യാവൃത്തിയെ നികൃഷ്ടമെന്നു കരുതി നിഷേധിച്ചു പോയിട്ടുള്ളവൾ നിന്റെ ഭവനത്തിലേക്കു വരുന്നതെങ്ങിനെ. ഇവൾ എന്നോടൊന്നിച്ചിരിക്കേണ്ടവളുമാണ്." ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കെ മണിമേഖലയുടെ കഷ്ടാവസ്ഥകൾ കേട്ടു മാധവി ശ്രുതമതിയോടു തന്റെ സങ്കടം പറയുകയും, അവളോടൊന്നിച്ച് അറവണസ്വാമികളെ ചെന്നു കണ്ടു വൃത്താന്തമുണർത്തിച്ചശേഷം അദ്ദേഹത്തെ പുരസ്സരിച്ചുകൊണ്ടു മണിമേഖലയുടെ കാരാഗൃഹ

വാസമൊഴിപ്പാനായി മഹാരാജ്ഞിയുടെ സമീപത്തിൽ ചെല്ലുകയും ചെയ്തു. രാജ്ഞി അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടമാത്രയിൽ എഴുന്നേറ്റു ചെന്നു തിരുപ്പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു. അദ്ദേഹം, "നിണക്കു വിജ്ഞാനം ഭവിക്കട്ടെ" എന്നാശീർവ്വദിച്ചു. രാജ്ഞി അദ്ദേഹത്തെ ഒരു വിശിഷ്ടമായ ആസനത്തിന്മേലിരുത്തി പാദക്ഷാളനാദ്യുപചാരങ്ങൾ ചെയ്തു് "എന്റെ പുണ്യവിശേഷം തന്നെയാണു മഹാത്മാവായ നിന്തിരുവടിയെ ഇവിടെ എഴുന്നെള്ളിച്ചതു്. വാക്കിന്നല്പംപോലും തളർച്ചയില്ലെന്നിരിക്കിലും വാർദ്ധക്യം കൊണ്ടു തളർന്ന ഈ തിരുമേനി ബഹുകാലം നശ്വരമാകാതിരിക്കേണമേ" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. അദ്ദേഹം "ഞാൻ ദീർഘതപസ്സിനെ അവലംബിച്ചിരുന്നിട്ടും അസ്തോന്മുഖനായ ഭാസ്കരനെപ്പോലെ ആയിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

ജനനം വാർദ്ധക്യം പുന
രണയും രോഗങ്ങളാലെഴും വ്യഥയും
മരണവുമുളവാകുന്നതു
ധരണിയിലേവർക്കുമുള്ളതെന്നറിക."

എന്നു പറഞ്ഞു പന്ത്രണ്ടു നിദാനങ്ങളും അവളെ ഗ്രഹിപ്പിക്കുകയും എപ്പോഴും സദ്ധർമ്മങ്ങളും കേട്ടറിഞ്ഞു് അപ്രകാരം തന്നെ നടക്കേണമെന്നുപദേശിക്കയും ചെയ്തതിന്നുശേഷം അവിടെ സന്നിഹിതയായിരുന്ന മണിമേഖലയോടു പറഞ്ഞു. "മറ്റു മതങ്ങളുടെ ധർമ്മങ്ങളെല്ലാം നീ ഗ്രഹിച്ചതിന്നു ശേഷം ഈ ധർമ്മങ്ങളും ഇവയുടെ അവാന്തരഭേദങ്ങളും ഞാൻ നിണക്കുപദേശിക്കാം."

എന്നരുൾചെയ്ത് സ്വാമികൾ നിശ്ശബ്ദിപ്പവൻ ഭവിച്ചപ്പോൾ മണിമേഖല അദ്ദേഹത്തേയും രാജ്ഞിയേയും ലക്ഷ്യമാക്കി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു. "സ്വാമികൾ അരുളിച്ചെയ്ത സദുപദേശങ്ങളെ എപ്പോഴും ധാരണയിൽ വെപ്പിൻ അപ്രകാരംതന്നെ അനുഷ്ഠിപ്പിൻ; ഞാൻ ഈ നഗരത്തിൽ വസിക്കുന്നതായാൽ 'ഇവൾ ഉദയകുമാരന്റെ കുറുകാരിയായിരുന്നു'വെന്നു ജനങ്ങൾ പറയും; അതിനാൽ ഞാൻ ഇവിടെ വാസംചെയ്യുന്നതല്ല. ഇവിടം വിട്ട് ആപുത്രനാട്ടിൽ ചെല്ലുകയും അവിടെനിന്നു മണിപല്ലവത്തിൽ പോയി ബുദ്ധപീഠദർശനം ചെയ്കയും പിന്നീട് വഞ്ചിനഗരം പ്രാപിച്ചു വഞ്ചീശ്വരിയെ വണങ്ങുകയും ചെയ്തശേഷം ദേശാടനം ചെയ്ത സൽക്കർമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിപ്പാൻ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു, എനിക്ക വല്ല പ്രതിബന്ധങ്ങളും നേരിടുമെന്ന് ഒരിക്കലും ശങ്കിക്കേണ്ട" പിന്നെ അവൾ രാജാവിനെ വന്ദിച്ചു സൂര്യാസ്തമനത്തിനുശേഷം ഉലകവറവിയേയും, ശമ്പാപതിയേയും, സ്തംഭേശ്വരനേയും പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു കൂപ്പിസ്തുതിച്ചു ആകാശമാർഗ്ഗത്തൂടെ ചെന്ന് ഇന്ദ്രവംശപരമ്പരയിൽ ജാതനായ പുണ്യരാജന്റെ നഗരത്തിലുള്ള ബാഹ്യോദ്യാനത്തിലിറങ്ങി വിശ്രമിച്ച് അവിടെ വാസം ചെയ്യുന്ന ഒരു മുനീശ്വരനെ തൊഴുത് ആ നഗരത്തേയും അവിടെ വാഴുന്ന രാജാവിനേയും സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങൾ ചോദിച്ചു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. "നാഗപുരമെന്നാണിതിന്റെ പേർ. ഇതിൽ വാഴുന്നതു ഭൂമിചന്ദ്രന്റെ സുതനായ പുണ്യരാജൻ. ഇവന്റെ ജനനംമുതൽ ഈ നാട്ടിൽ വർഷക്കുറവുണ്ടായിട്ടില്ല. വൃക്ഷലതാദികൾ പുഷ്പഫലപ്രദങ്ങളായി ഭവിച്ചു. യാതൊരു ജീവികൾക്കും ക്ലേശമുണ്ടായില്ല" എന്നു രാജമാഹാത്മ്യങ്ങളെ അവളോടു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞു.

ഇരുപത്തഞ്ചാം ഗാഥ.

ആപുത്രനോടൊന്നിച്ച മണിപല്ലവത്തിൽ ചെന്നതു്.

ഇങ്ങിനെ മണിമേഖല മുനിവരനുമായി സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ പുണ്യരാജൻ പട്ടമഹിഷിയോടൊരുമിച്ചു് ആ ചോലയിലെഴുന്നെള്ളി, ധർമ്മശാണകനെന്ന ആ താപസന്റെ അരികെ ചെന്നു.

പുണ്യപാപങ്ങളനിത്യവും നിത്യവും
പിന്നെ ദുഃഖം സുഖം ജീവനെഴും ഗതി
സംഗം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ഭാവവും
സംഗം ത്യജിച്ചീടിലുണ്ടാം ശാശ്വതം സുഖം
ആചാര്യഭാവത്തിനുള്ള വൈശിഷ്ട്യവും
ആചാരപൂർവ്വകം ചോദിച്ചനന്തരം.

മണിമേഖലയെ കണ്ടു്, "ഇവളുടെ സൌന്ദര്യം അലൌകികമായിരിക്കുന്നു; കപാലഹസ്തയായി ഭിക്ഷ യാചിക്കുന്നു; ഇവളാരാണു്?" എന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ അരികെ നിന്നിരുന്ന കഞ്ചുകിപ്രധാനി രാജാവിനോടുണർത്തിച്ചു "ഇവൾക്കു സാദൃശ്യം ചെയ്യുവാനാരുംതന്നെയില്ല; ഞാൻ മുമ്പൊരുകാലത്തു് ഉദയകുമാരന്റെ പിതാവായ 'കിള്ളിവള്ളവ'നോടു സഖ്യം ലഭിക്കണമെന്നുള്ള മോഹത്തിന്മേൽ കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടണത്തിൽ ചെന്നസമയം അറവണസ്വാമികൾ ഇവളുടെ വൃത്താന്തങ്ങളെ എന്നോടു വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞതായി ഞാൻ സ്വാമിയെ ഉണർത്തിയിട്ടുണ്ടു; അവൾതന്നെ ഇവൾ." അപ്പോൾ മണിമേഖല

പുണ്യരാജനോട പറഞ്ഞു:— "നിന്റെ കയ്യിലിരുന്ന പാത്രംതന്നെയാണ് എന്റെ കയ്യിൽ വന്നതു്; എന്തുചെയ്യാം; ഐശ്വൎയ്യമത്തനായതുകൊണ്ടു നിനക്ക വിസ്മൃതി വന്നേക്കാം. മണിപല്ലവദ്വീപിൽ ചെന്നു ബുദ്ധപീഠദശനം ചെയ്തതിന്നശേഷമല്ലാതെ നിന്റെ പൂൎവ്വജന്മജ്ഞാനം ലഭിക്കുന്നതല്ല; അതിനാൽ നീ അങ്ങോട്ടു വരിക; ഞാൻ ഇപ്പോൾതന്നെ പോകുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞു് ആകാശമാൎഗ്ഗമായി ചെന്നു സൂൎയ്യാസ്തമനത്തിന്നമുമ്പുതന്നെ മണിപല്ലവത്തിലിറങ്ങി ബുദ്ധപീഠത്തെ സന്ദശിച്ചു തന്റെ ജന്മാന്തരവൃത്താന്തജ്ഞാനലാഭത്തെ അനുസ്മരിച്ചു ഹഷാൽഭുതപരവശയായി അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു. പുണ്യരാജൻ ആ ചോലയിൽനിന്നു നാഗരത്തിലേക്കു ചെന്നു ഭൂമിചക്രമന്നവന്റെ പത്നിയും തന്റെ ധാത്രിയുമായ അമരസുന്ദരിയെക്കണ്ടു തന്റെ ഉത്ഭവം മുഴുവനും അവരോട ചോദിച്ചറിഞ്ഞതുമൂലം രാജപദവിയിൽ വിരക്തനായി സന്യാസവൃത്തി കയ്ക്കൊള്ളുവാനൊരുങ്ങി. ഈ അഭിപ്രായമറിഞ്ഞു ജനമിത്രനെന്ന മന്ത്രി രാജാവിനോടു വിനയാന്വിതനായി പറഞ്ഞു. "സ്വാമിൻ! ഭവാന്റെ ജനനത്തിന്നുമുമ്പു് ഈ നാട്ടിൽ പന്തിരാണ്ടു കാലം മഴയില്ലാതെയിരുന്നു ക്ഷാമം പെരുത്തു സവ്വപ്രാണികളും തപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അക്കാലത്തയിരുന്നു ഭവാന്റെ ജനനം. അതിന്നശേഷം ഈ നാട്ടിൽ സവ്വവും സമൃദ്ധിയായി വരികയും, ജീവരാശികൾ ദുഃഖമകന്നു സുഖിക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങുന്നു് ഇവിടം വിട്ടുപോകുന്നതായാൽ സവ്വജീവികളും മാതാവിനെ പിരിഞ്ഞ ശിശുക്കളെപ്പോലെ സങ്കടപ്പെട്ടു വലയും"

ഈവിധമുള്ള ജനങ്ങളുടെ രക്ഷയെ ഗണിക്കാതെ സ്വാൎത്ഥിയായിപ്പോകുന്നതു യുക്തമല്ല.

ആത്മാവിൽ കൃപ കലരാതെകണ്ടു മററു-
ള്ളാത്മാക്കൾക്കിതമരുളണമെന്നു കണ്ട്
ആത്മാവിൽ കരുണ കവിഞ്ഞു കാമജിത്താ
മാത്മജ്ഞന്നരുമതധൎമ്മമല്ലിതോൎത്താൽ.

മന്ത്രിയുടെ ഗുണദോഷവാക്യം കേട്ടു മാനാവന്രൻ, "മാഹാത്മ്യമേറിയ മണിപല്ലവത്തെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യണ"മെന്ന് എനിക്കുണ്ടായിട്ടുള്ള മോഹം അനിവാൎയ്യമാകയാൽ ഞാൻ അവിടേയ്ക്കു പോകുന്നു: അതിനായി ഒരുമാസം വരേയ്ക്കും ഈ നഗരത്തെ പരിപാലിക്കേണ്ടതു നിന്റെ ചുമതലയാണ്" ഇങ്ങിനെ കല്പിച്ചു യാത്രയുടൻ കപ്പൽ കയറി മണിപല്ലവത്തിൽ ചെന്നിറങ്ങി ഉടനെ മണിമേഖല വന്ന് അദ്ദേഹത്തെ എതിരേററുകൊണ്ടു ചെന്ന് ആ ദ്വീപിനെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിച്ചു ജന്മാന്തരചരിത്രദ്യോതകമായ ധൎമ്മപീഠത്തെ കാട്ടിക്കൊടുക്കുകയും, രാജാവ് അതിനെ പ്രദക്ഷിണനമസ്കാരപൂൎവ്വകം സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ ആ പീഠത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ അദ്ദേഹത്തിനു ജന്മാന്തരവൃത്താന്തസ്മരണമുണ്ടാകുകയും ചെയ്തു. തന്നിമിത്തം വിസ്മയപരതന്ത്രനായി പൂൎവ്വജന്മത്തിൽ അമൃതസുരഭിയെ നൽകിയ ചിന്താദേവിയെ സ്തുതിച്ചു മണിമേഖലയുമായി പുറപ്പെട്ടു തെക്കുപടിഞ്ഞാറോട്ടു ചെന്നു ഗോമുഖീവാപീതീരത്തുള്ള പുന്നാഗമരത്തണലിലിരിക്കുമ്പോൾ ആപുത്രനോടൊന്നിച്ചു മണിമേഖല അവിടെ വന്നിട്ടുള്ളതായറിഞ്ഞു ദ്വീപതിലകയും ആ തരുമൂലത്തിൽ ചെന്ന് ആ

വളോട പറഞ്ഞു "അമൃതസുരഭിയും കയ്യിലുണ്ട് ജീവികളെ പരമസങ്കടത്തിൽനിന്നുദ്ധാരണംചെയ്യു മഹാത്മാവേ! അക്കാലത്തിൽ വിസ്മൃതിമൂലം ഈ ദ്വീപിൽ നിന്നെ താനിയും വിട്ടുംവെച്ചു കപ്പൽ കയറി പോവുകയും പിന്നെ സ്മരണയുണ്ടായപ്പോൾ മടങ്ങിവരികയും നീ ഇവിടെ വെച്ചു പരലോകം പ്രാപിച്ചതായറിഞ്ഞ് ഇവിടെത്തന്നെ പ്രാണനെ ത്യജിക്കയും ചെയ്തു ബന്ധുചെട്ടികളുടെ ശരീരാസ്ഥികൾ ഇതാ കിടക്കുന്നു അവരാൽ മുക്തി നൽകപ്പെട്ടവരും ഉടനെ അവരെ പിന്തുടൎന്നുവന്നവരുമായ ചിലർ തങ്ങളുടെ അന്നദാതാക്കൾ മൃതരായിരിക്കുന്നുവെന്നറികയാൽ അവരും ദേഹത്യാഗം ചെയ്തു അവരുടെ അസ്ഥികളാണിക്കാണുന്നത് അലയടിച്ചു മണൽ കയറിക്കിടക്കുന്ന ഈ പുന്നമരച്ചുവട്ടിൽ നിന്റെ പൂൎവ്വശരീരമുണ്ടായിരുന്നു അതിനെ പരിശോധിച്ചുനോക്കുക

തന്നിൽ കനിഞ്ഞു തരസാ നിധനിച്ചുതന്നെ
പിന്നീട്ട വന്നവരെയും ബത കൊന്നുവേഗാൽ
അന്നത്ര ഘോരഘനനാത്തിനു പാത്രമാം നീ
ഇന്നിത്തരം ഭുവനപാലനമാചരിപ്പൂ"

പിന്നെ അവൾ മണിമേഖലയോട പറഞ്ഞു കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനം കടലിൽ മുഴുകിപ്പോയി. അതിന്നു കാരണമെന്തെന്നാൽ, നാകനാട്ടരചന്റെ മകളായ പീലിവളയെന്ന രാജകുമാരി തന്റെ പുത്രനോടുകൂടി വന്ന് ഈ ദ്വീപത്തെ പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു ബുദ്ധപീഠത്തെ നമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ 'കംബളച്ചെട്ടി'യുടെ കപ്പൽ ഇവിടെ വന്നണയുകയും പീലിവള അവന്റെ അരികെ ചെ

ന്നു, "ഇവൻ രാജകുമാരനാണ്; ഇവനെ 'നെടുമുടിക്കിള്ളി'ച്ചോഴൻവശം ഏല്പിക്കേണം." എന്നു ശബ്ദംകേട്ടുകയും, അവൻ അത്യന്തം സന്തോഷിച്ചു ബാലനെ കൊണ്ടു കപ്പലോടിച്ചുപോകുമ്പോൾ അബ്ധിമദ്ധ്യത്തിൽ വെച്ച് അതു് പൊളിഞ്ഞുപോകയും, ചെയ്തു. അതിലുണ്ടായിരുന്നവരിൽ ചിലർ എങ്ങിനെയോ തെററിപ്പിഴച്ചു കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു രാജകുമാരന്റെ നാശം സംഭവിച്ച വിവരം രാജാവിനോടറിയിച്ചു. അസഹ്യമായ പുത്രവിയോഗത്താൽ മോഹാന്ധനായ മന്നവൻ വാൎദ്ധിതീരത്തിൽ കുമാരനെത്തിരഞ്ഞു ചുററിനടന്നുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ മാമൂൽപ്രകാരം നിശ്ചിതകാലത്തു മഹേന്ദ്രപ്രസാദത്തിനായി നടത്തിവരുമാറുള്ള മഹോത്സവത്തിന്നു മുടക്കം സംഭവിച്ചു. തന്നിമിത്തം മണിമേഖലാദേവി കോപിച്ച്, "ഈ നഗരം കടലെടുത്തുപോകുമാറാകട്ടെ" എന്നു ശപിക്കുകയും അപ്രകാരം നഗരമൊട്ടൊഴിയാതെ ആഴിയിൽ മുഴുകിപ്പോകയാൽ അരചൻ അവിടം വിട്ടു മാറിപ്പോകയും ചെയ്തു. അറവണസ്വാമിയോടൊരുമിച്ചു മാധവിയും ശ്രുതമതിയും നിവ്യാകുലഹൃദയന്മാരായി പ്രയാണംചെയ്തു വഞ്ചിനഗരത്തിലും ചെന്നുചേൎന്നു." ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു് അവൾ അവിടെനിന്നു പോയപ്പോൾ പുണ്യരാജൻ താനിരുന്ന ഭാഗത്തുള്ള മണൽ നീക്കിനോക്കുകയും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന തന്റെ പൂൎവ്വശരീരാസ്ഥിക്കൂടം പ്രത്യക്ഷീഭവിക്കയാൽ അവൻ നിസ്സംജ്ഞനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. മണിമേഖല അദ്ദേഹത്തെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു ധൎമ്മോപദേശം ചെയ്തു നഗരത്തിലേയ്ക്കയച്ചതിന്നുശേഷം വഞ്ചിനഗരത്തിലേക്കായി വ്യോമമാൎഗ്ഗത്തിൽകൂടെ പോകയും ചെയ്തു.

ഇരുപത്തിആറാം ഗാഥ

വഞ്ചിനഗരപ്രവേശം

മണിമേഖല ചെന്നു വഞ്ചിനഗരത്തിന്റെ ബഹിർഭാഗത്തിലിറങ്ങി തന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരായ കണ്ണകിയേയും കോവലനേയും കാണേണമെന്നുള്ള മോഹത്തിന്മേൽ ദേവായതനത്തിന്നകത്തുചെന്നു കണ്ണകിയെ കൂപ്പി സ്തുതിച്ചു ചോദിച്ചു. "ഭർത്തൃനിധനം ശ്രവിച്ചമാത്രയിൽ പ്രാണത്യാഗം ചെയ്യാതേയും വൈധവ്യമനുഷ്ഠിക്കാതേയും ക്രോധവശയായി മധുരാപുരിയുടെ നിധനം ചെയ്യാൻ കാരണമെന്തെന്നരുളിച്ചെയ്യേണമെ" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചപ്പോൾ പതിദേവതയായ കണ്ണകി, "എന്റെ നാഥന്നു നേരിട്ട നിധനംമൂലം അസഹ്യമായിത്തീർന്ന ഹൃദയവ്യഥയാൽ മധുരാനഗരിയെ ഭസ്മീകരിപ്പാനൊരുങ്ങിയപ്പോൾ ആ നഗരത്തിന്റെ അധിദേവതയായ മധുരാപതി എന്റെ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച് ജന്മാന്തരകൃതമായ ദുഷ്കർമ്മത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടാകുന്നിക്കീദുഃഖമനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നതെന്നും ആ കർമ്മം ഇന്നതാണെന്നും പറകയുണ്ടായി. അതു നിന്നോടു പറയാം കേട്ടുകൊൾക.

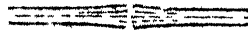
"പണ്ടു കലിംഗദേശാന്തർഗ്ഗതമായ സിംഹപുരത്തിന്നധിപനായ വസുവും കപിലപുരാധീശനായ കുമാരനും തമ്മിൽ വൈരംമുഴുത്തു പോർചെയ്യാനിടയായി; അപ്പോൾ ഭാര്യയോടുകൂടി സിംഹപുരത്തിലുള്ള പണ്യവീഥി

യിൽചെന്നു വ്യാപാരംചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന സംഗമനെന്ന വണിക്കിൻെറ പേരിൽ അസൂയവെച്ച് ആ നഗരത്തിലെ രാജാവിൻെറ ആജ്ഞാകരനായ ഭരതൻ "ഇവൻ നമ്മുടെ ശത്രുവിൻെറ ഒററുകാരനാകുന്നു" എന്നു രാജാവിനെ തെററിദ്ധരിപ്പിച്ചു നിരപരാധിയായ സംഗമനെ കൊലചെയ്യിച്ചു. സംഗമൻെറ പത്നിയായ നീലി അതുകേട്ടു സങ്കടം സഹിക്കവയ്യാതെ ഒരു മലയുടെ മുകളിൽ കയറി താഴെവീണു മരിപ്പാൻ നിശ്ചയിച്ച് "ഈവിധം നിരപരാധികളായ ഞങ്ങൾക്കു മരണസങ്കടമുണ്ടാക്കിത്തീർത്തവർ വരുന്ന ജന്മത്തിൽ ഈ ദുഃഖംതന്നെ അനുഭവിക്കട്ടെ" എന്നു ശപിച്ചുംകൊണ്ടു ജീവത്യാഗംചെയ്തു. ആ ഭരതൻതന്നെ കോവലനായി ജനിച്ചു; ആ പാപനിമിത്തം ഞങ്ങൾക്ക് ഈ ദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു. പൂർവ്വജന്മാർജ്ജിതകർമ്മഫലങ്ങൾ എവനും അനുഭവിച്ചേ തീരൂ" ആ ദേവി ഈവിധം അരുളിച്ചെയ്തതിനു ശേഷവും എൻെറ അമർഷം ശമിക്കാതെ ആ നഗരത്തെ ഭസ്മീകരിക്കയാണു ചെയ്തത്. പൂർവ്വപുണ്യപരിപാകത്താൽ ഞാനും എൻെറ പ്രിയതമനും ദിവ്യശരീരം ലഭിച്ചു ദേവലോകത്തിൽചെന്നു ഈ പുണ്യഫലാനുഭവത്തിൻെറ അന്ത്യത്തിൽ ക്രോധജന്യമായ പാപത്തിൻെറ ഫലവും അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നു. ഇങ്ങിനെ ജനിച്ചും മരിച്ചും പുണ്യമൊടുങ്ങുമ്പോൾ പാപഫലത്തേയും പാപനാന്ത്യത്തിൽ പുണ്യഫലത്തേയും ഭുജിച്ചുകൊണ്ടു ഉഴലേണ്ടിവരും. പിന്നീടു മഗധദേശത്തു കപിലവസ്തുവിൽ ബുദ്ധദിവാകരൻ ഉദയംപ്രാപിച്ചു ബോധിവൃക്ഷമൂലത്തിൽ എ

ഴന്നരുളി സത്യചതുഷ്ടയഭേദങ്ങളറിഞ്ഞു ദ്വാദശബന്ധങ്ങളുടെ ഉല്പത്തികളേയും നാശത്തെയും വെളിവിലുപദേശിച്ചു് ഭൂചക്രവാളമൊട്ടൊഴിയാതെ ധർമ്മരശ്മികളെ പരത്തുന്നകാലത്തു നാം ആ സദുപദേശങ്ങളെ കേട്ടു നിസ്സംഗന്മാരായി നിർവ്വാണപദം പ്രാപിക്കും. പണ്ടു് കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനത്തിൽ ബുദ്ധചൈത്യത്തിലുള്ള ഇന്ദ്രവിഹാരങ്ങളേഴിനേയും നിന്റെ പിതാവിനോടൊന്നിച്ചു ദർശനംചെയ്ത പുണ്യത്താൽതന്നെയാണു ഈ ഫലം ലഭിപ്പാനിടയായതു്.. നമ്മുടെ നിർവ്വാണപ്രാപ്തി പലനാൾ ചെന്നതിനു ശേഷമാണെന്നിരിക്കിലും അക്കാലംവരെക്കും പല സിദ്ധികളേയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കേണം. അത്രയുമല്ല; നീ ഈ നഗരത്തിലുള്ള പല മതവാദികളും സിദ്ധാന്തിക്കുന്ന മാർഗ്ഗങ്ങളെ മുഴുവൻ കേട്ടു് അവയിലൊന്നിലും പരമാർത്ഥബുദ്ധി ജനിക്കായ്കയാൽ ഒടുവിൽ ബുദ്ധമതത്തെ അനുസരിക്കും.” പിന്നെ മണിമേഖല മാതാവിനെ തൊഴുതു്, മന്ത്രസിദ്ധിയാൽ ഒരു താപസവേഷംപൂണ്ടു.

ചേലാർന്നിടുന്നൊരു ദേവാലയങ്ങളും
ശാലാവിശേഷങ്ങൾ വേദികാജാലവും
മാമലക്കാവുമംഭോജിനീജാലവും
ശ്രീമത്തമമാർന്ന നാടെങ്ങും നിറക്കവെ
മാമുനിശ്രേഷ്ഠരും വിദ്വജ്ജനങ്ങളും
ധീമത്തമേറുന്ന സൽക്കവിപ്രൌഢരും
ഒന്നിച്ചിരുന്നു ധർമ്മാസനം വാഴുന്ന
ധന്യനാം ചെങ്കുട്ടുവൻ ചേരമന്നവൻ

കണ്ണകീദേവിതാനിങ്ങുനിന്നങ്ങുസാ
വിണ്ണുപൂക്കാളെന്നാ മൂലമദ്ദേവിതൻ
പുണ്യമാം വിഗ്രഹം ഭക്ത്യാപ്രതിഷ്ഠിച്ച
പുണ്യശീലൻ വൈരിഹരതാമഹാബലൻ
തന്നുടെ വിഖ്യാതി പൊങ്ങിപ്പുകഴ്ന്നിടും
വണ്ണമപ്പത്തനം പൂകിനാൾമെല്ലവെ.

ഇരുപത്തേഴാം ഗാഥ.

മതവാദശ്രവണം.

മണിമേഖല വഞ്ചിപുരത്തിലുള്ള മതവാദികളുടെ സംഘത്തിൽ ചെല്ലുകയും അവരാൽ സബഹുമാനം സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തതിന്നുശേഷം അവരുടെ സമയതത്വങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കേണമെന്നുള്ള തന്റെ അഭിലാഷം അവരോടറിയിച്ച്, ഒന്നാമതായി വൈദികമാൎഗ്ഗവൎത്തികളായ മതാചാൎയ്യന്മാരോട് പ്രമാണസിദ്ധാന്തങ്ങളെ പ്രതിപാദിപ്പാനാവശ്യപ്പെടുകയും അവര ഉപന്യസിക്കയും ചെയ്തു

1. പ്രമാണവാദം — വേദവ്യാസൻ ദശപ്രമാണങ്ങളേയും, കൃതകോടി (ബോധായനൻ) അഷ്ടപ്രമാണങ്ങളേയും, ജൈമിനി ഷൾപ്രമാണങ്ങളേയും പ്രതിപാദിച്ചു. പ്രത്യക്ഷം, അനുമാനം, ഉപമാനം, ആഗമം, അൎത്ഥാപത്തി, സ്വഭാവം, ഐതിഹ്യം, അഭാവം, പാരിശേഷികം, സംഭവം ഈ പത്തു പ്രമാണങ്ങളാൽ പദാൎത്ഥതത്വഗ്രഹണം സാധിക്കുന്നു (1) പ്രത്യക്ഷം അഞ്ചുവിധം നേത്രങ്ങളാൽ വൎണ്ണവും, ശ്രോത്രങ്ങളാൽ ധ്വനിയും, നാസികയാൽ ഗന്ധവും, ജിഹ്വയാൽ രസവും, ശരീരത്താൽ വേദനയും അനുഭവിച്ചു സുഖദുഃഖങ്ങളെ യഥായോഗ്യമറിഞ്ഞു ജീവേന്ദ്രിയമനസ്സുകൾ നിൎദ്ദുഷ്ടമായി തേജന്യയത്തോട് സംഘടിച്ച് അൎത്ഥകാമങ്ങൾക്ക ഭംഗംവ

രാതെ ഭേദഭ്രമമകന്നു നിസ്സന്ദേഹം ദേശ, നാമ, ജാതി ക്രിയാഗുണങ്ങളറിയുന്നു. (2) അനുമാനം—ഇതു് അനുമേയത്തെ സ്വലക്ഷണം അറിവാനുള്ള ശക്തിയാകുന്നു. ഇതു സാമാന്യം, കാൎയ്യം, കാരണം എന്നു മൂന്നുവിധം. ഇവയിൽ സാമാന്യത്തിന്നു സാധനം സാദ്ധ്യമെന്നു രണ്ടു ഭേദങ്ങളുണ്ടു്. ഇവകൾ നിയതസംബന്ധമില്ലെന്നിരിക്കിലും വനാന്തരത്തിൽ മത്തഗജഗൎജ്ജനം കേൾക്കുന്നവൻ ശ്രവണമാത്രത്താൽ അവിടെ ഗജേന്ദ്രനുണ്ടെന്നു ഗ്രഹിക്കുന്നതു സാമാന്യാനുമാനം. ഒരിടത്തു ജലവ്യാപ്തി കണ്ടതിനാൽ ആ ഭൂഭാഗത്തിൽ വൎഷമുണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നു ഗ്രഹിക്കുന്നതു കാൎയ്യാനുമാനം. ആകാശത്തിൽ കാർമേഘങ്ങളുടെ വ്യാപ്തികണ്ടതിനാൽ വൃഷ്ടിയുണ്ടാകുമെന്നുകരുതുന്നതു കാരണാനുമാനം. ഈ മൂന്നു ഹേതുക്കളിലൊന്നു ത്രികാലങ്ങളിലൊന്നിനെ അവലംബിച്ചു നിൽക്കുമ്പോൾ വിലയം പ്രാപിച്ച ദേഹേന്ദ്രിയാദിഗുണങ്ങൾ പ്രതിബന്ധംകൂടാതെ പ്രത്യക്ഷത്താൽ പരാമൎശിക്കാതെ ഗ്രഹിക്കുന്നു (3) ഉപമാനം—ഗവയം (ഒരുജാതി മാൻ) പശുവിനു തുല്യമാണെന്നറിയുന്നതു് ഉപമാനപ്രമാണം (4) ആഗമം—സ്വൎഗ്ഗനരകാദികളായി ഭോഗയോഗ്യങ്ങളായ ഭുവനങ്ങളുണ്ടെന്നു് ആഗമങ്ങളാലറിയുന്നതു് ആഗമപ്രമാണം (5) അൎത്ഥാപത്തി—"ഇടച്ചേരിയിൽ ഗംഗയുണ്ടു്" എന്നു പറയുന്നതായാൽ ഗംഗാതീരത്തിലാണു് ഇടച്ചേരി എന്നറിയുന്നതു് അൎത്ഥാപത്തിപ്രമാണം. (6) സ്വഭാവം—ആനപ്പുറത്തിരിക്കുന്നവൻ കോൽചോദിക്കുന്നതായാൽ സാധാരണ ഒരു കോൽകൊടുക്കാതെ ആനത്തോട്ടിതന്നെ കൊ

ട്ടക്കമെന്നുള്ളതു സഹജപ്രമാണം. (7) ഐതിഹ്യം— "ഈ മരത്തിൽ ഒരു പിശാചുണ്ടു്" എന്നുള്ള ഒരു ലോകവാദത്തെ വിശ്വസിക്കുകയെന്നുള്ളതു് ഐതിഹ്യപ്രമാണം. (8) അഭാവം ഒരു പദാർത്ഥം ത്രികാലത്തിലും ഒരിടത്തില്ലെന്നു നിസ്സംശയം പറയുന്നതു അഭാവപ്രമാണം (9) പാരിശേഷികം— രാമനു വിജയം ഭവിച്ചുവെന്നു പറയുമ്പോൾ പ്രബലനായ രാവണനു പരാജയം നേരിട്ടുവെന്നു ധരിക്കുന്നതു പാരിശേഷികപ്രമാണം (10) സംഭവം— അയശ്ശലാകയുടെ ആകർഷണത്തിനു ഹേതുവായ ശക്തി കാന്തമാണെന്നു പറയുന്നതു സംഭവപ്രമാണം

പ്രത്യക്ഷം മുതലായ പത്തു പ്രമാണങ്ങളേയും അവയുടെ ലക്ഷണങ്ങളേയും പ്രതിപാദിച്ചുകഴിഞ്ഞു ഇനി അഷ്ടപ്രമാണങ്ങളെന്ന ദൃഷ്ടിപരിമാണം, ഭ്രാന്തി, വ്യാമോഹം, അവിചാരിതബോധം, ഉപേക്ഷ, അസംഭവം, ബുദ്ധബോധം, വിലക്ഷണബോധം എന്ന എട്ടു പ്രമാണാഭാസങ്ങളെ പറയുന്നു. (1) ഏതൊരു വസ്തുവിന്റെയും പരിപൂർണ്ണമായ ആകാരജ്ഞാനം ദൃഷ്ടിപരിമാണം (2) ശുക്തിയിൽ രജതബുദ്ധിപോലെ ഒരു വസ്തുവിൽ മറ്റൊന്നാണെന്ന ഭ്രമം ഭവിക്കുന്നതു ഭ്രാന്തി. (3) ഇതു സ്ഥാണുവോ പുരുഷനോ എന്നു ശങ്കിക്കുംവിധമുള്ള അനിശ്ചിതബുദ്ധിയാണു വ്യാമോഹം. ( ) മുറ്റത്തുനിൽക്കുന്ന മരക്കുറ്റിയെ ആലോചനകൂടാതെ ഒരു മനുഷ്യനാണെന്നു വസ്തുനിർണ്ണയം ചെയ്യുന്നതു് അവിചാരിതബോധം. (5) കടുവാ മുതലായ ഘോരസത്വങ്ങൾ വന്നടുക്കുന്നതായാലും

പരിഹാരമാർഗ്ഗാന്വേഷണം ചെയ്യാതെ സ്വസ്ഥവൃത്തനായിരിക്കുന്നതു് ഉപേക്ഷ. (6) ശശവിഷാണപ്രതിമങ്ങളായ വാക്യങ്ങളുടെ ശ്രവണമാത്രത്തിൽ മിത്ഥ്യാത്വബോധം ജനിക്കുന്നതു് അസംഭവം * (7) ശീതബാധക്കു പാവകോഷ്മാവേല്ക്കുന്നതു പ്രതിവിധിയാണെന്നും മറ്റും അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനെ അപ്രകാരംതന്നെ യഥാവസരം ബോധിക്കുകയെന്നുള്ളതു ബുദ്ധബോധം. (8) ഇവർ നിന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരാണെന്നു വല്ലവരേയും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു് അന്യന്മാർ അടിസ്ഥാനമില്ലാതെ പറയുന്നതിനെ വാസ്തവമായി കരുതുന്നതു വിലക്ഷണബോധം.

ലോകായതം, ബൗദ്ധം, സാംഖ്യം, നൈയായികം, വൈശേഷികം, മീമാംസാ, എന്നീ ആറു മതങ്ങൾക്കു യഥാക്രമം ബൃഹസ്പതി, ബുദ്ധൻ, കപിലൻ, അക്ഷപാദൻ (ഗൌതമൻ), കണാദൻ, ജൈമിനി എന്നീ ആറുപേരാകുന്നു ആചാര്യന്മാർ. ഇവർ മേൽപറഞ്ഞ പത്തു പ്രമാണങ്ങളേയും കൈക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവയിൽ പ്രത്യക്ഷം, അനുമാനം, ആഗമം, ഉപമാനം, അർത്ഥാപത്തി, അഭാവം ഈ ആറു പ്രമാണങ്ങൾ മാത്രമേ ഇപ്പോൾ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നുള്ളൂ

ശൈവം — പ്രമാണവാദശ്രവണാനന്തരം മണിമേഖല ശൈവവാദിയോടു ചോദിച്ചു. നിങ്ങൾ ഈശ്വരൻ സർവ്വവ്യാപിയാണെന്നല്ലേ വിശ്വസിച്ചുവരുന്നതു്? നിങ്ങൾ ആരാധിക്കുന്ന ദൈവം ഏതെല്ലാം പ്രകാരത്തിലിരിക്കുന്നു? ശൈവൻ — അർക്കചന്ദ്രന്മാർ, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, യജമാനൻ ഈ അഷ്ടമൂർത്തികളോടുകൂടി ജീവനായും ശരീ-

രത്തെയും ബന്ധിച്ചുനിൽക്കുന്ന കാലസ്വരൂപനും ലീലക്കായി സൃഷ്ടിയും ജന്തുക്കളുടെ താപശാന്തിക്കായി സംഹാരവും ചെയ്യുന്നതിൽ മഹിമയും ഇച്ഛയുമുള്ളവനും തന്നിൽനിന്നു വേറായി മറ്റൊന്നുമില്ലാത്തവനും യാതൊരുത്തനോ ആ ദേവനാണു ഞങ്ങളുടെ ഈശ്വരൻ.

ബ്രാഹ്മം — ഈ ലോകമെല്ലാം ഒരു ദേവനിൽനിന്നുണ്ടായ ഒരു അണ്ഡമാണെന്നു ബ്രാഹ്മവാദി പറഞ്ഞു.

വൈഷ്ണവം — വിഷ്ണു പുരാണപുരുഷനാണെന്നും ലോകരക്ഷകനാണെന്നും മറ്റുമുള്ള തത്വങ്ങളെ വൈഷ്ണവൻ ഭംഗിപുരസ്സരം പ്രതിപാദിച്ചു

വൈദികം — (1) കല്പം (കരം), (2) ഛന്ദസ്സ് (പാദം), (3) ജ്യോതിഷം (നേത്രം), (4) നിരുക്തം (ശ്രോത്രം), (5) ശിക്ഷാ (നാസികം), (6) വ്യാകരണം (മുഖം) ഈ ആറംഗങ്ങളോടുകൂടി സ്വയംഭൂവായി ആദ്യന്തഹീനമായ വേദംതന്നെ തത്വമായിട്ടുള്ളതു് എന്നു വൈദികൻ പ്രസ്താവിച്ചു

2. ആജീവകവാദം — വൈദ്യകവാദം സത്യപ്രതിപാദകമായ യാതൊന്നിനോടും യോജിക്കുന്നില്ല എന്നാൽ നിങ്ങളുടെ ദേവനാര്? മതതത്വമെന്ത്? എന്നു മണിമേഖല ആജീവകവാദിയോടു ചോദിക്കുകയും അദ്ദേഹം പറയുകയും ചെയ്തു ഈ മതത്തിന്നു "മക്കലി"യെന്നും പേരുണ്ട്. ഇതുശ്രമണമതത്തിന്റെ ഒരു ശാഖയാണ്. അപരിമിതങ്ങളായ അഖിലപദാർത്ഥങ്ങളിലും അനവരതം വ്യാപിച്ചു വിളങ്ങുന്നവനും അഖണ്ഡജ്ഞാനസമ്പന്നമായ മക്കലിയാണ് ഞങ്ങളുടെ ദേവൻ. ജീവനും നാലു

വക അണുക്കളുംകൂടി അഞ്ചുതത്വങ്ങളുണ്ടു്. അണുക്കൾ പൃഥിവി, ജലം, അഗ്നി, വായു എന്നുള്ളവയാണു്. ഇവയെ ഉററു നോക്കുന്നതായാൽ പരസ്പരം സംയോഗവിയോഗങ്ങളുള്ളതായി കാണാം. ഇവ പർവ്വതവൃക്ഷശരീരാദി രൂപങ്ങളായി സംയോജനത്തെയും വിയോജനത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ വികാരത്തെ അറിയുന്നതു യാതൊന്നോ അതു ജീവനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അണുക്കളിൽ പൃഥിവി അത്യന്തം സ്ഥൂലരൂപമാകുന്നു ജലം ദ്രവത്വവും ശൈത്യവും രുചിയുമുള്ളതും താഴ്ന്ന ഭാഗത്തെക്കൊഴുകി ഭൂഗർത്തിലേക്കു വലിഞ്ഞു പോകുന്നതുമാകുന്നു. അഗ്നി ഊഷ്മാവോടും ഊർദ്ധ്വജ്വലനത്തോടും കൂടിയതു്. വായുവിലങ്ങത്തിൽ വിശുന്നതു്. അണു ചതുഷ്ടയലക്ഷണങ്ങൾ ഇവകളാകുന്നു അനാദികളായ ഈ പരമാണുക്കൾ വിപരീതസ്ഥിതിയിൽ ഭിന്നപ്രകൃതികളായിരിക്കും. ഇവക്കു അല്പം പോലും നാശം സംഭവിക്കയില്ല. ഏതെങ്കിലുമൊന്നു നവീനമായി ഉത്ഭവിച്ചു മറെറാന്നിൽ ചേരുകയില്ല. ഒരു ജാതിയിലുള്ളതു മറെറാന്നായി പരിണമിക്കുകയില്ല. ഒന്നു രണ്ടായി ഭേദിക്കയില്ല അവിൽ പോലെ പരന്ന രൂപത്തിലാവുകയില്ല. തിര്യഗൂർദ്ധ്വാധോഗതികളെ പ്രാപിക്കുകയും ക്രമക്കേടു കൂടാതെ ഒന്നിച്ചു ചേരുകയും വീണ്ടും പിരിഞ്ഞു അതാതു നിലയിലെത്തുകയും വലിയ വൈരക്കട്ടയായും വേണു മുതലായ ബഹിസ്സാരസസ്യങ്ങളായും പരിണമിക്കയും ചെയ്യും. ചന്ദ്രനെപോലെക്ഷയവൃദ്ധികൾ ഭവിക്കയില്ല എങ്ങും പരന്നു നില്ക്കുയാണെങ്കിലും ഭൂതരൂപം പ്രാപിക്കുമ്പോൾ ഒന്നിനൊന്നു കുറവായോ തുല്യ

മായോ ഭേദിക്കയില്ല. ഇവക്ക് ഒന്നു മുക്കാൽ, അര, കാൽ, എന്നുള്ള അംശനാമങ്ങൾ സംജ്ഞകൾ മാത്രമായി പറഞ്ഞു വരുന്നു. ഈ ഗുണങ്ങളെ കണ്ടുകൊണ്ടല്ലാതെ ഭൂമിയായി തീൻ സ്ഥൌല്യം പ്രാപിപ്പാനോ, ജലമായിത്തീൻ ദ്രവിപ്പാനോ, അഗ്നിയായി തപിപ്പാനോ, കാററായി വീശുവാനോ, മററു കൃത്യങ്ങൾ നടത്തുവാനോ അവക്ക കഴിയുന്നതല്ല. ജ്ഞാനികളുടെ ദൃഷ്ടിക്ക് അണുക്കളെ വേർതിരിച്ചു കാണ്മാൻ കഴിയും. സാധാരണന്മാക്ക് ഇതുരൂപത്തിലുള്ള അനുസമുദായം പോലും ദൃശ്യമല്ല. കരുമ്പിറപ്പ്, കരുനിലപ്പിറപ്പ്, ചെമ്പിറപ്പ്, പൈമ്പിറപ്പ്, പൊല്പിറപ്പ്, വെൺപിറപ്പ്, ഇങ്ങിനെ ഉത്തരോത്തരം ഉൽക്കർഷാവഹങ്ങളായ ഈ ആറു വിധം ജന്മങ്ങളിൽ വെൺപിറപ്പു ലഭിക്കുമ്പോഴാണു നിർവ്വാണപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുന്നതു്. ഈ നിലക്കഴിവില്ല. ഈ ആറു ജന്മങ്ങളുമെടുത്തു മോക്ഷം പ്രാപിക്കുകയെന്നതു് അസാദ്ധ്യം. ജനനമരണാദി ദുഃഖങ്ങൾ ഉല്പത്തികാലത്തു തന്നെ ജീവനെ ബാധിച്ചു നിൽക്കുന്നവയാണ്. ഇവയെല്ലാം പൂർവ്വാർജ്ജിതകർമ്മപ്രണീതങ്ങൾ തന്നെ.

നിഖണ്ഡം_ (ദിഗംബരവാദം)—ആജീവക മതശ്രവണാനന്തരം മണിമേഖല ആ മതത്തിന്നു പററിയ പോലെ പൂർവ്വാപരവിരുദ്ധങ്ങൾ വരാതെ നിങ്ങടെ മതത്തിലെ ദേവൻ, ആഗമം, പദാർത്ഥം, സംബന്ധം, ഗതി ഇവയെ ഉപന്യസിക്കേണമെന്നാവശ്യപ്പെട്ട പ്രകാരം നിഖണ്ഡവാദി പറയുന്നു. ഇതു ശ്രമണമതത്തിന്റെ രണ്ടു ശാഖകളിലൊന്നാണ്. നാല്പത്തിരണ്ടു ഭേദനേററന്മാർ, മു

പ്പത്തിരണ്ടു വിയന്തരേന്ദ്രന്മാർ, ഇരുപത്തിരണ്ടു കല്പേന്ദ്രന്മാർ, ചന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ, നരേന്ദ്രൻ, മൃഗേന്ദ്രൻ, ഈ ഒരു നൂറു ഇന്ദ്രന്മാരാൽ ആരാധിക്കപ്പെടുന്നതിന്നർഹനാണ് ഞങ്ങളുടെ ദേവൻ. അംഗാഗമം, പൂർവ്വാഗമം, ബഹുശ്രുത്യാഗമം, എന്നുള്ള മൂന്നു മതഗ്രന്ഥങ്ങൾ അദ്ദേഹത്താൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ധർമ്മാസ്തികായം, അധർമ്മാസ്തികായം, കാലം, ആകാശം, ജീവൻ, പരമാണുക്കൾ, പുണ്യം, പാപം, ബന്ധം, മോക്ഷം, ഇങ്ങിനെ പത്തും ഭോഗമോക്ഷങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങളാകുന്നു. ഇവ ഓരോന്നും ഒരേക്ഷണത്തിൽ നിത്യത്വവും അനിത്യത്വവും കൈക്കൊള്ളുകയും ഉല്പത്തി സ്ഥിതിലയങ്ങളെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ധർമ്മാസ്തികായം സർവ്വത്തിലും വ്യാപിച്ചു പദാർത്ഥങ്ങളെ ചേഷ്ടിപ്പിക്കുന്നു. അധർമ്മാസ്തികായം പദാർത്ഥങ്ങളെ നിശ്ചേഷ്ടങ്ങളാക്കുന്നു. കാലം ഹ്രസ്വദീർഘതകളെ ഉളവാക്കുന്നു. ആകാശം എല്ലാററിന്നും ഇടം കൊടുക്കുന്നു. ജീവൻ ശരീരവർത്തിയായി ഇന്ദ്രിയദ്വാരാ വിഷയങ്ങളെ ഭുജിക്കുന്നു. പരമാണുക്കൾ ഉടലും അവയവങ്ങളുമായി ഭവിക്കുന്നു. പുണ്യപാപങ്ങൾ നന്മതിന്മകളെ (സുഖദുഃഖങ്ങളെ) വിളിക്കും. ബന്ധം അന്യവസ്തുക്കളിലുള്ള പ്രതിപത്തി പുണ്യപാപപ്രാപ്തിക്കുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളെ തടുത്തു പ്രാരാബ്ധകർമ്മഫലങ്ങളെ ഭുജിച്ചു തീർക്കുന്നതു മോക്ഷം. ഇങ്ങിനെ ദിഗംബരൻ തന്റെ വാദങ്ങളെ സമർപ്പിച്ചു.

൪. സാംഖ്യവാദം—മണിമേഖലയുടെ അഭിലാഷത്തെ അനുസരിച്ചു സാംഖ്യൻ തന്റെ മതപ്രസംഗം

ചെയ്യുന്ന അഗണ്യവും ത്രിഗുണാത്മകവുമായി മനസ്സറ്റ സർവ്വസാമാന്യവും സർവ്വോല്പത്തിസ്ഥാനവുമായ മൂലപ്രകൃതിയെന്ന ചിത്തിൽ നിന്നു മഹത്വമെന്ന ബുദ്ധിയും അതിൽ നിന്നാകാശവും അതിൽ നിന്നു വായുവും അതിൽ നിന്നഗ്നിയും അതിൽ നിന്നു ജലവും അതിൽ നിന്നു ഭൂമിയും അവയുടെ സമുദായത്തിൽനിന്നു മനസ്സും അതിൽ നിന്ന് അഹംകാരവുമുണ്ടായി ആകാശാദിപഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ നിന്നു ക്രമത്തിൽ ശ്രോത്രം, ത്വക്, ചക്ഷുസ്സ്, ജിഹ്വാ, നാസികാ എന്ന അഞ്ചു ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും ശബ്ദ, സ്പർശ, രൂപ, രസ, ഗന്ധങ്ങളെന്നീ പഞ്ചവിഷയങ്ങളുമുണ്ടായി ത്വക്കിന്റെ വികാരങ്ങളായി വാക്, പാണി, പാദ, പായു, ഉപസ്ഥങ്ങളായ അഞ്ചു കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളുമുണ്ടായി ഭൗതികങ്ങളായ വികാരങ്ങളിൽ നിന്നു പർവ്വതവൃക്ഷാദികളുത്ഭവിച്ചു പ്രപഞ്ചമായ്ത്തീർന്നു ഇവയെല്ലാം ഉല്പത്തിക്രമത്തിൽ അതാതു പദാർത്ഥങ്ങളിൽ തന്നെ ലയിച്ചു പ്രളയമായി പരിണമിക്കുമ്പോഴും ഏകമായി എന്നും പരന്നു നിത്യമായി സുഗ്രാഹ്യമായി ത്രിഗുണാത്മകത്വവും ലക്ഷണസാമാന്യത്വവും വിട്ടു പദാർത്ഥോല്പത്തിസാധനമല്ലാതെ നിഖില പദാർത്ഥങ്ങൾക്കും അറിവായ്ത്തിളങ്ങുന്ന പുരുഷൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങളാറിനോടും പദാർത്ഥങ്ങളിരുപത്തഞ്ചിനോടും ചേർന്നു നില്ക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ സാംഖ്യതത്വങ്ങളെ നിർവ്വചിച്ചു

4 വൈശേഷികവാദം — മണിമേഖലയുടെ അഭ്യർത്ഥനയാൽ വൈശേഷികൻ തന്റെ മതസിദ്ധാന്തങ്ങങ്ങളെ പറയുന്നു ദ്രവ്യം, ഗുണം, കർമ്മം, സാമാന്യം,

വിശേഷം, സമവായം ഈ ആറു പദാൎത്ഥങ്ങൾ വൈശേഷികതത്വങ്ങളാകുന്നു. ഗുണകൎമ്മസംയുക്തങ്ങളായ സൎവ്വപദാൎത്ഥങ്ങൾക്കും ഹേതുഭൂതമായ ആ ദ്രവ്യം പൃഥിവ്യപ്തേജോവായ്വാകാശകാലദിഗാത്മമനസ്സുകളെന്ന് ഒമ്പതുവിധം. ഇവയിൽ പൃഥിവി ശബ്ദസ്പൎശവൎണ്ണരസഗന്ധങ്ങളേയും, അപ്പ് ശബ്ദാദി നാലു ഗുണങ്ങളേയും തേജസ്സ് ശബ്ദാദി മൂന്നിനേയും, വായു ശബ്ദാദി രണ്ടിനേയും ആകാശം ശബ്ദമാത്രത്തെയും വഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ശബ്ദസ്പൎശവൎണ്ണരസഗന്ധങ്ങൾ, ഉൽക്കൎഷാപകൎഷങ്ങൾ, പൃഥക്ത്വപരത്വങ്ങൾ സത്വാസത്വങ്ങൾ മുതലായവ പദാൎത്ഥഗുണങ്ങളാകുന്നു. പദാൎത്ഥവും ഗുണവും കൎമ്മം ചെയ്വാൻതക്ക സത്വത്തെ നല്കുന്ന പരസാമാന്യങ്ങളാകുന്നു. അഭാവവും ഭാവവും ഒരു പദാൎത്ഥത്തിന്റെ സാമാന്യഗുണങ്ങളാകയാൽ നാശവും സ്ഥിതിയും അതിന്നു സ്വാഭാവികങ്ങളാണ്. വിശേഷം (ഭാഗം) സമവായം (അണുസഞ്ചയം) ഇവ രണ്ടും ക്രമത്തിൽ ഗുണവും ഗുണിയുമാകുന്നു.

5 ഭൂതവാദം — മണിമേഖല വൈശേഷികവാദം കേട്ടതിന്നുശേഷം ഭൂതവാദം കേൾപ്പാനാവശ്യപ്പെട്ടപ്രകാരം ഭൌതികൻ പറയുന്നു. ധാതകിപ്പൂ, കരിമ്പ് മുതലായ പഞ്ചദ്രവ്യങ്ങളുടെ സംയോഗത്താൽ മാദകശക്തി ജനിക്കുംവണ്ണം പൃഥിവ്യാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽനിന്നു ജ്ഞാനശക്തി ജനിക്കുന്നു. ഈ ജ്ഞാനം ഭൂതങ്ങളുടെ വിയോഗകാലത്തിൽ ഭേരിനാദംപോലെ അതാതംശങ്ങളായി പിരിഞ്ഞു തത്തതത്വങ്ങളിൽതന്നെ ലയിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ ചേതനാഭൂതങ്ങളും അചേതനഭൂതങ്ങളും അതാതുവഴിയേതന്നെ ഉല്പന്നങ്ങളാകുന്നു. ഇതുതന്നെ ഗ്രാഹ്യ

മായ തത്വം മറ്റുള്ള ഭേദങ്ങളും, തത്വങ്ങളും ലോകായതനമതാനുസൃതങ്ങൾതന്നെ പ്രത്യക്ഷത്തിലോ അനുമാനത്തിലോ ഉള്ള ഈ ജീവിതവും, ജീവിതാനുഭവങ്ങളും ഇജ്ജന്മത്തിൽതന്നെ നശിച്ചുപോകുന്നു. പുനൎജ്ജന്മവും തദനുബന്ധിയായ കൎമ്മഫലാനുഭവവും മിത്ഥ്യതന്നെ.

ഇങ്ങിനെ ഭൂതവാദാന്തമായ മതവാദങ്ങളെ കേട്ടതിനുശേഷം മണിമേഖല "ഈ വാദങ്ങളുടെ മണ്ഡനത്തിനോ, ഖണ്ഡനത്തിനോ ഞാനൊരുക്കമില്ല. എന്നാൽ തങ്ങടെ ജന്മാന്തരവൃത്താന്തങ്ങളൊന്നും സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളവരാണെങ്കിലും ഉള്ളതായി നിങ്ങൾക്കറിയാമോ?" എന്നു മന്ദഹാസംപൂണ്ടുകൊണ്ടു ചോദിച്ചപ്പോൾ ഭൌതികൻ ഈ മന്ദഹാസത്തിന്റെ കാരണം ചോദിച്ചു മണിമേഖല തനിക്കു ജന്മാന്തരവൃത്താന്തങ്ങളൊന്നും ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും, മന്ദഹാസം അതിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കയാണു ചെയ്തതെന്നും ഉത്തരം പറഞ്ഞു. ഭൌതികൻ "നിങ്ങളുടെ ഈ ജ്ഞാനം രോഗിതന്മാരുടെ മനസ്സ് ഈശ്വരഭ്രാന്തിയിൽനിന്നും വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുംപോലെ ഉപഹാസ്പദമെന്നല്ലാതെ സത്യമല്ല" എന്നു പറഞ്ഞു. മണിമേഖല, "ഈലോകത്തിൽ നിങ്ങടെ മാതാപിതാക്കന്മാരെ അനുമാനംകൊണ്ടല്ലാതെ അറിയുന്നതെങ്ങിനെ? പരമാൎത്ഥബോധം കൂടാതെ പദാൎത്ഥവസ്തുക്കളൊന്നും സാദ്ധ്യമല്ല. ഇങ്ങിനെ വാദം ചെയ്യേണ്ട ഞാൻ പറഞ്ഞതിൽ ശങ്കിപ്പാൻ അവകാശമില്ല." എന്നു പറഞ്ഞു

ഇങ്ങിനെ മണിമേഖല വേഷപ്രച്ഛന്നയായി വഞ്ചിനഗരത്തിലുള്ള മതാചാൎയ്യന്മാരിൽനിന്നു തന്റെ അഭിമതംപോലെ പഞ്ചമതവാദങ്ങളേയും ഗ്രഹിച്ചു.

ഇരുപത്തെട്ടാം ഗാഥ.

കച്ചിമഹാനഗരപ്രാപ്തി

അനന്തരം മണിമേഖല മാധവിയേയും ശ്രുതമതിയേയും അറവണ അടികളേയും കാണ്മാനുള്ള ആകാംക്ഷയോടെ വഞ്ചി നഗരത്തിന്റെ അന്തൎഭാഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു നാനാജാതികൾക്കും വാസയോഗ്യങ്ങളായ വീഥികളേയും മറു പല ഭാഗങ്ങളേയും സകൌതുകം സന്ദശിച്ചു കൊണ്ടു ബൌദ്ധധൎമ്മോപദേഷ്ടാക്കളായ മുനിവരന്മാരുടെ ആവാസങ്ങളിൽ ചെന്നു് അവിടെ തപം ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും കോവലന്റെ പിതാവുമായ മാശാത്തുവാനെ കണ്ടു വണങ്ങി അക്ഷയമാകും വണ്ണം അന്നം പെരുകി വരുന്ന അമൃതസുരഭിയുടെ മാഹാത്മ്യവും അതിനെ കൊണ്ടു ചെയ്ത ദാനവിശേഷത്താൽ ആപുത്രൻ പുണ്യരാജനായി പിറന്നു, ശാവകദേശം പരിപാലിച്ചു വരുന്ന മഹിമയേയും താൻ അവനെ മണിപല്ലവദ്വീപിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചെന്നു ബുദ്ധപീഠത്തെ ദശിപ്പിച്ചപ്പോൾ അവന്നു ജന്മാന്തരസ്മരണമുണ്ടായതും ദ്വീപതിലക പ്രത്യക്ഷമായതിനെയും കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനം കടലെടുത്തു പോകയാൽ മാധവിയും ശ്രുതമതിയും അറവണ സ്വാമികളും അനായാസേന ഈ നഗരത്തിൽ വന്നു ചേൎന്നതായി ദ്വീപതിലകയിൽ നിന്നറിഞ്ഞതും പുണ്യരാജൻ നാഗപുരം പ്രാപിച്ചപ്പോൾ താൻ മണിപല്ലവം വിട്ടു വന്നതും മാതാവാകിയ കണ്ണകിയുടെ സന്ദശ

നം മുതലായതും പിന്നീട രൂപം മാറി മതവാദികളെ ചെന്നു കണ്ടു് അവരുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ കേട്ടതും അവയൊന്നും യോജിക്കായ്കയാൽ താൻ വിശ്വസിക്കാതിരുന്നതും ബൌദ്ധധർമ്മശ്രവണാകാംക്ഷയാൽ അറവണ സ്വാമികളെ അന്വേഷിച്ചു വന്നതും പറഞ്ഞു കേൾപ്പിച്ചു. ഇതെല്ലാംകേട്ട മാശാത്തുവൻ പറഞ്ഞു. "നിന്നെ കാണ്മാൻ യോഗം വന്നതു് എന്റെ പുണ്യഫലം തന്നെയാണു്. നിന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരായ കണ്ണകിയും കോവലനും അനുഭവിച്ച ദുഃഖങ്ങളും മധുരാപുരിക്കുണ്ടായ നാശവും മറ്റും കേട്ടതിനാൽ ഞാൻ സർവ്വവും പരിത്യജിച്ചു ബൌദ്ധമതം കൈക്കൊണ്ടു തപസ്സിന്നൊരുമ്പെട്ടതാണു്. എന്നാൽ ഇവിടെ വരുവാനുള്ള കാരണവും പറയാം കേട്ടുകൊൾക.

മുൻകാലത്തു് ഈ നഗരത്തെ വാണിരുന്ന 'ഇളമയ്വരമ്പൻ നെടുഞ്ചേരലാതൻ' എന്ന നരപാലൻ തന്റെ പത്നിമാരോടുംകൂടി ഈ ചോലയിലെഴുന്നെള്ളിയിരുന്നപ്പോൾ ലങ്കാദ്വീപിലുള്ള 'ശമനൊളി'യെന്ന ഗിരിയെ ദർശിച്ചു പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു് ആകാശമാർഗ്ഗത്തൂടെ മടങ്ങിവരുന്ന ചില ചാരണ മുനികൾ ഇവിടെ ഇറങ്ങി ഒരു ശിലാതലത്തിൽ വിശ്രമിക്കുന്നതായി കണ്ടു രാജാവു വന്ദനോപചാരങ്ങൾ ചെയ്തു് ഭോജനാദികൾ നൽകി സ്തുതിച്ചപ്പോൾ അവർ അദ്ദേഹത്തെ ജനനമരണാദിദുഃഖങ്ങളിൽനിന്നു നിവൃത്തനാക്കേണമെന്നു കരുതി ജന്മം ദുഃഖമെന്നും ജന്മനിവൃത്തിസുഖമെന്നും ബുദ്ധദേവനരുളിച്ചെയ്ത ദിവ്യജ്ഞാനാമൃതത്തെ ഉപദേശിച്ചു. ഈ രാജാവു തന്റെ പ്രിയ മിത്രമായിരുന്നതിനാൽ നിന്റെ പിതാവി

ന്നു മുമ്പ് ഒമ്പതാമത്തെ തലമുറയിലുള്ള കോവലൻ ഇവിടെ വന്നിരുന്ന് ഇമയവരമ്പനെന്ന ചാരണ മുനികൾ ചെയ്ത ധർമ്മോപദേശങ്ങളെ കേട്ടു സ്വാർജ്ജിതമായ അനേക കോടി ധനത്തേയും പൂർവ്വന്മാരാൽ ധർമ്മാർജ്ജിതങ്ങളായ നാനാസമ്പത്തുകളേയും ഏഴു ദിനം കൊണ്ടു യാചകന്മാർക്കു ദാനം ചെയ്തതിന്നു ശേഷം താപസവൃത്തി കൈക്കൊൾകയും ചെയ്തു. അക്കാലത്തിൽ അദ്ദേഹം ബുദ്ധദേവന്റെ ആരാധനക്കായി ഒരു ശിലോച്ചയത്തിന്മേൽ അത്യന്തം വെണ്മ കലർന്നും വണ്ണം നിർമ്മിച്ചതായ ചൈത്യത്തെ ദർശനം ചെയ്വാനായി ഞാൻ ഇവിടെ വന്നു. കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനം കടലെടുത്തു പോകുമെന്നു ഇവിടെയുള്ള മുനിജനങ്ങൾ ഉറപ്പായി പറഞ്ഞതിനാൽ അവിടേക്കു ചെല്ലാതെ ഇവിടെ തന്നെ ഇരുന്നതാണ്. കർമ്മഫലത്താൽ കൊലപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു കാലധർമ്മം പ്രാപിച്ച നിന്റെ ജനകൻ പുണ്യഫലത്താൽ ദിവ്യലോകം ലഭിച്ചു പിന്നേയും പാപഫലം ഭുജിച്ച് ഒടുവിൽ ബുദ്ധദേവനവതാരം ചെയ്തതിന്നു ശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധർമ്മോപദേശ ശ്രവണത്താൽ നിർവ്വാണം പ്രാപിക്കുമെന്നു തപോധനന്മാർ എന്നോടരുൾ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. നിന്റെ ഭാവി ചരിത്രങ്ങളെ നീ സ്തംഭേശ്വരനിൽ നിന്നു ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നതായി അറവണ സ്വാമികളിൽ നിന്നെനിക്കറിവാനിടയായി. അദ്ദേഹം നിനക്കു ധർമ്മോപദേശം ചെയ്വാൻ യോഗ്യമായ സ്ഥാനം കാഞ്ചീപുരമാണെന്നു കല്പിച്ച് ഇവിടം വിട്ടങ്ങോട്ടു പോയിരിക്കയാണ്. മാധവിയും സുതമതിയും അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു തന്നെ അങ്ങോട്ടു

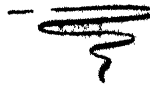
പോയിട്ടുണ്ട്. അത്രയുമല്ല. അനാവൃഷ്ടിയാൽ ആ നഗരത്തിൽ അതിയായ ദുർഭിക്ഷം ബാധിച്ച് അനേകം ജീവരാശികൾ നശിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭിക്ഷ ചെയ്യുന്നവരാരുമില്ലാതെ പോയതിനാൽ താപസന്മാരെല്ലാം അവിടംവിട്ടിവിടേക്കു വന്നിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ആ നഗരത്തിൽ ചെന്നു സകലജീവികളേയും കാത്തുരക്ഷിക്കേണ്ടതു നിന്റെ കടമയാണ്". മാശാത്തുവാന്റെ നിർദേശത്താൽ മണിമേഖല അവനെ വന്ദിച്ച് അമൃതസുരഭിയും കയ്യിലെടുത്തു വഞ്ചിനഗരത്തിന്റെ പശ്ചിമ ഭാഗത്തിൽ നിന്നു മേല്പോട്ടുയർന്നു നഭോമാർഗ്ഗത്തിൽ ഉത്തരാഭിമുഖമായി ചെന്ന് അപരിമിതമായ ധനസഞ്ചയം ക്ഷയിച്ചും അതിയായ ദുർഭിക്ഷം വർദ്ധിച്ചും അത്യാദൃശമായ ചാതുര്യമകന്നും ദയനീയാവസ്ഥയിലിരിക്കുന്ന കാഞ്ചീനഗരത്തെ കണ്ടു കരളുരുകി പ്രദക്ഷിണമായി അതിന്റെ മദ്ധ്യപ്രദേശത്തിലിറങ്ങി, അവിടെ 'തൊടുകഴൽകിള്ളിയുടെ' കനിഷ്ഠസഹോദരനായ 'ഇളയിളംകിള്ളി'യാൽ കാഞ്ചനമയമായും രത്നഖചിതമായും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട ബുദ്ധദേവായതനത്തെ വണങ്ങി അതിന്നു തെക്കു പടിഞ്ഞാറെ ഭാഗത്തുള്ള ഒരു പൂഞ്ചോലയിൽ ഇരുന്നു. മണിമേഖലയുടെ വരവിനെ അറിഞ്ഞ കഞ്ചുകി പ്രധാനി വേഗത്തിൽ ചെന്നു ഇളയിളംകിള്ളിയെ തൊഴുതു പറഞ്ഞു. "സ്വാമിൻ! കോവലന്റെ പുത്രി, ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ തപോനിയമങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവൾ; ഈ ജംബൂദ്വീപവാസികളെല്ലാവരെക്കാളും മഹത്വമറിയവൾ; അവൾ അമൃതസുരഭിയെന്ന പാത്രവും കയ്യിലുണ്ടു ഈ നഗരത്തിൽ വന്നു ധർമ്മ-

വനത്തിൽ വസിക്കുന്നു.” രാജാവു സ്കംഭേശ്വരൻ മുമ്പു തന്നോടരുളിച്ചെയ്തതു വാസ്തവമായി തീൎന്നതിനാൽ ആ ദേവന്നു വന്ദനം ചെയ്തു മന്ത്രികളോടൊരുമിച്ചു മണിമേഖലയുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നു.

“ധരണിപതി പിഴച്ചോ താപസന്മാർ ചരിക്കു
ന്നരിയതപമിളച്ചോ യോഷമാർ ഭ്രഷ്ടയാകും
ചരിതമതു ചലിച്ചോ സർവ്വസമ്പൽ സമൃദ്ധം
പുരവു മുഴുവിഷാദസ്ഥാനമാകുന്നതെന്തേ?

ഞാൻ ഇനി എന്തു ചെയ്യേണ്ടുവെന്നു കൎത്തവ്യമൂഢനായിരുന്നപ്പോൾ ഒരു ദേവി എന്റെ മുമ്പിൽ ആവിർഭവിച്ചു്, “നീ ഖേദിക്കേണ്ട. നിന്റെ സുകൃതവശാൽ ഒരുത്തി ഇവിടെ വരും. അവളുടെ കയ്യിലുള്ള ദിവ്യപാത്രത്തിൽ നിന്നു് എടുക്കുന്തോറും മേല്ക്കുമേൽ വൎദ്ധിച്ചു വരുന്ന അന്നത്താൽ ഈ ലോകമെല്ലാം ഉപജീവിക്കും, അതും ഈ നഗരത്തിൽ വന്നാൽപിന്നുണ്ടാകുന്ന വിശേഷങ്ങൾക്കളവില്ല; വൃഷ്ടി കുറഞ്ഞാലും ജലത്തിന്റെ പുഷ്ടിക്കു കുറവു വരുന്നതല്ല; അവൾക്കു വന്നിരിപ്പാനായി പാരിടത്തിൽ പണ്ടുള്ളോർ നിൎമ്മിച്ച ഗോമുഖിപ്പൊയ്കയോടുകൂടെ മണിപല്ലവദ്വീപം ഇങ്ങുവന്നിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നുംവിധം ഈ നഗരവീഥിയിൽ ഒരു പൊയ്കയും, അതിന്നു ചുററിലും ഒരു പൂഞ്ചോലയും ഉണ്ടാക്കുക” എന്നു പറഞ്ഞു മറഞ്ഞുപോയി. പിന്നീടു് ആ ദേവി കല്പിച്ച പ്രകാരം തന്നെ നിൎമ്മിച്ചതാണു് ഈ സ്ഥാനം. എന്നു പറഞ്ഞു് ആ പ്രദേശത്തെ കാട്ടിക്കൊടുത്തപ്പോൾ മണിപല്ലവതുല്യമായ ആ ഉദ്യാനത്തിൽ ചെന്നു് അതി

ന്നേയും പൊയ്കയേയും കണ്ടാനന്ദിച്ചു, തനിക്കു ജന്മാന്തരജ്ഞാനം നൽകിയ ബുദ്ധപീഠത്തേയും ആ ഉദ്യാനത്തിൽ സ്ഥാപിച്ച ദ്വീപതിലകയേയും മണിമേഖലാദേവിയും ആരാധിപ്പാൻ തക്ക ആലയവും പണിയിച്ച നിത്യപൂജയും ഉത്സവവും രാജാവിനെക്കൊണ്ടു നടത്തിച്ച് ആ പീഠത്തിൽ ജീവനൌഷധമായ അമൃതസുരഭിയെ വെച്ച്, ഉണ്ണുവാൻ വരുവിനെന്നു എല്ലാവരേയും ക്ഷണിച്ചപ്പോൾ അന്ധന്മാർ, ബധിരന്മാർ, മുടവന്മാർ, അഗതികൾ, മൂകന്മാർ, രോഗികൾ, വ്രതികളായ താപസന്മാർ, ക്ഷുൽബാധിതന്മാർ, വസ്ത്രവിഹീനന്മാരായ ദരിദ്രന്മാരെന്നുള്ള സകല മനുഷ്യരും അനേകായിരം തിര്യക്കുകളുമായ സർവ്വ പ്രാണികളും വന്നുകൂടി ഉണ്ണുംതോറും അന്നം പെരുകിവന്നു; ജന്തുക്കളുടെ ക്ഷുൽബാധ തീർന്നുകൊണ്ടിരുന്നു; ആ പുണ്യവിശേഷത്താൽ എങ്ങും വർഷമുണ്ടായി, ഭൂമിയുടെ ഫലശക്തി വർദ്ധിച്ചു; ഇങ്ങിനെയിരിക്കും കാലത്ത് അറവണ അടികൾ ഈ സംഭവം കേട്ടു മാധവിയോടും, ശ്രുതമതിയോടും കൂടി ഈ ധർമ്മശാലയിൽവന്നു; മണിമേഖല ഉടനെ അദ്ദേഹത്തെ വന്ദിച്ചു, കാൽ കഴുകിച്ചു പീഠത്തിന്മേലിരുത്തി ഷഡ്രസയുക്തമായ ഭോജനം കഴിപ്പിച്ച്, "ഞാൻ ചെയ്ത പുണ്യം പിഴക്കാതെ ഫലിക്കുമാറാകട്ടെ" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു വീണ്ടും വണങ്ങി.

ഇരുപത്തൊമ്പതാം ഗാഥ.

തപസ്സും ധൎമ്മശ്രവണവും.

ഭക്തിബഹുമാനാദരപുരസ്സരം വന്ദനോപചാരാദികൾ ചെയ്ത മണിമേഖലയോട് അറവണ അടികൾ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. "നെടുമുടിക്കിള്ളിക്കു നാഗപുരരാജകുമാരിയായ പീലിവളയിൽ ജാതനായ കുമാരനെ മണിപല്ലവത്തിൽനിന്നു പോകുന്ന കപ്പലിൽ കയററി അതിന്റെ അധിപനായ കമ്പളച്ചെട്ടിവശം ഏല്പിച്ചു. കൂട്ടില്ലാതെ ഒററക്കു തന്നെ വംഗദേശത്തേക്കു പോകുന്ന ആ കപ്പൽ ഒരു നാൾ കൂരിരുൾ നിറഞ്ഞ നിശീഥത്തിൽ ഏതാണ്ടു കരക്കടുത്തുള്ള ഒരു പ്രദേശത്തുവെച്ചു ഉടഞ്ഞു നശിച്ചുപോകയും രാജകുമാരനെ കാണാതാവുകയും ചെയ്തു. കപ്പലുടമസ്ഥൻ ഈ സംഭവം നെടുമുടിക്കിള്ളിയെ അറിവിച്ചു. ഇതു കേട്ട രാജാവു പുത്രവിയോഗദുഃഖപരവശനായി കുമാരനെ അന്വേഷിച്ചലഞ്ഞു നടന്നതിനാൽ കാവിരിപ്പൂമ്പട്ടിനത്തിൽ പരമ്പരയായി നടത്തിവരാറുള്ള ഇന്ദ്രോത്സവം മുടങ്ങിപ്പോയി. തന്നിമിത്തം മണിമേഖലാദേവി, "ഈ പട്ടണം കടലെടുത്തു പോകട്ടെ" എന്നു ശപിച്ചു. ഈ ശാപത്താൽ പുകാർനഗരത്തെ കടൽ മൂടുകയാൽ നിന്റെ ജനനിയും ഞാനും നിന്റെ നിമിത്തം ഈ നഗരത്തിൽ വന്നതാണ്." മണിമേഖല അ-

ദ്ദേഹത്തിന്റെ അടിയിണ തൊഴുതു പറഞ്ഞു: മണിപല്ലവത്തിൽ ബുദ്ധപീഠത്തെ കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ദ്വീപതിലകയും ഈ വൃത്താന്തം പറയുകയുണ്ടായി. ഞാൻ രൂപാന്തരം കൈക്കൊണ്ടു വഞ്ചിനഗരത്തിൽ ചെന്നു അവിടെയുള്ള പല മതസ്ഥന്മാരും വാദിച്ച സിദ്ധാന്തങ്ങൾ തൃപ്തികരമല്ലാതിരുന്നതിനാൽ അവയെ അംഗീകരിക്കാതെ യഥാർത്ഥരൂപത്തോടെ ഇവിടെ വന്നു ഭവാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു നിന്തിരുവടി ഇവൾക്കു പരമാർത്ഥതത്വത്തെ ഉപദേശിച്ചരുളണേ" എന്നു പ്രാർത്ഥിക്കയും അറവണ സ്വാമികൾ ആദിബുദ്ധദേവനാൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടവയായ പ്രത്യക്ഷം, അനുമാനം, എന്ന രണ്ടു പ്രമാണങ്ങളേയും അവയുടെ അവാന്തരവിഭാഗങ്ങളേയും ദൃഷ്ടാന്തപൂർവ്വകം വെളിപ്പെടുത്തി യഥാർത്ഥബോധമുണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം ഉപദേശിക്കയും ചെയ്തു

മുപ്പതാം ഗാഥ

സംസാരമോചനോദ്ദേശം

ദാനശീലത്തെ മുഖ്യോദ്ദേശമായി കല്പിച്ചും ശീലാനുഷ്ഠാനത്തിൽ പ്രഥമഗണനീയസ്ഥാനത്തെ അർപ്പിച്ചും (അഹിംസ, സത്യം, അസ്തേയം, ബ്രഹ്മചര്യം, അസംഗ്രഹം ഇവ പഞ്ചശീലങ്ങൾ ഇവയോടു രാത്രിയിൽ അശുദ്ധാന്നവർജ്ജനം, ചന്ദനാദി സുഗന്ധദ്രവ്യപരിത്യാഗം, വെറും നിലത്തു പായിന്മേൽ ശയനം ഇവ മൂന്നും ചേരുമ്പോൾ അഷ്ടാംഗശീലങ്ങൾ ഇവയോടു നൃത്തഗീതാദികളിൽ അനാസ്ഥ, സ്വർണ്ണരചതാദികളിൽ നൈരാശ്യം ഇവ രണ്ടും ചേരുമ്പോൾ ദശശീലങ്ങൾ. ഇവയിൽ അഷ്ടാംഗശീലങ്ങൾ കർമ്മികൾക്കും, ദശശീലങ്ങൾ ജ്ഞാനികൾക്കും അനുഷ്ഠേയങ്ങളാകുന്നു.) ജന്മാന്തരവൃത്താന്തജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചു മരിക്കുന്ന മണിമേഖല അറവണസ്വാമികളിൽനിന്നു പ്രമാണസിദ്ധാന്തങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചതിനു ശേഷം, "ബുദ്ധം ശരണം ഗച്ഛാമി" "ധർമ്മം ശരണം ഗച്ഛാമി" "സംഘം ശരണം ഗച്ഛാമി" എന്നു മൂന്നുരു ഉച്ചരിച്ചു് സർവ്വജ്ഞനായ ബുദ്ധൻ അഭിധർമ്മം, സൂത്രധർമ്മം, വിനയധർമ്മംഎന്ന വിഭാഗങ്ങളോടു കൂടി ബുദ്ധദേവനാൽ അനുഗ്രഹബുദ്ധിയോടെ അരുൾ ചെയ്യപ്പെട്ട ധർമ്മം, മുക്തന്മാരായ ബുദ്ധന്മാർ ഒന്നിച്ചു ചേർന്ന സംഘം ഇവ മൂന്നും ത്രിമണികളെന്നു പ്രസിദ്ധ

ങ്ങളാകയാൽ ബുദ്ധനേയും, ധൎമ്മത്തെയും, സംഘത്തെ യും മൂന്നുവട്ടം വണങ്ങി അറവണാചാൎയ്യപാദപത്മങ്ങളെ ശരണം പ്രാപിച്ചു അദ്ദേഹം ബൌദ്ധധൎമ്മോപദേശം ചെയ്യാൻ സന്നദ്ധനായി ഇപ്രകാരം പറയുകയും ചെയ്തു: —"അഖിലജീവികളും അന്ധന്മാരായുഴലുന്ന കാലത്തു ദേവന്മാർ പലവുരു പ്രാൎത്ഥിക്കയാൽ മഹാരാജികം മുതലായ ആറു ദിവ്യലോകങ്ങളിൽ നാലാമതായ 'തുഷിതലോകത്തിൽ നിന്നും ഭൂലോകത്തിലവതരിച്ച് 'ബുദ്ധഗയ' എന്ന ഫൽഗുണീനദീതീരത്തിൽ 'മഹാബോധി' എന്നു വിഖ്യാതി കയ്ക്കൊണ്ടു പഞ്ചശാഖമായി പരിലസിക്കുന്ന അശ്വത്ഥപാദപമൂലത്തിലിരുന്നരുളി മാരനെ വെന്നു വീരനായി, കാമക്രോധമോഹങ്ങളായ ദോഷത്രയങ്ങളെയകററി മനോഹരരൂപനായിവാഴുന്ന ബുദ്ധദേവന്റെ മഹാത്മ്യമേറിയ ഉപന്യാസങ്ങൾ പൂൎവ്വകാലങ്ങളിലവതരിച്ച അസംഖ്യം ബുദ്ധന്മാരാലും അപാരകരുണാപരവശതയോടെ അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവയാകുന്നു ഇവയിൽ ദ്വാദശനിദാനജന്യങ്ങളായ തത്വങ്ങളടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. കാൎയ്യകാരണസംബന്ധത്തോടുകൂടി അനുലോമക്രമത്തിൽ ആ നിദാനങ്ങളിൽ ഒന്നാമത്തേതിൽനിന്നു രണ്ടാമത്തേതും അതിൽ നിന്നു മൂന്നാമത്തേതും അങ്ങിനെ പന്ത്രണ്ടാമത്തേതിൽനിന്ന് ഒന്നാമത്തേതുമായ ഉല്പത്തിയേയും പ്രതിലോമക്രമത്തിൽ പന്ത്രണ്ടാമത്തേതു പതിനൊന്നാമത്തേതിലും പതിനൊന്നാമത്തേതു പത്താമത്തേതിലും അങ്ങിനെ ഒന്നാമത്തേതു പന്ത്രണ്ടാമത്തേതിലുമായി ലയം പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടു പരിവൎത്തനം ചെയ്യുന്നു. ഈ ഉല്പ

ത്തിക്രമത്തെ നിരോധിക്കുമ്പോൾ ലയത്തിന്നും നിരോധം സംഭവിക്കുന്നു. ഉല്പത്തിലയങ്ങൾക്ക നിവൃത്തിമാൎഗ്ഗമില്ലാതാവുകയും പ്രവൃത്തിമാൎഗ്ഗമുണ്ടാവുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ അതാതിന്റെ ബന്ധത്തിന്നനുസരിച്ച് ഉല്പത്തിക്രമത്തിൽ ഖണ്ഡചതുഷ്ടയം, സന്ധിത്രയം, ഉല്പത്തിത്രയം, ഉല്പത്തികാലയം, ഇവയെക്കൊണ്ട് അപരാധവും കൎമ്മവും ഫലവുമുണ്ടായി ദുരന്തസന്താപം നേരിടുമെന്നു കണ്ട് അന്യൂനമോക്ഷസാധനമായ ദുഃഖം, ദുഃഖോല്പത്തി, ദുഃഖനിവാരണം, ദുഃഖനിവാരണമാൎഗ്ഗമെന്നുള്ള സത്യചതുഷ്ടയത്തിന്നാസ്പദമായ രൂപം, വേദന, സംജ്ഞ, ഭാവനം, വിജ്ഞാനം എന്നീ പഞ്ചസ്കന്ദങ്ങൾക്കാധാരമായി ന്യായമുഖങ്ങളാറിനേയും അംഗീകരിച്ചു നാലുനയങ്ങളുടെ ഫലപ്രാപ്തിയായി നാലുവക ഉത്തരങ്ങളോടുകൂടി ഉല്പത്തിയും ലയവുമില്ലാതെ നിശ്ശേഷമായ സന്താനനാശംവരാതെ നേതാവില്ലാതെ നയിപ്പാൻ കഴിയാത്തതായി അഹന്തയും, മമതയും, ഗതിയും, ആഗതിയും അവസിതത്വവും, അവസാനവും കൎമ്മവും, ഫലവും, ജന്മവും, മരണവുമില്ലാതെ സൎവ്വവും താൻതന്നെയായി അവിദ്യ, കൎമ്മം, വിജ്ഞാനം, നാമരൂപം, ഷഡായതനം, (ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും) സ്പൎശം, (ഇന്ദ്രിയവിഷയസംബന്ധം) വേദന, തൃഷ്ണ, ഉപാദാനം, ഭവം, ജനനം, കൎമ്മഫലം എന്നീ ദ്വാദശനിദാനങ്ങളെ അറിയുന്ന ജന്മികൾ നിൎവ്വാണത്തെ അറിയും. അറിയാത്തവർ അപാരമായ നരകത്തേയും അറിയും. ഹേ സുമുഖി! അവിദ്യയെന്നത്—സത്യചതുഷ്ടയത്തേയും അതിനെ പ്ര

കാശിപ്പിക്കുന്ന ദ്വാദശനിദാനങ്ങളേയും അറിയാതെ മൌഢ്യം കൊണ്ടു ഒരു വസ്തുവിനെ കാണുമ്പോൾ മുൻകണ്ടതിനെ വിസ്മരിച്ചു മുയൽകൊമ്പുണ്ടെന്നു കേൾക്കുന്നതായാൽ അതിനെ വിശ്വസിക്കുകയെന്നുള്ളതുതന്നെ ലോകത്രയത്തിന്നും ജീവനായ ലോകം(ചൈതന്യപ്രപഞ്ചം) അനുഭവരതാണ്. അതിൽ ഷൾഗതിയെന്നപേരായി ഭിന്നവൃത്തികളായ മനുഷ്യർ, ദേവന്മാർ, ബ്രഹ്മാക്കൾ, നരകവാസികൾ, തിര്യക്കുകൾ, പിശാചങ്ങൾ എന്ന ആറുവക ജനനമുണ്ട്. ഈ ജീവരാശികളിൽ ഉല്പത്തിയാകുമ്പോഴുള്ള ഭാവനക്കനുരൂപമായ കർമ്മഫലപ്രാപ്തിയുണ്ടാവുകയാൽ ജീവികൾക്കു സുഖദുഃഖങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. കർമ്മം—ദുഷ്കർമ്മമെന്നും സൽകർമ്മമെന്നും രണ്ടായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ദുഷ്കർമ്മങ്ങളിൽ ഹിംസയും, ചൌര്യവും കാമവും കായികങ്ങളും, അസത്യവും കപടവും കർക്കശഭാഷണവും, പ്രലപനവും വാചികങ്ങളും, ആശയും, കോപവും, ഭയവും, മാനസികങ്ങളുമാകുന്നു. ഇവയെ 'ദശസംയോജന' എന്നു പറയുന്നു. ഇവയുടെ ഫലത്തെ അറിയുന്ന പണ്ഡിതന്മാർ ഈ കർമ്മങ്ങൾക്കുൾപ്പെടുകയില്ല. അങ്ങിനെ ഉൾപ്പെടുന്നതായാൽ തിര്യക്കുകളും പിശാചങ്ങളും, നാഗങ്ങളുമായി പിറന്നു കലുഷിതമാനസന്മാരായുഴലേണ്ടിവരും. സൽകർമ്മമെന്നുള്ളതു ദശസംയോജനയിൽനിന്നും വിട്ടൊഴിഞ്ഞു അഹിംസ, സത്യം, അസ്തേയം, ബ്രഹ്മചര്യം, അസംഗ്രഹം, എന്ന പഞ്ചശീലത്തെയും ദാനാദിഷ്ഠയേയും അംഗീകരിച്ചു ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ ദേവ, മനുഷ്യ, ബ്രഹ്മവർഗ്ഗങ്ങളിൽ ജനിച്ചു പുണ്യ

ഫലങ്ങളായ സുഖദുഃഖങ്ങളെ ഭുജിക്കുകയാകുന്നു വിജ്ഞാനമെന്നതു് — സുഷുപ്തനായ ഒരുവൻെറ ജ്ഞാനം നിഷ്ക്രിയമായി വിഷയങ്ങളിൽ കർതൃത്വവും ഭോക്തൃത്വവുമില്ലാത്ത നിലയിരിക്കുന്നതുതന്നെ നാമരൂപമെന്നതു് — വിജ്ഞാനസമ്മിതമായ ജീവനും ശരീരവുമാകുന്നു. ഷഡായതനങ്ങൾ — വിജ്ഞാനത്തിൽ വിഷയങ്ങളെ നയിപ്പാനുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളായിരിക്കും. സ്പർശമെന്നതു് — മററുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ വിജ്ഞാനത്തിൻെറയും ഷഡായതനത്തിൻെറയും പ്രവേശമാകുന്നു വേദന — വിജ്ഞാനം വിഷയങ്ങളെ ഭുജിക്കുകയെന്നുള്ളതുതന്നെ തൃഷ്ണയെന്നതു് — നിഷ്പ്രയോജനങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങളിൽ മേല്ക്കുമേൽ വളർന്നുവരുന്ന മോഹമത്രേ ഉപാദാനം — ഒന്നിന്മേൽബാധിച്ചുകൊണ്ടു നിൽക്കുന്ന ജ്ഞാനം ഭാവമെന്നാൽ — കർമ്മസഞ്ചയക്രമത്തിൽ പ്രാപ്തമാണെന്ന നിലയിൽ തന്നെത്താൻ ഓരോന്നിനേയും അംഗീകരിക്കുന്നതു് ജന്മമെന്നതു — കർമ്മങ്ങളുടെ ഗതിയോടു് ഏററവും ചേർച്ചയുള്ള വിജ്ഞാനം തദനുഗുണങ്ങളായ ജന്മരാശികളിൽ കാരണകാര്യരൂപങ്ങളായി ജനിക്കുന്നതുതന്നെ വ്യാധിയെന്നാൽ — വിഷയാന്തരബന്ധമൊഴിഞ്ഞു ഭാവഭേദംവന്നു ശരീരം ആയാസപ്പെടുന്നതു്. വാർദ്ധക്യമെന്നാൽ — മരണംവരെ ആരോഗ്യം നിലനില്ക്കാതെ ശരീരത്തിന്നുണ്ടാവുന്ന ആലസ്യം, മരണം — നാമരൂപങ്ങൾക്കാധാരമായ ശരീരം അസ്തോന്മുഖനായ സൂര്യനെപ്പോലെ മറഞ്ഞുപോകുന്നതുതന്നെ.

അവിദ്യയിൽനിന്നു കർമ്മവും അതിൽനിന്നു വിജ്ഞാനവും അതിൽനിന്നു നാമരൂപവും അതിൽനിന്നു ഷഡാ

യതനാവും അതിൽനിന്നു സ്പർശവും അതിൽനിന്നു വേദനായും അതിൽനിന്നു തൃഷ്ണയും അതിൽനിന്നു് ഉപാദാനവും അതിൽനിന്നു കർമ്മസഞ്ചയവും ഉൽപന്നങ്ങളാകുന്നു. കർമ്മസഞ്ചയംമൂലം ഓരോ മാർഗ്ഗത്തിൽ ജന്മമുണ്ടാകുന്നു. ജന്മപ്രാപ്തി ഹേതുവായിട്ടു വാർദ്ധക്യരോഗമരണാദിക്ലേശങ്ങളനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നു. ഈ ക്ലേശം അനന്തവും ക്രമേണരൂപത്തിലിരിക്കുന്നവയുമാണു്. മുമ്പു പറഞ്ഞപ്രകാരം പൂർവ്വപൂർവ്വനിദാനങ്ങളിൽനിന്നു് ഉത്തരോത്തരനിദാനങ്ങളുടെ ഉല്പത്തി ഏതുവിധമോ ആപ്രകാരംതന്നെ അവിദ്യ നീങ്ങുമ്പോൾ കർമ്മവും കർമ്മം നീങ്ങുമ്പോൾ വിജ്ഞാനവും നീങ്ങുമെന്നുള്ള ക്രമത്തിൽ അവിദ്യാദി പൂർവ്വപൂർവ്വനിദാനങ്ങളുടെ അഭാവത്തിൽ കർമ്മാദ്യുത്തരോത്തരനിദാനങ്ങളുടേയും അഭാവം വരുന്നു. ഈപ്രകാരം ജന്മാഭാവം ഹേതുവാൽ പുനർജ്ജന്മാഭാവവും, തന്മൂലം, വ്യാധി, ജരാ, മരണം, ദൌർബ്ബല്യം, ഉപാലാദം, ദുഃഖം ആലസ്യമെന്നുള്ളവയുടെ നിവൃത്തിയും സംഭവിക്കുന്നു.

ഖണ്ഡചതുഷ്ടയം — അവിദ്യയും കർമ്മവും കാരണങ്ങളായി നില്ക്കുന്നവയാകയാൽ അവ ഒന്നാംഖണ്ഡം. വിജ്ഞാനം, നാമരൂപം, ഷഡായതനം, സ്പർശം, വേദന ഇവ അഞ്ചും അവിദ്യയിലും കർമ്മത്തിലും നിന്നുത്ഭവിച്ചിരിക്കയാൽ രണ്ടാം ഖണ്ഡം. തൃഷ്ണ, ഉപാദാനം, ഭവം ഈ മൂന്നും വേദനയെ അനുസരിച്ചുണ്ടായ ദോഷവും കർമ്മവുമാകയാൽ മൂന്നാം ഖണ്ഡം. ഇതിൽ തൃഷ്ണയും ഉപാദാനവും ദോഷം; ഭവം, കർമ്മം; ജന്മം, വ്യാധി, ജരാ,

മരണം ഈ ദുഃഖങ്ങൾ കർമ്മഫലങ്ങളാകയാൽ നാലാം ഖണ്ഡം.

സന്ധിത്രയം — കർമ്മവും വിജ്ഞാനവും ഒന്നാം സന്ധി. വേദനയും തൃഷ്ണയും രണ്ടാം സന്ധി. ഭവവും ജന്മവും മൂന്നാം സന്ധി.

ഉല്പത്തിത്രയം — പൂർവ്വവാസനാമൂലകങ്ങളായ വിജ്ഞാനം, ജനനം, മോക്ഷമെന്നുള്ള സങ്കല്പങ്ങളാൽ വിജ്ഞാനത്തോടും രൂപത്തോടും ഉത്ഭവിക്കുന്നവയാണ് ദേവമനുഷ്യതിര്യക്കുകളെന്ന മൂന്നു ജന്മങ്ങൾ.

കാലത്രയം — അവിദ്യയും, കർമ്മവും ഭൂതകാലവും വിജ്ഞാനം നാമരൂപം, ഷഡായതനം, സ്പർശം, വേദന, തൃഷ്ണ, ഉപാദാനം, ഭവം, ജന്മമെന്നിവ വർത്തമാനകാലവും ജന്മാദി ആലസ്യാന്തമായ ദുഃഖാഷ്ടകം ഭാവികാലവുമാകുന്നു

ദോഷത്രയം — ഇച്ഛാ, ഉപാദാനം, അവിദ്യ ഇവ മൂന്നുദോഷങ്ങൾ.

കർമ്മദ്വയം — ഭവവും കർമ്മവും.

ഫലസപ്തകം — വിജ്ഞാനം, നാമരൂപം, ഷഡായതനം, സ്പർശം, വേദന, ജന്മമെന്ന ആറും, ജരാ, വ്യാധി, മരണരൂപമായ കർമ്മഫലം ഒന്നുംകൂടിയ ഏഴു ഫലങ്ങൾ. ദോഷവും കർമ്മവും ഫലവും ദുഃഖജന്യമായ സങ്കല്പവും സുസ്ഥിരമല്ലാത്ത ഏതു പദാർത്ഥത്തിനും ആത്മാവില്ലെന്നുള്ള ബോധം മോക്ഷമാകുന്നു

സത്യചതുഷ്ടയം — ദുഃഖം, ദുഃഖോല്പത്തി, ദുഃഖനിവാരണം, ദുഃഖനിവാരണമാർഗ്ഗം ഇവയാകുന്നു. വിജ്ഞാ

നംമുതൽ വേദനവരെയുള്ള നിദാനങ്ങളും ജന്മാദ്യഷ്ടകവും ദുഃഖവും അവിദ്യ, കർമ്മം, ഇച്ഛാ, ഉപാദാനം, കർമ്മസഞ്ചയം ഇവ ദുഃഖകാരണവുമാകുന്നു. ദുഃഖം സങ്കല്പജന്യവും സങ്കല്പം ദുഃഖത്തിനുപാദാനകാരണവും കാമവും മോക്ഷവും അനുപാദാനകാരണവുമാകുന്നു

പഞ്ചസ്കന്ധങ്ങൾ——രൂപം, വേദന, സംജ്ഞ, സംസ്കാരം, വിജ്ഞാനം ഇങ്ങിനെ സ്കന്ധങ്ങളുണ്ട്. ഇവയിൽ രൂപസ്കന്ധത്തിനു ഭൂതരൂപം, ഉപാദാനരൂപമെന്നു രണ്ടു വിഭാഗങ്ങൾ പൃഥിവ്യാദി നാലു ഭൂതങ്ങൾ ഭൂതരൂപം ഗന്ധം, രസം, വർണ്ണം, ബലം ഇവ ഉപാദാനരൂപം. വേദനാസ്കന്ധത്തിനു കുശലവേദന, അകുശലവേദന, കുശലാകുശലവേദന എന്നു മൂന്നു വിഭാഗങ്ങൾ. സംജ്ഞാസ്കന്ധത്തിനു ശരീരം, വദനവിവരം, നേത്രം, ശ്രോത്രം, മനസ്സ് ഇങ്ങിനെ അഞ്ചു വിഭാഗങ്ങൾ. സംസ്കാരസ്കന്ധം പുണ്യദശകവും പാപദശകവുംകൂടി ഇരുപതു്. പുണ്യപാപദശകങ്ങളുടേയും വിജ്ഞാനത്തിന്റേയും ലക്ഷണങ്ങൾ മുമ്പു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

ഷഡ വ്യവഹാരങ്ങൾ——സമുദായം, അനുബന്ധം, ഭാവാതിരേകം, സംയോജനം ഇവ നാലിനേയും ആശ്രയിച്ചുനിൽക്കുന്ന സത്യവ്യവഹാരം, അസത്യവ്യവഹാരം, സത്യസമ്മിതമായ സത്യവ്യവഹാരം, സത്യസമ്മിതമായ അസത്യവ്യവഹാരം, അസത്യസമ്മിതമായ സത്യവ്യവഹാരം, അസത്യസമ്മിതമായ അസത്യവ്യവഹാരം. ഇങ്ങിനെ ആറു വ്യവഹാരങ്ങൾ സമുദായമെന്നതു ശരീരവും, ജലവും ജനപദവുമാകുന്നു. നാനാധാതുക്കളുടെ സ

ഞ്ചയം ശരീരവും, നാനാബിന്ദുക്കളുടെ സഞ്ചയം ജലവും, നാനാഗ്രാമങ്ങളുടെ സഞ്ചയം ജനപദവുമാണെന്നു വ്യവഹരിച്ചുവരുന്നവിധം പഞ്ചസ്കന്ധസമുദായമാണ് ആത്മാവെന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു. വിത്ത്, മുള, നെരിയെന്ന ക്രമത്തിലുണ്ടായതിനെ നെൽചെടിയെന്നു പറഞ്ഞുവരും പ്രകാരം സർവ്വവും കാരണകാര്യസംബന്ധത്തെ വഹിക്കുന്നുവെന്നുള്ളത് അനുബന്ധം. ഒരു വസ്തുവിൻെറ നാശം, ഉല്പത്തി, ജീർണ്ണതയെന്നിവയിൽ ഒന്നിൻെറ നിലക്ക് ആധിക്യം കല്പിക്കുന്നതു ഭാവാതിരേകം. പല ദിവസങ്ങൾ ചേർന്നു പക്ഷമെന്നും, പലനാൾ ചേർന്നു മാസമെന്നും വ്യവഹരിക്കുന്നതു സംയോജനം. സത്യാസത്യവ്യവഹാരങ്ങൾ രണ്ടും സുവ്യക്തങ്ങളാണല്ലോ. ബോധപൂർവ്വകമായ വിജ്ഞാനം സത്യസമ്മിതമായ സത്യവ്യവഹാരം. മനസ്സാന്നിദ്ധ്യത്തോടുകൂടിയ വേദന സത്യസമ്മിതമായ അസത്യവ്യവഹാരം. വിജ്ഞാനപൂർവ്വകമല്ലാത്ത ബോധം അസത്യസമ്മിതമായ സത്യവ്യവഹാരം. കാരണംകൂടാതെയുള്ള കാര്യോല്പത്തി അസത്യസമ്മിതമായ അസത്യവ്യവഹാരം.

നയചതുഷ്ടയം — സംയോജകം, വിയോജകം, അകരണം, പ്രാകൃതം എന്നു നാലു നയങ്ങൾ. ഇവയിൽ കാരണകാര്യരൂപങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങൾ ഭിന്നങ്ങളാണെന്നറിയുന്നതു സംയോജകനയം അവ ഭിന്നങ്ങളാണെന്നറിയുന്നതു വിയോജകനയം. നിശ്ശേഷം നശിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു പദാർത്ഥം മററു കാര്യപദാർത്ഥങ്ങളോടു സംയോജിച്ചതായ കാരണത്തിൽനിന്നു ജന്യമായ കാര്യ

ത്തിന്റെ ബോധമുണ്ടാവാൻതക്ക വിജ്ഞാനംതന്നെയായി ല്ലെന്നുള്ളതു് അകാരണനയം. നെൽവിത്തിൽനിന്നു മുളയുണ്ടാകുമെന്നുള്ളതു പ്രാകൃതനയം.

നയഫലം — ഈ നയചതുഷ്ടയത്താൽ നാം അനുഭവിക്കുന്ന ഫലമെന്തെന്നാൽ — സംയുക്തമല്ലാത്ത ഒരു പദാർത്ഥമില്ലെന്നും, ആ പദാർത്ഥം ഇടയിലുണ്ടായതായ്ത്തീരികയില്ലെന്നും, അതിനു കർത്താവിനോടു ബന്ധമില്ലെന്നും, യാദൃച്ഛികമായ കാരണത്തോടുകൂടിയതാണ് കാര്യമെന്നും അതു് തത്ഭാവവും, അതത്ഭാവവുമില്ലാത്തതാണെന്നും അറിയുന്നതുതന്നെ

പ്രശ്നോത്തരചതുഷ്ടം — സിദ്ധാന്തം, അന്യതരവിവക്ഷാ, സാധനവിവക്ഷാ, അവാക്പ്രസരം, എന്ന് ഉത്തരങ്ങൾ നാലുവിധം ജനനമുള്ള പദാർത്ഥത്തിനു നാശമുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നു് ചോദിക്കുന്നതിൽ മുക്തനോ ബദ്ധനോ എന്ന് വേർ തിരിച്ചുചോദിക്കുന്നതു് അന്യതരവിവക്ഷാ. കുരങ്ങിയോ മൂത്തതു് പനയോ മൂത്തതെന്നു ചോദിക്കുന്നതിൽ ഏതുകുരങ്ങിനേക്കാളും എന്നു് ചോദിക്കുന്നതു് സാധനവിവക്ഷാ ആകാശകുസുമം പഴയതോ പുതിയതോ എന്നു് ചോദിക്കുന്നതിൽ ഉത്തരം പറയാതിരിക്കുന്നതു് അവാക്പ്രസരം

ഭാവനാപഞ്ചകം — ബന്ധമോക്ഷങ്ങളെ അവയുടെ കാരണങ്ങളോടു് ഘടിപ്പിച്ചു് ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്തിത്തരുന്നവരില്ല. മുൻപറഞ്ഞ വിഷയങ്ങളിലെല്ലാം കാരണം കാമക്രോധമോഹങ്ങളാകുന്നു. ഇവയെ അകറ്റുവാൻ മൈത്രീ, കരുണാ, മുദിതാ, അശുഭാ, ഉപേക്ഷ എന്ന്

ഞ്ചു് ഭാവനകളുണ്ടു്. (അശുഭഭാവനയൊഴിച്ചു്) നാലുഭാവനകളെന്നും ഒരു പക്ഷമുണ്ടു്. മൈത്രിയെന്നതു് — ഒരുവന്നു് തന്റെ സഖാവിലുള്ള സ്നേഹമാകുന്നു. ഒരു മുനി ഗമ്യമായ ഒരു വസതിയിൽ ചെന്നു് ആസനസ്ഥനായാൽ ഇങ്ങിനെ ധ്യാനിക്കമാറുണ്ടു്. "ഉത്തമമായ ജന്മം സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ജീവികളെല്ലാം ആമോദിക്കമാറാകട്ടെ. അവയെല്ലാം ദുഃഖവ്യാധി ദുരാശാദികളിൽനിന്നു് മുക്തന്മാരാകട്ടെ. കുറ്റൊഴിയാതെയുള്ള മത്ത്യന്മാരും, അമത്ത്യന്മാരും, നരകാനുഭവത്താൽ ക്ലേശിക്കുന്നവരും സന്തുഷ്ടചിത്തന്മാരായി ഭവിക്കട്ടെ ഇവർ ദുഃഖവ്യാധിദുരാശകളിൽനിന്നു് വേർപാടു് ഭവിക്കട്ടെ" മൈത്രിയെന്നതു് ക്രോധത്തിന്നു് വിപരീതവൃത്തിയാകുന്നു. ഇവരണ്ടുംകൂടി കലർന്നിരിക്കുകയില്ല. മൈത്രിയെന്നതു് തൃഷ്ണയല്ല. അവിദ്യയിൽനിന്നു് തൃഷ്ണയുണ്ടാകും, അതിൽനിന്നു് ദുരാശജനിക്കും. മൈത്രിയിൽനിന്നു് ദുരാശ ഭവിക്കുന്നതല്ല. കരുണയെന്നതു് -- പ്രാണികളുടെ ദൈന്യാവസ്ഥയിൽ മനസ്സുരുകി അതിന്റെ നിവൃത്തിവരുത്തേണമെന്നുള്ള ചിത്തവൃത്തിയാകുന്നു. മുദിതയെന്നതു് -- "മഹാജനങ്ങളുടെ ഭാഗധേയത്തിന്നു് എന്നും ഭംഗംവരാതിരിക്കേണം; ഓരോരുത്തരും തങ്ങൾക്കുള്ള സുകൃതഫലങ്ങൾ ഭുജിക്കേണം." എന്നു് ഭാവിക്കുകതന്നെ. മുദിതയെന്നാൽ സന്തോഷം. എന്നാൽ അതു് ലൌകികപദാർത്ഥവിഷയകമായ ഔൽസുക്യമല്ല ഇതു് മൈത്രിയോടും കരുണയോടും ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതാണു്. മൈത്ര്യാദി മൂന്നുഭാവനകളിലൊന്നിനെ അഭ്യസിക്കുന്ന ഒരു വ്രതി,

താൻ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള ഭാവനയെ ഒന്നാമതായി ചില ജനങ്ങളോടും പിന്നെ ഒരു തെരുവിലുള്ളവരോടും അതിന്നുശേഷം ഒരു ഗ്രാമത്തിലുള്ളവരോടും അനന്തരം ഒരു ദേശവാസികളോടും ക്രമത്തിൽ ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ട് ശീലിക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കും. അശുഭഭാവനയെന്നത്—അമംഗളകരങ്ങളായ വിഷയങ്ങളിലും അനിത്യങ്ങളായ പദാർത്ഥങ്ങളിലുമുള്ള അനാസ്ഥ. അശുഭമെന്നാൽ അമംഗളം. ശോഭനമെന്നതിന്ന് വിപരീതാർത്ഥം; നിരാമോദം, അനാസ്ഥയെന്നുള്ള മനോവികാരങ്ങളെ ജനിപ്പിക്കുന്നത്. ഇതിനെ അഭ്യസിക്കുന്ന ഒരു തപസ്വീ, "ശരീരം മുപ്പത്തിരണ്ടു ദോഷങ്ങളാൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നും ഗോമയ പുഞ്ജത്തിലുത്ഭവിച്ചുവളരുന്ന പുഴുക്കളെപോലെ ഗർഭാശയത്തിലുത്ഭവിക്കുന്നുവെന്നും മലഭാരംപോലെ അശുദ്ധപദാർത്ഥങ്ങൾക്കിരിപ്പിടമാണെന്നും വഴുവഴുപ്പായ ദ്രവപദാർത്ഥങ്ങൾ അതിന്റെ നവദ്വാരങ്ങളിൽക്കൂടേയും അന്വഹം സദാസ്രവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവെന്നും അവ ജുഗുപ്സാവഹമായ ദുർഗ്ഗന്ധത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നുവെന്നും ഭാവിക്കേണ്ടതാണ്. ശരീരത്തിന്റെ കാലനിർണ്ണയം ഒരു നിമിഷമാത്രമാണ്; മിന്നൽ, നുര, നീരിലിട്ട ഉപ്പ്, ശുഷ്കതൃണത്തിൽ പററിയ പാവകൻ, കടൽതിര, കാനൽജലം, തൃണാഗ്രലഗ്നമായ ഹിമകണം, ഇവ കണക്കെ അത് ഉദിച്ച ഉടൻതന്നെ നശിക്കുന്നതാണ്." എന്ന് ശരീരത്തിന്റെ അസ്ഥിരതയെ സംഭാവനം ചെയ്യുന്നതും അശുഭഭാവനയിലുൾപ്പെടുന്നതാണ്. ഉപേക്ഷാഭാവനയെന്നത്—എല്ലാജീവികളിലും

സമഭാവനയും ഇഷ്ടാനിഷ്ടഭാവപരിത്യാഗവുമാകുന്നു. ഇതു് മറ്റുനാലുഭാവനകളേക്കാൾ മികച്ചതും ഉൽകൃഷ്ടവും ആൎഹതന്മാരാൽ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടുന്നതുമാണു്. ഇതിനെ സമചിത്തത്വമെന്നും പറയുന്നു.

മൈത്ര്യാദി മൂന്നുഭാവനകളേയും യഥായോഗ്യമുണൎന്നു് കോപത്തെ വെടിയുക. ശാസ്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രവണം, വിചിന്തനം, ഭാവനാ, ബോധം, ഇവയെ ആരാഞ്ഞു് മോഹത്തെ അകററിക്കളയുക. ഇവ നാലിനാലും ഹൃദയാന്ധകാരം നീങ്ങുമാറാകും." എന്നു് അറവണ അടികൾ പൂൎവ്വാപരവിരോധ വിഹീനമാംവണ്ണം പ്രസന്നഗംഭീരഭാവുകവാക്യങ്ങളാൽ ജ്ഞാനപ്രദീപപ്രകാശമാഹാത്മ്യത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുകയാൽ "തപപ്രഭാവം സിദ്ധിച്ചു് ധൎമ്മജ്ഞത്വമുണ്ടായി ജന്മരാശികൾക്കറുതി വരുമാറാകട്ടെ"യെന്നു് പ്രാൎത്ഥിച്ചു് മണിമേഖല വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു.

ശുഭം.